

30. møde

Torsdag den 23. november 1978 kl. 13.00

Dagsorden:

Forespørgsel til undervisningsministeren:

Forespørgsel [om undervisningsområdet] af Ingolf Knudsen (CD) m. fl.
(Forespørgsel nr. VI).

Meddelelser fra formanden:

Første næstformand (Erlendsson):

Medlemmer af folketinget Margrete Auken (SF), Ole Olsen (SF), Gert Petersen (SF) og Ebba Strange (SF) har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om atomkraftværket Barsebäck.

(Beslutningsforslag nr. B 48).

Medlemmer af folketinget Gert Petersen (SF), Ole Olsen (SF), Bjørn Poulsen (SF) og Ebba Strange (SF) har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om vejledende folkeafstemning om Danmarks medlemskab af EF.

(Beslutningsforslag nr. B 49).

Socialudvalget har afgivet:

Betænkning over forslag til lov for Færøerne om dagpenge ved sygdom eller fødsel. (Lovforslag nr. L 69).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Skriftlig fremsættelse af forslag:

Margrete Auken (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne skal jeg herved tillade mig at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om atomkraftværket Barsebäck.

(Beslutningsforslag nr. B 48).

Idet jeg understreger, at dette forslag *ikke* handler om atomkraft i Danmark, men om det svenske Barsebäckværks fejlplacering, henvises til forslaget og dets ledsagende bemærkninger med anmodning om tingets velvillige behandling.

Gert Petersen (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne skal jeg herved fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om vejledende folkeafstemning om Danmarks medlemskab af EF.

(Beslutningsforslag nr. B 49).

Jeg skal i øvrigt henvide til de bemærkninger, der ledsager beslutningsforslaget.

Den eneste sag på dagsordenen var:

Forespørgsel til undervisningsministeren:

Forespørgsel af Ingolf Knudsen (CD), Erhard Jakobsen (CD) og Mimi Jakobsen (CD):

»Hvilke oplysninger kan ministeren give om den øjeblikkelige situation på undervisningsområdet og om regeringens planer for ændringer af gældende lovgivning herom?»

(Forespørgsel nr. VI. Anmeldt 2/11 78. Fremme af foresp. vedt. 8/11 78).

Forhandling

Ingolf Knudsen (CD):

Der er tre grunde til, at vi har valgt at stille denne forespørgsel i dag.

Den ene grund er, at vi har fået en ny regering, og vi synes, at det vil være rimeligt at få undersøgt, om det har fået betydning på uddannelsesområdet.

Den anden årsag er, at vi føler det rimeligt, at der her i tinget bliver en bred debat om uddannelsesspørgsmål, inden lovforslagene færdiggøres i ministeriet, sådan at man også i ministeriet blandt embedsmændene og i den politiske ledelse kan have en fornemmelse af, hvordan folketinget ser på uddannelsessituationen.

For det tredje er det vel et gammelt ønske her i folketinget, bl. a. fremsat af de radikale flere gange, at man indfører emnedebatter,

[Ingolf Knudsen]

hvor man kan tage forskellige emneområder op til en – håber jeg da – dybtgående drøftelse for at kunne afstikke nogle retningslinjer og nogle intentioner, før man kommer frem til de egentlige lovforslag.

Det er derfor, vi har stillet denne forespørgsel i dag, og vi håber på en god debat.

Undervisningsministeren (Ritt Bjerregaard):

I anledning af centrum-demokraternes forespørgsel skal jeg indledningsvis kort resumere de forslag, der allerede er fremsat i denne samling.

Forslag til lov om ændring af lov om Roskilde universitetscenter blev fremsat den 10. oktober 1978 og var til første behandling den 12. oktober 1978. Der er afgivet betænkning af uddannelsesudvalget, og forslaget har været til anden behandling. Den 1. november 1978 fremsatte jeg forslag til lov om uddannelse af håndarbejds lærere m. fl. og i forbindelse hermed forslag til lov om ændring af lov om støtte til visse private seminarier, og forslagene var til første behandling den 14. november 1978. Ligeledes den 1. november 1978 fremsatte jeg forslag til lov om ændring af fritidsundervisningsloven. Forslagene er nu til behandling i folketingets uddannelsesudvalg.

Om de lovgivningsinitiativer, jeg herudover agter at tage, kan jeg henvise til statsministerens redegørelse den 3. oktober i år, såvel den skriftlige som den mundtlige, og jeg skal indskrænke mig til supplerende oplysninger herom.

Om folkeskoleområdet blev det oplyst, at det er regeringens opfattelse, at de erfaringer, der er gjort i de par år, folkeskoleloven har virket, kan nødvendiggøre ændringer på enkelte punkter. Jeg har siden opnået tilslutning fra partierne bag forliget om folkeskoleloven, det vil sige kristeligt folkeparti, venstre, det radikale venstre, socialistisk folkeparti og socialdemokratiet, til at søge folkeskolens undervisning i historie og idræt styrket på bekostning af faget latin som tilbudsfag på 9. klassetrin. Med henblik herpå vil jeg i indeværende folketingssamling søge folkeskoleloven ændret, således at faget historie for fremtiden bliver obligatorisk også på 8. og 9. klassetrin, og således at latin udgår som tilbudsfag på 9. klassetrin. Der vil dog fortsat

kunne tilbydes eleverne i 10. klasse undervisning i latin.

Samtidig vil gymnasieloven blive søgt ændret, således at optagelse i 1. gymnasieklasse på den sproglige linje ikke længere vil være betinget af, at eleven med tilfredsstillende resultat har aflagt folkeskolens afgangsprøve i latin.

Når lovhjemmelen til placering af faget historie som obligatorisk fag på 8. og 9. klassetrin foreligger, er det hensigten at ændre den vejledende timefordelingsplan, således at historie tillægges 2 timer på hvert af disse klassetrin, og således at antallet af idrætstimer øges med 1 ugentlig time på 4. og 5. klassetrin.

Endvidere vil loven blive søgt ændret, således at det for fremtiden pålægges kommunerne at oprette børnehaveklasse for de børn i kommunen, hvis forældre ønsker, at de optages i en børnehaveklasse. Efter den gældende lov kan kommunerne oprette børnehaveklasse, men har ikke pligt til det. Kommunerne har imidlertid efterhånden udnyttet muligheden for at oprette børnehaveklasse i en sådan grad, at det nu er ca. 75 pct. af samtlige børn i 6 års alderen, der går i børnehaveklasse.

På denne baggrund har jeg fundet det rimeligt at søge den hidtidige, frivillige ordning afløst af en ordning, hvorefter kommunerne skal tilbyde børnehaveklasseplads til samtlige børn. Af hensyn til de kommuner, der ikke hidtil har oprettet børnehaveklasse, vil der dog i en overgangsperiode blive mulighed for, især af bygningsmæssige grunde, at dispensere fra kravet om oprettelse af børnehaveklasse.

Også på andre områder er det min hensigt at tage initiativer, som retter sig mod de yngste klassetrin. Jeg sigter således mod i indeværende skoleår at udsende vejledende retningslinjer om skolepasningsordninger. Endvidere er muligheden for at samordne virksomheden i børnehaveklasserne og 1. og 2. klasserne under overvejelse i undervisningsministeriet.

Folkeskoleloven vil også blive søgt ændret på et andet punkt, som sikkert især vil få betydning for de yngste børn. Det drejer sig om befodringsbestemmelsen, som foreslås udvidet, så at den kommer til at omfatte befodrning mellem skole og daginstitution.

[Undervisningsministeren]

Som det ligeledes er nævnt i statsministerens åbningsredegørelse, agter jeg snarest at fremsætte lovforslag om studiestøtte. Arbejdet hermed er så vidt fremskredet, at fremsættelsen kun afventer nogle få afklaringer, og jeg skal derfor vente med en nærmere redegørelse for forslaget, til det er fremsat her i tinget.

Jeg kan endvidere oplyse, at regeringen fra rigsombudsmanden på Færøerne har modtaget underretning om, at Færøernes hjemmestyre har anbefalet, at de lovforslag vedrørende skole- og undervisningsforhold samt læreruddannelse på Færøerne, som er omtalt i statsministerens redegørelse, fremsættes for folketinget. De fire lovforslag, der bemyndiger hjemmestyret til at fastsætte nærmere regler om folkeskolen, læreruddannelsen, fritidsundervisningen m. v. samt erhvervsskoler, vil i nær fremtid blive fremsat for folketinget i den skikkelse, som Færøernes hjemmestyre har anbefalet.

I forbindelse med undervisningsministeriets overtagelse af særforsorgsundervisningen kan der blive behov for ændringer af skolestyrelsesloven, ligesom der kan blive behov for en styrelsesordning for rigshospitalet.

Endelig kan det oplyses, at regeringen fortsat overvejer, hvilke initiativer der kan tages vedrørende Det Nødvendige Seminarium.

Ungdomsarbejdsløsheden er en af de alvorligste følger af den afsvækkede vækst i produktion og beskæftigelse, vi har oplevet siden 1974, og der er derfor grund til at nævne de igangværende initiativer inden for uddannelsesområdet.

Siden 1975 har arbejdsministeriet og undervisningsministeriet i et nært samarbejde iværksat særlige foranstaltninger mod ungdomsarbejdsløsheden med inddragelse af kommunerne og erhvervslivet. Beskæftigelsesplanen, der blev vedtaget i forbindelse med forliget i 1977, medførte dels en forlængelse af de foranstaltninger, der allerede var i gang, dels en udvidelse af foranstaltningerne.

Beskæftigelsesplanens ungdomsprogram, der omfatter årene 1978-80, har til formål at supplere den almindelige uddannelses- og arbejdsmarkedspolitik med henblik på unge, der efter folkeskolen søger ud på arbejdsmarkedet, og som ikke umiddelbart ønsker eller har mulighed for at fortsætte en uddannelse inden for de eksisterende rammer, unge, der

afbryder en faglig eller gymnasial uddannelse, færdiguddannede, der forlader uddannelsesinstitutionerne, og som har vanskeligt ved at finde beskæftigelse, og at fremskaffe flere lære- og praktikpladser.

Beskæftigelsesforanstaltningerne, som retter sig mod de ca. 75.000 arbejdsløse unge under 25 år, har deres hovedvægt i de kommunale og amtskommunale initiativer. De kommunale og amtskommunale kurser skal normalt være tilrettelagt således, at deltagerne kan bevare arbejdsløshedsdagpenge eller sociale ydelser efter bistandsloven. Der vil derfor typisk være tale om koncentrerede kursusforløb inden for et afgrænset fagområde. De forskellige kurser kan tilbydes enkeltvis eller i kombinationer. Det er også muligt at tilbyde kurser med beskæftigelsesprojekter eller jobtræning i virksomheder.

De vide rammer og den decentraliserede struktur medfører, at der rundt omkring i landet bliver gennemført en lang række eksperimenter med nye former for uddannelse. En del af de nydannelser, der forsøges, vil kun have forbigående interesse, mens andre indebærer en afprøvning og udvikling af pædagogiske principper af generel interesse. Dette gælder navnlig de koncentrerede kurser på folkeskole- og gymnasieniveau og forsøgene med kombinerede undervisnings- og produktionsprogrammer. Det gælder for begge undervisningstilbud, at de tiltrækker grupper af unge, der ikke tidligere har gjort brug af samfundets undervisningstilbud efter afslutning af folkeskolen. Meget tyder på, at kombinationen af produktion og uddannelse kan være et reelt tilbud til sådanne unge. Deltagelse i et uddannelses- og produktionsfællesskab kan være en vej for socialt og psykisk truede unge. Vi håber, at der kan indvindes erfaringer gennem disse programmer, der kan omsættes i mere permanente uddannelsesstilbud til de truede ungdomsgrupper, når beskæftigelsessituationen er vendt til det bedre.

Med hensyn til den mere langsigtede planlægning af uddannelserne skal jeg henvise til U 90, den redegørelse for det danske uddannelsessystem frem til 1990, som det centrale uddannelsesråd afgav i foråret, og som vi havde til debat her i tinget sidst i samlingen 1977-78. Jeg har allerede under omtalen af lovgivningen nævnt det i U 90 stillede forslag om, at det gøres til en pligt for kommu-

[Undervisningsministeren]

nerne at oprette børnehaveklasser. Samordning af undervisning i børnehaveklasserne med de første egentlige skoleår anser jeg således for at være en af de mere påtrængende opgaver, som vi står over for inden for uddannelsessektoren.

Jeg har glædet mig over, at U 90 har opfyldt et af sine hovedformål og er blevet grundlag for en bred og folkelig debat. Man kan næsten ikke åbne en avis, uden at der er et indlæg om redegørelsen. Samtidig er der allerede udgivet flere kommenterende indlæg i bogform, og jeg er vidende om, at flere er på vej. Endvidere er det mit indtryk, at der overalt i landet i vinterens løb vil blive arrangeret studiekredse m. v. med U 90 som udgangspunkt. Jeg følger denne debat med levende interesse og vil efterhånden søge at uddrage væsentlige elementer fra den, som kan være med til at fortælle os, hvordan U 90 skal følges op. En vurdering af den offentlige debat om U 90 er derfor en vigtig opgave for det centrale uddannelsesråd i den kommende tid. Jeg har da også bedt det centrale uddannelsesråd om at komme med en vurdering af denne debat i 1980-81.

Herudover kan jeg til afslutning henvise til, at jeg for nylig har anmodet uddannelsesrådet om at påtage sig en ny opgave nu efter afslutningen af arbejdet med U 90. Det drejer sig om gennemførelse af en tværgående undersøgelse af modersmålsundervisningen i bredere forstand inden for alle vore uddannelser. Hermed er det tanken at få belyst bl. a. de faglige krav og resultaterne af undervisningen inden for dette område. Jeg tror, at denne undersøgelse vil kunne give os et væsentligt grundlag for en vurdering af den mere indholdsmæssige side inden for et meget vigtigt område af vore uddannelser.

(Nedkastning af sedler fra tilhørerlogerne).

Ingolf Knudsen (CD):

Jeg skal begynde med at konstatere, at det ikke er mig, der har iværksat denne demonstration, og ellers takke ministeren for redegørelsen, selv om jeg nok synes, at den ikke indeholdt megen vurdering af den øjeblikkelige situation på uddannelsesområdet, men måske snarere kunne karakteriseres som ministerens huskeseddel med hensyn til, hvad der er sket, og hvad der måske skal ske i den kommende tid.

Når vi altså har ønsket denne uddannelsesdebat i dag, så er det, fordi vi gerne vil præcisere den forskel, der ligger i, at man i denne sal, i dette ting, lovgiver, og at man i administrationen lægger op til denne lovgivning. Vi er interesserede i at få placeret også initiativet til lovgivning i den folkevalgte forsamling, sådan at der ud fra en debat som den, vi fører i dag, kan komme nogen inspiration til dem i ministeriet, der senere skal sidde og arbejde med lovforslagene.

Man kunne måske nok sige til ministeren, at det undrer én, at ministeren ikke kommer ind på, at der dog trods alt på undervisningsområdet hersker en betydelig usikkerhed, og at der vel også er en betydelig debat omkring uddannelsesspørgsmål.

Man kan stille det spørgsmål, hvorfor vi skal overse eller fortie, at der er problemer i hele uddannelsesforløbet. Går det da så godt i folkeskolen, at der ikke er nogen grund til at debattere folkeskolen her fra tingets talerstol? Hvad med lærernes kongres? Gav den dog ikke udtryk for, at der med en vis rimelighed kunne debatteres nogle ting også blandt politikere i denne sal? Hvad med det flertal, som står bag folkeskoleloven? Det synes dog, som om der er en vis usikkerhed med hensyn til, hvordan denne folkeskolelov skal administreres, hvad man egentlig har tænkt sig med den, og vi fornemmer oven i købet, at nogle måske er interesserede i at springe ud af det gode selskab.

Eller hvad med de erhvervsfaglige grunduddannelser? Gennemføres de efter hensigten og sådan, som vi nu engang havde håbet at de kunne gennemføres? Eller hvad med de økonomiske problemer, eksisterer de ikke? Er der ingen grund til, at vi også på dette område tager fat? Eller de videregående uddannelser? Eller forskningen? Og man kan blive ved. Vi føler i allerhøjeste grad, at der er grund til at tage en uddannelsesdebat, som er, jeg vil næsten sige tværfaglig, for at man på den baggrund kan hjælpe ministeren og måske især ministerens embedsmænd til at få sammenhæng i lovgivningen.

Hvis vi går tilbage til den nyligt overståede lærerkongres og til de undersøgelser, der har været offentliggjort i Berlingske Tidende om forældrenes og lærernes holdning til folkeskolen, så må man dog vel indrømme, at der gives udtryk for en vis ængstelse og også

[Ingolf Knudsen]

en vis usikkerhed med hensyn til, om det er den rigtige vej, vi er slået ind på.

Jeg synes, det må være rimeligt også i dag at understrege her som kommentar til lærerkongressen, at hvis lærerne skal have opsøgende arbejde, hvis lærerne skal arbejde med integration, hvis de skal have udvidede sociale funktioner, så skal der også betales derfor. Jeg føler, det må være rimeligt at få dette understreget i dag. Jeg mener samtidig, at der kræves en indsats, et arbejde for, at lærerne får ordentlige muligheder for det, som er det væsentligste, det, som deres uddannelse peger henimod, nemlig at undervise, og jeg mener nok, at det er rimeligt, at vi også på dette område får en særdeles seriøs debat i gang. Jeg vil gerne opfordre ministeren til at undersøge omfanget af lærernes sociale arbejde og den deraf følgende ekstra arbejdsbyrde, som der er tale om.

Jeg føler også, det er rimeligt, at man påpeger de økonomiske aspekter. Jeg føler, at det må være på tide, at man får en undersøgelse af, om de betydelige økonomiske midler, man stiller til rådighed for uddannelse, også bliver brugt hensigtsmæssigt, om der ikke kunne være tale om, at man kunne få midlerne fordelt på en anden måde. Jeg vil gerne understrege, at centrum-demokraterne gerne medvirker til, at der stilles yderligere midler til rådighed.

Jeg vil påpege, at spørgsmålet omkring SU, altså understøttelsen til dem, som er under uddannelse, absolut ikke kan blive ved med at vente, og jeg har også noteret mig, at der i ministerens tale var indføjet dette, at man overvejer, men at man snart er klar med et udspil. Jeg føler også, det er på tide, at dette udspil kommer, og jeg skal i dag sige, at centrum-demokraterne gerne medvirker til en rimelig fordeling af de midler til de uddannelsessøgende.

Jeg vil også gerne pege på mellemuddannelserne, hvor jeg føler, at vi for øjeblikket står over for betydelige vanskeligheder, og at vi ikke har fået løst problemerne omkring disse mellemuddannelser. Vi har ikke endnu fået peget ordentligt på nye muligheder for mellemuddannelser, og vi har så sandelig ikke fået afklaret problemerne omkring adgangskravene til disse mellemuddannelser. En gang imellem kunne man måske stoppe op og spørge, om den leflen, der for øjeblikket er for studentereksamen med hensyn til

adgangskrav for mellemuddannelserne, er rimelig, om det dog ikke kunne tænkes, at der var visse mellemuddannelser, hvortil man kunne komme ind uden at skulle tage omvejen omkring en studentereksamen.

Hvad siger ministeren om læreruddannelsen, der vel også kunne kræve en vis overvejelse? Ja, det eneste, der blev sagt i ministerens redegørelsestale her i dag, var, at man overvejer noget omkring Det Nødvendige Seminarium. Det håber jeg da man bliver ved med. Men jeg skal da gerne sige, at jeg også føler, det var på sin plads at overveje noget omkring den nuværende læreruddannelse, som dog skal leve op til at uddanne lærere til en ny folkeskolelov og til en ny situation, som måske oven i købet indeholder mere og mere socialt arbejde.

Og de videregående uddannelser. Skulle der ikke være problemer omkring disse? Jeg ser, at man stadig væk fastholder den styrelseslov, der gælder for området, og det har man jo gjort i efterhånden mange år. Jeg kunne egentlig godt tænke mig at følge den henstilling, der ligger i en leder i Kristeligt Dagblad, der ligesom opfordrer til, at man også i regeringen skulle kunne tage forskellige standpunkter. Der, hvor man taler på områder, som er ens ægtefødte barn, skulle man vel have lov til at fastholde dette barn i en god og sund opvækst. Jeg forstår, at selv hr. Bertel Haarder på dette område må spille med på holdet og altså opgive sit barn og lade det adoptere på en eller anden vis. Men det kan egentlig undre, at man selv i et regeringssamarbejde dog ikke kunne få lov til at fastholde sine standpunkter på områder, som ikke skulle kunne vælte en regering.

Styrelsesloven har vi altså ikke kunnet komme igennem med ændringer af indtil nu, og det til trods for, at vi vel efterhånden må konstatere, at behovet for at få ændret også den bliver stærkere og stærkere. Det er jo snart dagligt, man oplever eksempler på og advarslers omkring styrelsesfunktionen for de videregående uddannelser.

Jeg kan da henvise til en artikel, der stod så sent som i går, tror jeg, i Berlingske Tidende, om forskningen i Sverige og de problemer, man er løbet ind i deroppe. Jeg har på fornemmelsen, at vi her i Danmark på mange områder følger det, man har foretaget sig i Sverige, og synes, at det nok er den rigtige vej at være inde på, til trods for at vi

[Ingolf Knudsen]

gang på gang må konstatere, at svenskerne for længst har forladt den vej, som vi altså forsøger at følge op. Man kan altså i Berlingske Tidende for i går læse om store problemer med hensyn til forskningsniveauet i Sverige, og at der måske oven i købet har ligget en eller anden bestemt ideologi bag ved at forhindre nogen i ligesom at rage op over andre.

Jeg synes nok, det er væsentligt at få understreget, at vi helst ikke i Danmark skulle følge en sådan udvikling, og understreger nødvendigheden af et rimeligt og et godt forskningsniveau og nødvendigheden af, at man stiller rimelige bevillinger til rådighed, at man indretter en styrelseslov efter, at de få også skal have mulighed for at udvikle sig og at forske til gavn for det danske samfund. Jeg kunne godt tænke mig, at man også så på nye muligheder med hensyn til uddannelser, hvor man kunne samarbejde eller samordne behovet fra erhvervslivets side i fremtiden, og jeg vil gerne opfordre til, om der dog ikke kunne blive nedsat et fællesudvalg til at undersøge disse muligheder, et samarbejde mellem erhvervsliv og forsknings- eller uddannelsessteder.

Jeg vil også gerne berøre problemerne omkring voksenuddannelserne, det, som man med et fint ord har kaldt de livslange uddannelser. Jeg føler, det er på tide, at man tager fat på netop dette område og forsøger at få en ny indholdsanalyse drøftet. Har det sin rimelighed, at man med hensyn til voksenuddannelserne bilder voksne mennesker ind, at nu skal de nå op på det niveau, de aldrig nåede, mens de gik i skole? De skal tage 8. og 9. og 10. klasses prøver, og så lader man 40-årige og 50-årige voksne tage prøver, som er indrettet efter 15-årige unge. Jeg føler, at det er ganske urimeligt, og at man på dette område burde til at debattere mere, hvad indholdet af de voksenuddannelser, man tilbyder, skal være. Hvilket behov er der, og er det rimeligt at bilde folk ind, at det er, fordi de kun fik en 7-årig skoleuddannelse? Og somme tider siger man oven i købet i samme åndedrag, at så er de jo meget dårligt stillet i forhold til dem, der fik 9. klasse. Må jeg godt spørge: hvor meget forskel er der egentlig i den effektive udnyttelse af timerne? Hvor mange timers undervisning fik de, som går 9 år i skole nu, i forhold til dem, der gik 7 år? Jeg tror nok, at forskellen i det effekti-

ve timetal er meget lille. Derfor bilder vi folk ind konstant: I fik 7 års skolegang, og det er vel nok for dårligt, nu må I på skolebænken igen og indhente det!

Kunne det ikke være på sin plads at få debatteret, hvad det er, vi skal tilbyde voksne mennesker? Jeg er enig i, at vi skal tilbyde voksne mennesker uddannelse, men den uddannelse kunne måske ligge inden for de frie oplysningsforbunds område. Den kunne måske ligge inden for højskolens regie, hvor vi i dette land dog har haft en vid tradition for at tilbyde voksenundervisning, som ikke bare pegede frem mod noget kompetencegivende, men som byggede på et frihedssyn, og som byggede på at give den enkelte mulighed for at leve sin egen tilværelse, for at virke dér, hvor den enkelte var sat. Jeg synes nok, det var på tide, at vi drøftede voksenundervisning ud fra sådanne grundholdninger, som oven i købet hviler dybt på traditioner i det danske samfund.

Til allersidst kunne jeg godt tænke mig, at vi også tog fat på, når vi nu drøfter uddannelse, at drøfte det i et europæisk perspektiv, for hvad enten vi kan lide det eller ej, så står vi måske en dag i den situation, at det europæiske perspektiv er en realitet. Jeg synes nok, der var rimeligt, at man på forhånd drøftede, hvad det vil betyde for dansk uddannelse, hvad det vil betyde for den situation, vi lever i, og hvad det vil betyde for de uddannelser, vi tilbyder de unge, som vokser op.

J. K. Hansen (S):

Det er med nogen undren, man modtager en forespørgsel som den, centrumdemokraterne med hr. Ingolf Knudsen i spidsen har stillet undervisningsministeren, om, hvilke oplysninger ministeren kan give om den øjeblikkelige situation på undervisningsområdet og om regeringens planer for ændringer af gældende lovgivning herom. Jeg kan bestemt ikke følge hr. Ingolf Knudsen i de argumenter, der ligger bag hans forespørgsel her i dag.

Vi har hørt ministerens redegørelse som svar på forespørgslen, og jeg må da sige, at den frembragte ikke noget nyt, ikke noget, vi ikke vidste i forvejen. Jeg skal skynde mig at indskyde, at det bestemt ikke er nogen kritik af ministeren, tværtimod, må man nok sige.

[J. K. Hansen]

Hvorfor det? Jo, hvis vi selv vil det, så er uddannelsesområdet nok et af de områder, hvor der både politisk og administrativt informeres særdeles godt. Grunden til denne gode information på uddannelsesområdet er jo, at det er et område, der har offentlighedens store bevågenhed, og som følge heraf er det også et område, der giver dette tings medlemmer lejlighed til i almindelighed – og uddannelsesudvalgets medlemmer i særdeleshed, hvis de ellers møder op i udvalget – at stille mange spørgsmål.

Hvis vi lader de seneste års uddannelsesdebatter – såvel debatterne i folketingets uddannelsesudvalg som dem, der foregår her i salen – passere revy for os, så må vi erkende, at der ikke er mange områder, vi ikke har endevendt. Skulle man ikke huske den sne, der faldt i fjor, så skal jeg lige minde om, at vi den 23. maj 1978 havde en debat her i folketingssalen om U 90. Derfor kan man med fuld ret sige, at ministerens redegørelse, som vi har fået her i dag, er en repetition, repetition af tidligere læst og gennemgået stof.

Jeg skal ikke kommentere lovinitiativerne, som blev nævnt i undervisningsministerens redegørelse. Det bliver der jo rig lejlighed til under behandlingen af hvert enkelt lovforslag. Forespørgslen, som den er stillet her i dag, er meget bredt formuleret. Jeg har ikke gransket i, om der var specielle områder, forespørgerne ville fordybe sig særligt i. Jeg skal trække nogle områder frem.

Først folkeskoleområdet. Vi har et forlig om folkeskoleloven af 1975, og jeg ved da udmærket godt, at de partier, der ikke er med i folkeskolelovsforliget, ofte er irriterede over bl. a. de periodiske møder, som forligspartierne afholder for at drøfte erfaringer, der gøres på folkeskoleområdet, og som kan nødvendiggøre justeringer og ændringer på enkelte punkter, f. eks. de justeringer omkring styrkelsen af historie og idræt i folkeskolen, som ministeren har redegjort for for det første i en pressemeddelelse, så i et samråd i uddannelsesudvalget og nu sidst her ved sin redegørelse i dag. Jeg kan kun beklage, at partierne ikke kendte deres besøgstid, da vi havde loven til behandling i 1975. Man må sige til disse partier, at når man ikke ville være med til at tage et ansvar dengang, ja, så bliver man nødt til at acceptere, at de partier, der har taget et an-

svaret på dette område, også kører tingene, lægger tingene frem.

Fra socialdemokratiets side er vi ikke blinde for det nødvendige i at justere på punkter i folkeskoleloven, efterhånden som vi i praksis ser, hvordan den virker. Men jeg vil meget, meget gerne her i dag slå fast, at vi på ingen måde vil være med til at ændre på vore politiske intentioner med loven. Her kan jeg nævne lovens formålsparagraf. Vi vil ikke være med til yderligere niveaudelinger, og vi vil heller ikke være med til yderligere styrkelse af de boglige fag. Så er det sagt.

Jeg vil også gerne her have lov til at citere, hvad formanden for Danmarks Lærerforening, Jørgen Jensen, sagde i sin beretning på Lærerforeningens kongres i forrige uge. Nu er Lærerforeningens kongres jo allerede trukket frem i debatten, så må det også være rigtigt, at jeg tager nogle ting herfra frem. I forbindelse med nogle kritiske bemærkninger omkring skolens situation sagde Jørgen Jensen følgende:

»Lad mig med det samme slå fast, at det ikke er folkeskoleloven, som jeg vil rette en kritik imod. Efter min opfattelse har vi i den nugældende folkeskolelov et af de bedste grundlag i Europa at bygge vores skole på. Loven skal ganske vist justeres på nogle punkter, efterhånden som vi i praksis kan se hvordan den virker, men der er for mig ingen tvivl om, at vi i loven har en god basis for elevernes undervisning og trivsel i skolen.«

Jeg må sige, at jeg er meget enig med Jørgen Jensen i det, han her siger. Jeg er lige så enig med ham, når han senere under samme afsnit i sin beretning siger følgende:

»Det kan ikke nytte noget, at man fra politisk hold bliver ved med at spille kasterbold med skolen. Jeg skal naturligvis ikke rette indvendinger imod, at politikerne betragter netop skolepolitikken som et af de mest betydningfulde samfundsanliggender. Det har jeg jo selv bedt om ved adskillige lejligheder. Men det, jeg må advare meget imod, er, at man for at få sine galluplital til at stige fremsætter kortsynede og uigennemtænkte argumenter i slagordsform om, hvad der skal kræves af skolen. Virkningen heraf er direkte ødelæggende for vore muligheder for at få en i øvrigt fornuftig folkeskolelov til at virke efter hensigten i det daglige skolearbejde. Vi kan simpelt hen ikke leve med, at man fører

[J. K. Hansen]

en overfladisk debat, der skruer det omgivende samfunds forventninger op i en sådan grad, at man rundt omkring tror, at man »bare« kan slå i bordet og forlange, at skolen her og nu skal opfylde de krav, som man stiller.«

I socialdemokratiet vil vi ikke være med til at føre en sådan overfladisk debat omkring folkeskolen. Vi ønsker, og det gør vi sammen med vore forligspartnere, at få loven til at virke efter sin hensigt på en fornuftig måde, og det er os meget magtpåliggende, at såvel skolens forældrekreds som lærere og elever er orienteret herom. Det skal vi sørge for finder sted.

Jeg skal sige lidt om ungdomsarbejdsløsheden. Det er et af de områder, som jeg er meget glad for at undervisningsministeren har taget op her i dag. Hvis jeg skal blive i mit ordvalg fra før, så vil jeg sige, at det er et af de områder, vi ikke kan repetere nok. Selv om vi har en beskæftigelsesplan frem til 1980, så er det et område, der stedse må have vores bevågenhed, og vi må også hele tiden lægge os i selen for nye initiativer og ideer på dette område, også selv om de skulle være utraditionelle. Jeg går stadig væk i det lønlige håb, at det vil være muligt økonomisk at få en sammenkøring af midlerne, der er afsat til de unge i beskæftigelsesplanen, og de midler, der er afsat til de traditionelle uddannelser. Måske kunne ministeren løfte sløret lidt herfor.

Jeg har hermed allerede bevæget mig ind på studiestøtteområdet. Vi ved, at mange unge under uddannelse i dag lever en meget kummerlig tilværelse på det, vi kan kalde under eksistensniveauet. Vi ved, at der nu er et lovforslag på vej om en delvis forbedring på dette område. Vi ved også, at det centrale uddannelsesråd, CUR, er kommet med en rapport om hele dette problemkompleks. Desværre, må vi sige, har det ikke økonomisk været muligt at løse problemerne fra 1979, og det må vi naturligvis alle beklage. Men vi ved også nu, at der er sat penge af til 1980. Jeg skal ikke foregribe begivenhedernes gang, men afvente lovforslagets fremsættelse og behandling her i folketinget.

Der er dog et område, jeg meget gerne vil pege på i dag, og det er de unge, der tager en erhvervsfaglig grunduddannelse, EFG-uddannelsen. Vi ved, at den manglende ydelse i EFG-basisåret – det er ikke en afskaffel-

se, vi har været med til – har skabt problemer for mange unge, der ønsker at tage denne uddannelse. Vi ved også, at manglende praktikpladser ved EFG-uddannelsens 2. dels begyndelse giver disse unge økonomiske problemer. Jeg håber, disse problemer kan tages op samtidig med, at loven om studiestøtte kommer til behandling her i folketinget. Vi ved, at vi sidste år fik fremskaffet nogle penge på dette område, 110 mill. kr., hvoraf de 25 mill. kr. gik til EFG-elevernes basisår, og jeg håber på, at noget lignende kan lade sig gøre igen i år.

Jeg skal slutte med at sige, at jeg ligesom ministeren og mange andre i dette land har glædet mig over U 90's fremkomst og den debat, den har skabt, ikke blot hos de lærde, men også ude i de brede folkelige lag, hvor jeg ofte bevæger mig.

Wissing (FP):

Som medlem af landets lovgivende forsamling var det med lidt blandede følelser, jeg via dagspressen fik underretning om, at landets undervisningsminister havde indledt forhandlinger bag lukkede døre med nogle udsøgte partier om en ny revision af den kun godt 2 år gamle folkeskolelov. Til orientering for udenforstående, hvortil også skal regnes en ikke lille del af medlemmerne af folketingets uddannelsesudvalg, har undervisningsministeren derpå udsendt en pressemeddelelse. Det fremgik af denne, at de påtænkte ændringer bl. a. ville gå ud på, at der tillægges faget historie flere timer i de ældste klasser på bekostning af faget latin, der kan ventes mere eller mindre udmanøvreret af folkeskolen.

Samtidig ønsker man på grundlag af erfaringer fra de i sommer afholdte afgangsprøver for 9. klasserne at foretage ændringer i sværhedsgraden af disse prøver, således at de vil blive i bedre overensstemmelse med undervisningens indhold.

Nu er det ikke længe siden, vi havde den sidste revision af folkeskoleloven, som gik ud på, at skolens ældste klasser fik tildelt 4 ekstra ugentlige timer til valgfrie fag. Den egentlige anledning hertil var en vokseninspireret demonstration, hvor en flok elever benyttede lejligheden til dels at skaffe sig en ekstra fridag, dels at lave lidt skæg og ballade. Demonstrationen og det dertil knyttede medie-

[Wissing]

flip i presse og TV forskrækkede i den grad såvel regering som folketing, at vi fik en hastigt gennemført lov om udvidelse af timetallet.

Hvordan er denne lov så blevet udnyttet? Selv om der ikke foreligger endelige beregningsresultater for hele landet, så er der dog i nogle amter foretaget foreløbige opgørelser. Disse viser, at på trods af den enorme medicomtale af loven og dens tilblivelse udnyttes den kun af 6 pct. af eleverne. Da vi yderligere kan regne med, at det for en stor dels vedkommende drejer sig om elever, der har valgt latin som tilbudsfag, vil de nu påtænkte ændringer, hvorved latin faktisk vil falde væk, betyde, at tilbuddet om 4 ekstra ugentlige timer vil være så godt som helt overflødigt. Den første revision af folkeskoleloven kan derfor ikke kaldes en succes, tværtimod.

Hvordan vil det så gå med den lovrevision, som man nu påtænker at gennemføre? Den er ganske vist af en helt anden karakter end den foregående, men alligevel tør jeg vove at påstå, at den vil få lige så krank en skæbne. Også den vil blive et lapperi, som ikke vil kunne dække over den ødelagte helhed.

Mon ikke det nu er på tide at erkende, at der i den nuværende lov om folkeskolen findes nogle grundlæggende skavanker, som gør, at skolen ikke kan fungere blot tilnærmelsesvis tilfredstillende. Mon ikke det nu er på tide at erkende, at alene folkeskolens formålsparagraf kan hindre, at der opnås en fornuftig undervisning og rimelige resultater. For mere intetsigende, upræcis og fortolkningsfuld paragraf end folkeskolelovens § 2 findes næppe. I stedet for kort og godt at fastslå, at det er skolens opgave, at eleverne lærer noget, jongleres der i formålsparagrafen med en række fine begreber som muligheder for oplevelse, selvvirksomhed, selvstændig vurdering, stillingtagen, medleven, medbestemmelse, medansvar, åndsfrighed og demokrati. Det er ikke min mening at nedvurdere de nævnte begreber, men anvendt over for børn og unge kan de blive både misforstået og misfortolket, og det bliver de også i udstrakt grad i dagens skole.

Af en meningsmåling, som et stort dagblad for nylig lod foretage, fremgår det ganske klart, at et stort flertal i befolkningen foretrækker en formålsparagraf, som helt enkelt siger, at skolens formål er at give ele-

verne gode kundskaber. Det er en ganske anden holdning end den, som de toneangivende, de såkaldte progressive pædagoger, forsøger at køre skolen efter, og som de hidtil med alt for stort held har fået såvel ministre som et flertal i folketinget til at være lydøre over for. Disse indflydelsesrige personer kan i dag for de flestes vedkommende kun betegnes som skrivebordspædagoger, idet de for længst har taget bestik af den krise i skolen, som de selv har været med til at skabe, og derfor for længst har trukket sig tilbage fra den praktiske undervisning og det daglige slæb. Dette overlader de gerne til de almindelige lærere, for hvem opfyldelsen af kravene til det daglige arbejde synes mere og mere håbløs.

Ikke mindst i forbindelse med Danmarks Lærerforenings kongres i sidste uge har der været talt og skrevet meget om lærernes nuværende meget vanskelige situation. Der har været stillet krav om omlægning af arbejdstiden, idet færre katedertimer ville give bedre muligheder for at løse det stadig stigende antal sociale opgaver. En nærmere definition af disse opgavers stressskabende karakter gives som regel ikke.

Formanden for Danmarks Lærerforening siger i sin formandsberetning, at lærernes arbejdsvilkår og skolens muligheder for at fungere er i en sådan krise, at det må betegnes som umuligt at fortsætte under de nuværende forhold. Efter formandens mening skal årsagen hertil ikke findes i folkeskoleloven, og selv om jeg ikke kan støtte dette synspunkt, så forstår jeg godt udtalelsen, når jeg betænker, hvor ivrigt man fra Danmarks Lærerforenings side medvirkede ved skabelsen af denne lov.

Videre i sin beretning siger Lærerforeningens formand, at man ikke kan udpege nogen bestemt som ansvarlig for, at det står så galt til, men at årsagen må søges i noget ubestemmeligt, som kaldes en tendens i tiden, den almindelige samfundsudvikling, eller hvilket udtryk man nu måtte foretrække. For mit vedkommende er jeg ikke i tvivl om, hvilket udtryk jeg vil foretrække. Jeg foretrækker at bruge det gode gammeldags ord: disciplinkrise. Jeg forstår ikke, hvorfor man viger tilbage for at give en så alvorlig sag den rette betegnelse, for uanset at det måske kan påstås, at det ikke er en disciplinkrise i gammeldags forstand, så er det dog en krise,

[Wissing]

hvis årsager skal findes i den manglende respekt for arbejdet i skolen og det manglende ansvar – for ikke at bruge ordet hensynsløshed – over for et stort flertal af elever og over for lærerne.

Det er desværre en kendsgerning, at det, jeg vover at kalde en disciplinkrise, præger mange af vore skoler i en sådan grad, at såvel undervisningen som det daglige samvær helt ødelægges. Dermed vil jeg ikke påstå, at størstedelen af folkeskolens elever er udelige i skolen, og at de til stadighed er ude af stand til at opføre sig ordentligt. Det er nemlig ikke tilfældet. Tværtimod. Den største del af eleverne opfører sig godt, de er flinke og opmærksomme og vil gerne arbejde – eller kort sagt: de er positivt indstillet til skolens arbejde.

Nu kan der være forskelle fra skole til skole, endda fra klasse til klasse, men et flertal af skolernes elever ved nok, hvad de både må og skal. De er ikke problembørn, men flere og flere af dem lider under den uro, som et dominerende fåtal laver. Samme mindretal nøjes som oftest ikke med at lave helt unødvendige forstyrrelser af undervisningen, de forsøger også at dirigere alle klassens elever og lærerne med, hvis det er muligt, i negativ retning.

At det står så galt til i folkeskolen, at den dårlige disciplin ødelægger undervisningen, så eleverne ikke opnår de færdigheder og kundskaber, som de burde, mener jeg også at kunne aflæse i den stadig stigende udvidelse af særundervisningen. Stadig flere og flere elever og lærere inddrages i den undervisning, og behovet er tilsyneladende umætteligt.

Når det er konstateret, at folkeskolen er kørt af sporet – og det tør nok siges at være tilfældet, når man gransker referaterne fra Danmarks Lærerforenings kongres – så må det være relevant hurtigst muligt at få skabt forhold, der vil kunne ændre denne ulykkelige tilstand. Man kan starte med at se på, hvilke midler lærerne, der står med det egentlige ansvar for det daglige arbejde, har for at få skabt den nødvendige ro til undervisningen. Hvis jeg skal svare, så vil jeg sige, at de har faktisk ingen. Ganske vist har man nu længe forsøgt sig med at appellere såvel til elever som til disses forældre, og ganske vist forsøger man til stadighed at skabe en dialog mellem alle parter om nødvendige-

den af at få rimelige arbejdsvilkår, men det har hidtil kun haft ingen eller ganske ringe effekt. Derfor undrer jeg mig over, at tilsyneladende ingen vil indse, at mangelen på disciplinære midler eller den manglende brug af de enkelte, som findes, er det, der har været med til at skabe den helt umulige arbejdssituation.

Efter min mening kan der derfor ikke være tvivl om, at det første, der må gøres for at hjælpe folkeskolen ud af den nuværende krise, må være, at der omgående nedsættes et hurtigtarbejdende udvalg, der alene får til opgave at udarbejde retningslinjer for nye bestemmelser og for udsendelse af nyt cirkulære om forholdsregler til fremme af god orden i skolerne. Udvalget bør sammensættes af forældrerepræsentanter, klasse- og faglærere samt folketingsmedlemmer fra samtlige politiske partier. Organisationsrepræsentanter, skrivebordspædagoger samt eventuelle andre, der er uden reelt kendskab til skolens virkelige problemer, bør ikke optages som medlemmer af udvalget, men kan fremføre eventuelle synspunkter ved skriftlig henvendelse. Med den rigtige sammensætning skulle udvalget have gode muligheder for at lave et arbejde, der på afgørende måde bryder med den hidtidige, alt for eftergivende kurs, og som giver skolen et forsvarsmiddel, der både kan og skal benyttes.

Med det formål at få foretaget de nødvendige ændringer af selve folkeskoleloven bør folketinget endvidere gå i gang med at udarbejde en lov, som kan give skolen de rigtige muligheder for et godt arbejde, og som skal kunne holde i en årrække fremover. Af hensyn til planlægningen ved de lokale myndigheder og i skolerne bør loven ikke træde i kraft før 1. august 1980. Der er således god tid til, at et lovforslag kan få en gennemtænkt og grundig behandling. Når jeg siger, at folketinget bør gå i gang med dette arbejde, så mener jeg for øvrigt, at samtlige i tinget repræsenterede partier skal have lov til at deltage i dette. Det kan ikke være meningen, at nogle enkelte partier, fordi de har stemt for den nuværende lov, skal have en slags patent på også at lave den kommende. Folkeskoleloven er et anliggende, som vedrører hele landets befolkning, og derfor skal det selvfølgelig også være repræsentanter for he-

[Wissing]

le befolkningen, der skal være med til at udarbejde denne.

Hvis man på trods af denne henstilling alligevel beslutter sig til, at man i en lille, snæver kreds er sig selv nok, kan jeg kun sige: jeg vil betragte en sådan handling ikke alene som en hån mod andre lovligt valgte medlemmer af dette ting, men også som en hån mod en stor del af landets borgere, som ved en sådan handling må føle, at de er helt uden indflydelse.

Fra fremskridtspartiets side vil vi ikke lægge skjul på, at også vi ønsker indflydelse i denne vigtige sag. Selv om vi betragter formålsparagraffen og disciplinkrisen som de vigtigste årsager til de nuværende tilstande, så mener vi, at også andre faktorer er medvirkende til hele den niveausænkning, som klart har fundet sted og ikke mindst har ramt grundfagene dansk og regning. Det er disse to fag, der mere end nogen andre danner grundlaget for så at sige alle efterfølgende uddannelser, hvad enten disse er af kortere eller længere varighed. Derfor vil vi fra fremskridtspartiets side foreslå, at der stilles større krav til såvel elever som lærere med hensyn til færdigheder og kunnen, og vi vil foreslå, at disse krav følges op med større sværhedsgrad i de prøver, der skal afholdes.

Først og fremmest af hensyn til eleverne – her tænkes både på de bogligt begavede og dem, der skal klare sig i tilværelsen med sund fornuft og/eller praktisk sans – ønsker vi en deling af folkeskolens ældste klasser. Vi mener, at en deling i en praktisk og en boglig gren bedst vil tilgodese elevernes muligheder. De afsluttende prøver i den boglige del skal svare til den afskaffede realeksamen, men vi har ikke noget imod, at denne eksamen eventuelt får et andet navn.

Det forekommer mig i øvrigt stadig væk ufatteligt, at man afskaffede realeksamen. Efter min mening har man ikke tænkt sig tilstrækkelig godt om, inden man amputerede denne succesfulde del af skolen. At de nuværende 10. klasser slet ikke kan leve op til at være en attraktiv afslutning på mange års grundskole, synes indlysende. Med det indhold, der er tillagt disse klasser, kan det ikke blive andet end en slags opbevaringssted for de elever, for hvem det ikke lykkedes at flygte over i gymnasiet eller til en anden uddannelse allerede fra 9. klasse.

I øvrigt ved vi nu, at presset på gymnasierne vil stige i en sådan grad, at overbelægning af disse ikke vil kunne undgås. Mange af folkeskolens elever ønsker så vidt muligt at få en eksamen, som de kan bruge i det videre uddannelsesforløb. Nu kan de ikke få en ordentlig 10. klasse-prøve eller realeksamen, som begge havde vist sig at være en udmærket basis for efterfølgende erhvervsuddannelser. Så vil de have en studentereksamen i stedet for. Men gymnasieuddannelsen giver slet ikke samme grundlag for erhvervsuddannelser, idet den meget mere er baseret på et efterfølgende studieforløb. På den måde får mange af de unge slet ikke den uddannelse, som de i virkeligheden har behov for.

At de store udvidelser af gymnasiekapaciteten vil betyde yderligere pres på videregående uddannelser, kan betragtes som en selvfølge. I forvejen har vi en enorm overkapacitet i uddannelserne på universiteterne og de højere læreanstalter, og det kan kun ende med noget, der vil ligne både en skandale og en katastrofe. En skandale, fordi de ansvarlige – og hertil regner jeg først og fremmest landets undervisningsminister og folketingets flertal – ikke har sørget for en effektiv bremse, der ville have forhindret, at vi nu giver tusinder af unge en uddannelse, som samfundet ikke har brug for. En katastrofe for de unge, som har satset hele deres fremtidige tilværelse på en uddannelse, som de ikke kan udnytte, fordi der simpelt hen på en række områder er urimelige divergenser mellem mængden af færdiguddannede og antallet af mulige stillinger.

Fra fremskridtspartiets side har vi gang på gang advaret mod denne udvikling, men endnu er der for få, der har villet lytte til disse advarsler. Vi må derfor håbe, at mange har bemærket de udtalelser, som er fremsat af en professor ved Københavns universitet, og som stod at læse i et af de store dagblade søndag den 19. november. Professor Niels Thomsen udtalte bl. a.:

»Universiteterne er blevet begmandsfabrikker. Masser af unge vil ved afslutningen af studiet vågne op til erkendelse af, at man har givet dem en forkert start, som de i årtier vil huske med fortrydelse.

Ikke blot uddanner man målbevidst til arbejdsløshed, men til den totale og håbløse udsigtsløshed.«

[Wissing]

Ordene er stærke, men træffende, så træffende, at kommentarer er overflødige. Forhåbentlig vil flere og flere af de højere uddannelsesinstitutioners lærere og ledere følge professor Niels Thomsens eksempel, således at situationens alvor kan gå op for de ansvarlige og vi kan få stoppet dette uddannelsesvanvid.

Apropos stærke udtalelser, så har mange måske også bemærket, hvad undervisningsministeren sagde om ungdomsarbejdsløsheden på Lærerforeningens kongres i sidste uge. Undervisningsministeren påstod, at $\frac{1}{10}$ af hver skoleårgang af unge ville blive ofre for ungdomsarbejdsløsheden, og at disse fortrinsvis ville blive rekrutteret blandt de unge, som havde haft tilpasningsvanskeligheder i folkeskolen og derfor ikke været i stand til at udnytte de uddannelses tilbud, som forelå. Sådant behøver det efter min mening ikke at gå. Hvis undervisningsministeren vil være med til ændre folkeskoleloven i den retning, som jeg på fremskridtspartiets vegne har skitseret, så vil antallet af elever med de såkaldte tilpasningsvanskeligheder blive væsentligt reduceret.

Samtidig vil en forbedring af den grundlæggende uddannelse betyde en øget efterspørgsel efter de unge fra erhvervslivet, hvor man altid er interesseret i at få unge medarbejdere, der kan og vil bestille noget, så på dette område er der ingen grund til bekymring. Men en betingelse for, at det kan lykkes, er, som jeg tidligere har nævnt, at der i skolen først tilvejebringes den nødvendige arbejdsro.

Fremskridtspartiet vil gerne positivt medvirke hertil, men det haster, så på partiets vegne vil jeg gerne fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folketinget pålægger undervisningsministeren at nedsætte et udvalg, der udelukkende får til opgave snarest muligt at give retningslinjer for udarbejdelse af nye bestemmelser og et nyt cirkulære om forholdsregler til fremme af god orden i skolerne,

går tinget over til næste punkt på dagsordenen.«

Første næstformand (Erlendsson):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen..

Bertel Haarder (V):

Det er velkendt, at venstre ligesom andre partier har haft nogle ønsker om ændringer i folkeskoleloven og dens administration. Alleerede sidste år hævede vi elevernes maksimale timetal fra 30 til 34 timer om ugen, og gennem et oplæg til skoleforligspartierne har vi bl. a. virket for at få styrket fagene idræt og især historie. Det vil nu ske. Vi har begrundet håb om, at det kan ske, uden at latin forsvinder ud af folkeskolen. Hvis folkeskolens latinundervisning i højere grad bliver et mål i sig selv i stedet for at være indledende øvelser som forberedelse til gymnasiet, så kan faget måske oven i købet i højere grad blive den indgang til sprogforståelse og oldtids- og idéhistorie, som kan give faget en berettigelse i folkeskolen. Venstre har også ønsket en fjernelse af hindringerne for, at små skoler kan bevare 7. klasse uden investeringer i dyre faglokaler. Det er sket igennem udsendelse af et ministerielt cirkulære, som vi takker for. Alt for længe har vi ladet os tyrannisere af disse kostbare krav til de ydre rammer, som mere end noget andet har fremmet den skadelige skolecentralisering, som næsten alle i vore dage beklager. Der er heldigvis sket noget, siden der i skoleudbygningscirkulæret stod, at alle ikke-årgangsdelte skoler bør nedlægges, undtagen på mindre øer. Fornuftent har sejret siden da, bureaukratiet er blevet sat på rette plads. På dette punkt vil jeg takke ministeren for godt samarbejde.

Vi er glade for, at der i forbindelse med den lovændring om børnehaveklasse, som ministeren nævnte, bliver mulighed for, at man kan samle elever fra flere skoledistrikter på en enkelt skole, hvis der ikke er tilstrækkeligt med børn i det enkelte skoledistrikt, og vi er i øvrigt glade for, at det ser ud til, at lovforslaget giver kommunerne mulighed for at løse problemerne så hurtigt, som de kan, men ikke hurtigere, end de kan, og at der bliver de nødvendige dispensationsmuligheder.

Vi ønskede en genindførelse af muligheden for at tilbyde ekstra dansk som valgfag i folkeskolen. Det er ikke sket, men der er udsendt et cirkulære om oprettelse af læsehold

[Bertel Haarder]

for sprogligt svage, hvilket i nogen grad tilgodeser det samme formål, og det takker vi for.

Lad mig om danskundervisningen kort sige følgende: jeg er overbevist om, at der i de seneste år er sket en niveausækning. Det kan have mange grunde såsom lavere time-tal, øget vægt på andre aktiviteter og ikke mindst udvidelsen af undervisningspligten. Det betyder selvfølgelig så, at prøverne må gøres lettere, hvis eleverne skal have gennemsnitskarakteren 8 i gennemsnit; og prøverne er blevet lettere. Men jeg har på fornemmelsen, at den debat, som bl. a. jeg på venstres vegne har været med til at rejse, har haft en betydelig virkning, således at der nu tages fat på en lidt anden måde. Virkningerne heraf vil jo først vise sig om mange år. Måske kan de nævnte læsehold hjælpe, og måske kommer der noget positivt ud af den modersmålsundersøgelse, som nu skal foretages, og som også skal omfatte seminariernes danskundervisning.

Vedrørende regneprøverne har vi med glæde taget til efterretning, at de bliver lidt sværere næste år, idet der dog selvfølgelig ikke må stilles spørgsmål ud over det, der er gennemgået på grundkursus. Det er et nødvendigt led i folkeskoleforliget. Eleverne på udvidet kursus må altså vente til 10. klasse med at få prøvet deres evner på en måde, der svarer til den daglige undervisning.

Jeg skal ikke lægge skjul på, at venstrene ville have haft en udvidet prøve i hvert fald i regning, simpelt hen for at få prøven til at ligne skolens hverdag, men det er der som bekendt ikke et flertal for hverken i folketinget eller i skoleforligspartiernes kreds, hverken før eller efter den seneste regeringsdannelse.

Sådan kan der jo også nævnes andre områder, hvor de to regeringspartier har forskellig holdning. Men når der skal handles, må der nødvendigvis skabes flertal, og så må vi bøje os mod hinanden, det kan ethvert barn forstå. Hvad befolkningen har ønsket, er netop, at vi bevarer vore meninger, men alligevel finder sammen om løsninger og skaber stabilitet på trods af forskelligheder.

Man vil nemt kunne finde forskelle imellem det, som venstre ønsker, og det, der bliver gennemført, og man vil nemt kunne finde forskelle mellem det, ministeren i sine taler ude omkring har sagt, og det, der kan

gennemføres. Det er der intet mærkeligt i. Man kan nok drille venstre og sige, at der er nogle ting, vi gerne ville have, og som vi nu ikke kan stemme for, men man kan ikke komme og påstå, at der er ting, vi udelukker os fra at få vedtaget og gennemført; det kan man ikke nævne eksempler på. Vi har derfor i enhver henseende mere indflydelse på tingene ved at være i skoleforliget og ved at være i regeringen, end vi ville have, hvis vi stod udenfor. Det er sagen, og det ved enhver.

Der er visse ting, vi ikke længere kan fremsætte forslag om, og som vi ikke længere kan stemme for her i salen, men disse ting kunne vi alligevel ikke få flertal for, og på samme måde er der ting, som socialdemokratiet ikke kan foreslå, og som socialdemokratiet ikke kan få flertal for.

Det eksempel, hr. Ingolf Knudsen nævnte, er et glimrende eksempel. Det er styrelsesloven for de højere læreanstalter, som jeg har kaldt mit eget barn på et tidspunkt, og jeg er i og for sig glad for, at hr. Ingolf Knudsen anerkender mit faderskab. Det er en ganske naturlig sag. Hr. Ingolf Knudsen nævnte selv, at det samme forslag havde ligget her i salen både sidste forår og i lidt ændret form også for 1½ år siden, og dengang var der ikke flertal for det. Ergo kan man ikke beskylde os for, at det ikke bliver vedtaget, for selv om vi ikke var i denne regering, selv om vi ikke havde dette regeringssamarbejde, kunne vi alligevel ikke få det vedtaget. Derfor er offeret ikke så stort, som det lyder, når hr. Ingolf Knudsen stiller det op. Vi har ikke solgt noget som helst, som vi kunne have fået noget for i en anden situation.

De kommende års undervisningsdebat vil uden tvivl forme sig som en stadig pukken og hakken på regeringspartierne fra begge fløje. Der vil blive peget på forskelle og nuancer i partiernes holdning og udtalelser, men når al snakken skal overføres til handling, når det hele skal til at nytte noget, vil man opdage, at regeringen og skoleforligspartierne har fat i den lange ende, at de evner at tale sig til rette og drage fælles konklusioner, som der kun kan mønstres spæde pip imod på fløjene.

Hvis det, jeg har sagt, af nogle skulle tydes, som om venstre i virkeligheden slet ikke er så uenig med centrum-demokraterne, må

[Bertel Haarder]

jeg dog lige komme med et par bemærkninger.

Vi har som liberale ikke megen sympati for centrum-demokraternes krav om, at man fra centralt hold skal udsende langt flere bestemmelser og meget mere detaljerede bestemmelser om, hvornår, på hvilke klassetrin og hvor meget der skal undervises i de bestemte fag. Vi mener, at centrale direktiver inden for skoleområdet ofte har voldt mere skade end gavn. Det mener jeg skolehistorien taler tydeligt om, jfr. bare det førnævnte skoleudbygningscirkulære, som er et godt eksempel, men som jo passer som fod i hose med en centrum-demokratisk uddannelsespolitik, hvorefter den slags vel også skal bestemmes fra centralt hold.

Det er altså ikke problemfrit at stille sig op her og ville løse alle problemer ved hjælp af centrale direktiver; det rejser lige så mange nye problemer, ikke mindst i en situation, hvor centrum-demokraterne kunne risikere at sidde her i salen og se et helt andet flertal administrere alle de beføjelser, som centrum-demokraterne vil give ministeren og folketinget, på en måde, som centrum-demokraterne slet ikke bryder sig om. Så har jo selv kommuner, der er enige med centrum-demokraterne, ikke en chance. Derfor vil jeg advare mod disse krav om, at man fra centralt hold skal dirigere skolen ned i meget mindre detaljer, end man hidtil har gjort. Jeg forstår godt, at kravene er opstået, men det er nødvendigt at sige, at de konkrete forslag, som centrum-demokraterne har fremsat i folketinget, og som jo også er blevet kritiseret på centrum-demokraternes eget landsmøde, ikke er særlig velegnede som grundlag for en debat om, hvordan vi kan bedre skolens forhold.

Gerda Møller (KF):

I modsætning til den forrige taler kan jeg da glæde mig over, at jeg nu og fremover har lov til at tale, som jeg hidtil har gjort, altså at jeg ikke på grund af et regeringssamarbejde er bundet på hænder og fødder og må forsvare synspunkter, der er modsat dem, jeg har haft før.

Da folkeskoleloven blev vedtaget i 1975, udtalte ministeren, at nu håbede hun på, at der ville blive ro om og i folkeskolen. Nu har loven været i kraft i godt to år, og det

tør nok siges, at den eneste virkning, den ikke har haft, har været at skabe ro. Tværtimod har loven skabt uro og usikkerhed blandt både elever, forældre og lærere, og det har den gjort, fordi den på en række fundamentale områder ikke lever op til de forventninger og krav, man havde stillet til den fra et stort flertal af forældrene.

Jeg vil gerne her afvise hr. J. K. Hansens udtalelse om, at de partier, der stod uden for skoleforliget, ikke havde kendt deres besøgelsestid, fordi de ikke havde stemt for loven og ikke havde fået indflydelse på den. Vi forsøgte fra konservativ side at få indflydelse på den. Det lykkedes ikke, og derfor måtte vi tage det standpunkt, vi gjorde, nemlig at vi ikke kunne lægge navn til den folkeskolelov, som førte enhedsskolen ind ad bagdøren, og som, således som det har vist sig i de to år, der nu er forløbet, ikke er i samklang med størstedelen af forældrenes ønsker om, hvad folkeskolens mål og indhold skal være. Vi beklager da fra vores parti meget stærkt denne usikkerhed og denne utryghed omkring udviklingen i folkeskolen, og vi vil meget gerne medvirke til, at skolen igen gøres til hele folkets skole, en skole, som forældrene kan have tillid til, som tager hensyn til børnenes forskellige interesser, anlæg og evner, og som giver børnene en forsvarlig undervisning, først og fremmest i de elementære fag: dansk, regning og skrivning.

Den bløde formulering af den nye formålsparagraf, afskaffelse af den afsluttende eksamen, svækkelse af karaktergivningingen og det forhold, at eleverne selv skal tage stilling til, om de vil indstille sig til prøve eller ej, giver ikke den fasthed og klarhed, som mange havde set hen til efter flere års utilfredshed med mange forhold under den gamle lov.

Med bestemmelsen om at lægge spørgsmålet om udelte undervisning ud til lokal afgørelse får forældrene ingen garanti for, at deres børn i den offentlige skole får en undervisning på et rimelig ensartet kvalitetsniveau, med nogenlunde ensartede arbejdsvilkår og med bedømmelse af deres arbejde.

At det også volder kvaler for de elever, der skifter skole, siger sig selv. Den gradvise nedtrapning af indholdet i den oprindelige realeksamen og dens dødsstød med denne lovs indførelse samt nedtrapningen af kravene efter den nye folkeskolelov har skabt en

[Gerda Møller]

særdeles utilfredsstillende situation for de mange dygtige og kompetente lærere, der stadig væk findes i folkeskolen. Deres arbejdsdag er nu fagligt forringet, fordi de ikke mere har et tilstrækkelig højt kvalificeret mål med deres undervisning.

Hertil kommer, som vi jo kunne læse i Søndagsberlingen, hvor et af medlemmerne her i tinget, en erfaren skolemand, hr. Christian Christensen fra kristeligt folkeparti, siger, at der er udisciplinerede og anarkistiske tilstande i folkeskolen i dag. Andre erfarne skolefolk, der står midt i arbejdet, siger, at arbejdsmoralen gennemgående er for dårlig og står i skærende modsætning til de mange midler, der anvendes. De sidste to forhold er måske ikke alene en følge af den nye skolelov, men dog en del af hverdagens barske realiteter og også resultatet af, at eleverne føler, at de ikke lærer nok i skolen.

Hvad vil så undervisningsministeren foretage sig for at rette op på disse i høj grad utilfredsstillende forhold, som ikke blot er overgangsvanskeligheder, men er virkelige grundlæggende skavanker. Ja, det har vi jo lige hørt af ministerens egen mund: ministeren vil søge undervisningen i historie og idræt styrket på bekostning af faget latin i 9. klasse.

Vi i det konservative folkeparti kan være tilfredse med, at historie bliver obligatorisk på 8. og 9. klassetrin, selv om vi ikke er overbevist om, at flere timer alene gør det. Der må være visse minimumskrav til, hvad der skal læres, og det må være ministerens opgave at sørge for det gennem en mindre bredt formuleret læseplan.

At idræt styrkes, kan vi da også være tilfredse med, men at disse styrkelser skal ske på bekostning af faget latin, er vi utilfredse med af flere grunde. For det første fordi det gør arbejdsbyrden tungere for de sproglige elever i l. g., som nu skal starte med to nye sprogfag på én gang, foruden at de skal indstille sig på mere krævende arbejdsformer, end de er vant til fra folkeskolen. For det andet fordi man udelukker alle andre folkeskoleelever fra faget, medmindre de går et år længere i skole, og det er der jo ikke tendens til i forvejen. For det tredje fordi det vil medføre en forringelse af niveauet i det sproglige gymnasium og af adgangskravene til denne gymnasiegren.

Hvis ministeren tror, at disse ændringer, som man næsten kun kan kalde lapperier, vil løse skolens fundamentale problemer, så tager ministeren fejl. Der skal langt større ændringer til for at skabe trykthed i folkeskolen. Her må det være ministerens første og største opgave at give folkeskolen en sådan målsætning og et sådant indhold, at forældre ikke skal gå rundt og være ængstelige for de påvirkninger, deres børn kan få i folkeskolen.

Efter fremkomsten af debatoplægget U 90 er ængstelsen ikke blevet mindre, for U 90 bygger på tanken om, at skolen skal være med til at omforme samfundet, og det i en retning, som ikke stemmer med forældrenes ønsker. En passus i U 90 som, at »børnene skal frigøres fra de traditionelle forestillinger hos forældrene«, er et slag i ansigtet på forældrene, som ikke mange forældre vil tage imod uden videre.

I visse kredse er ængstelsen heller ikke blevet mindre ved, at børnehaveklasserne nu skal gøres obligatoriske for kommunerne, selv om de skal være frivillige for forældrene, og at man nu vil indføre denne 7 til 17-ordning. Der kan være mange gode grunde til at gøre det, men med den holdning, der er, og med de planlæggere, der er for U 90, er der en ængstelse for, at skolen nu kan komme til at præge børnene på et endnu tidligere tidspunkt og på et tidspunkt, hvor børn er meget modtagelige for påvirkning, en påvirkning, som mange forældre altså ikke er glade for.

Den målsætning, folkeskolen har, er indeholdt i formålsparagraffen, og det er først og fremmest den, mener vi, der må ændres, således at den tydeligt og klart siger, hvad skolens opgaver og mål er.

Det konservative folkeparti har i sit nylig fremsatte forslag til ændring af folkeskoleloven foreslået, som vi har gjort det tidligere, at man går tilbage til den tidligere formålsparagraf med dens mere nøjagtige og klare ordlyd, der særlig understreger kundskabstilværelsens centrale placering. Det glæder os da meget, at både kristeligt folkeparti og venstre – det er hr. Bertel Haarder, der har udtalt det – har både talt og skrevet om den nødvendige ændring af formålsparagraffen. Lad os da håbe, at det ikke fremover stadig væk skal være socialistisk folkeparti, der be-

[Gerda Møller]

stemmer skolens mål og indhold, og at der ikke kan ske nogen ændringer, som ikke socialistisk folkeparti går ind for. Sådan er det jo i dag, og det må da være højst utilfredsstillende især for venstre og kristeligt folkeparti at skulle affinde sig med det.

Men der må også forbedringer til på andre områder end formålsparagraffen. Der må ske en forsvarlig indlæring i de elementære fag dansk og regning, og så må den fælles afgangsprøve afskaffes. Den har skabt et helt enormt dilemma med utilfredshed i vide kredse blandt både elever, forældre og lærere. Derfor har vi også i vort forslag ønsket at få prøver på det niveau, som eleverne har læst faget på. Begrundelsen er ligetil, men jeg kan ikke lade være med, når der nu er citeret så meget fra Danmarks Lærerforening, også at citere den leder, som var i bladet den 17. august 1978, for den siger, at det er den afgangsprøve, der har skabt dilemmaet. Der står: »Det er en mageløs udfordring af den sunde fornuft at lade elever undervist på to niveauer gå til en fælles prøve, bestemt af det ene niveau indhold og norm. Gør man det, må prøven nødvendigvis blive for let eller for svær for en af elevkategorierne. Skal der være prøve – og det fastsætter loven – så skal den tages alvorligt og tilrettelægges i overensstemmelse med den undervisning, eleverne har fået.«

Når nu hr. J. K. Hansen citerer Danmarks Lærerforenings formand – ovenstående var en leder fra dens medlemsblad – vil jeg gerne have lov til at spørge, hvorfor han så ikke citerede Jørgen Jensen fuldt ud, for Jørgen Jensen sagde i sin tale på kongressen følgende:

»Danmarks Lærerforening har fra starten påpeget, at når der i visse fag var tale om to forskellige kurser, burde der også være to forskellige prøver, som tog hensyn til omfanget og sværhedsgraden af det stof, der var arbejdet med. Det er lærerne, som først og fremmest mærker følgerne af, at politikerne fastholder en fælles prøve.«

Jeg vil gerne sige: hus forbi, for det er ikke mig som politiker, der fastholder den fælles prøve.

Hvad angår danskundervisningen, kan man da være tilfreds med, at det trods alt er blevet erkendt af undervisningsministeren, at der her kan være tale om ændringer til det bedre. Men når det er sagt, må jeg meget

stærkt beklage, at ministeren har overladt det til det centrale uddannelsesråd i direkte forlængelse af og i sammenhæng med U 90 at overveje modersmålsundervisningen – jeg citerer – »ud fra nogenlunde det samme sigte som i sin tid strukturen«. Det kan nok få det til at løbe koldt ned ad ryggen på én. Man skal jo ikke glemme, at U 90 blev en politisk betonet opgave i stedet for en faglig redegørelse, og det kan da aldrig være rigtigt at overveje danskundervisningen ud fra et politisk sigte.

Man har også af andre årsager grund til at være bekymret for faget dansk, nemlig på baggrund af den tale, ministeren i sin tid holdt til det centrale uddannelsesråd om, at dansk klart ville indtage den væsentligste plads i overvejelserne, og, senere, at det vel ikke engang på forhånd kan tages for givet, at fagopdelingen opretholdes.

Med den hårde kritik, hr. Bertel Haarder har rejst mod U 90, går jeg da ud fra, at ministeren ikke har venstres godkendelse til at lade CUR fortsætte i U 90-sporet med det mest centrale fag i folkeskolen eller går ind for at ophæve fagopdelingen. Det sidste betyder, at man vil få svært ved at give børnene karakterer i faget, men vi kender jo også ministerens indstilling med hensyn til at få afskaffet karaktererne.

Når jeg alligevel er lidt bange for venstres indstilling, hænger det sammen med hr. Bertel Haarders udtalelse i Jyllands-Posten den 10. november i år, hvor han foreslår socialdemokratiet en handel, der går ud på at indføre den forenklede karakterskala mod at få udvidet prøve efter 9. klasstrin alene i faget regning, som hr. Bertel Haarder jo også talte om heroppe for et øjeblik siden. Det er i hvert fald en ordentlig kolbøtte at slå for venstre, når man tænker tilbage på den meget skarpe debat, vi havde her i folketinget på venstres foranledning, om den forenklede karakterskala.

Jeg har beskæftiget mig udelukkende med folkeskolen. Det har jeg gjort helt bevidst, for det er jo den og først og fremmest den, der står med alle problemerne. De krav, som planlæggerne bag U 90 har om fra den første skoledag at løse en række samfundsopgaver, står i skærende kontrast til det langt mere begrænsede ønske hos forældrene, et ønske, som først og fremmest går på, at de sender

[Gerda Møller]

deres børn i skole, for at børnene kan lære noget.

Den uenighed, uro og usikkerhed, der er om folkeskolen, er først og fremmest begrundet i den opfattelse, at de mange nye opgaver løses på bekostning af en forsvarlig kundskabsindlæring og betales med en for ringe faglig standard. Før usikkerheden herom er fjernet, vil skolen næppe kunne give sine elever eller lærere den ro og trivsel, der efterlyses i dens daglige arbejde. Det kan ministeren lige så godt erkende først som sidst, og derfor håber vi da også, at vi vil få tilslutning til det forslag fra os, der drejer sig om en ændret struktur, ændrede prøver, ændret karaktergivning og det, der senere kommer, der går ud på ændrede timetal og fag.

Mimi Jakobsen (CD):

Hr. Ingolf Knudsen har tidligere i dag hovedsagelig beskæftiget sig med voksenundervisning og med de videregående uddannelser, og jeg skal derfor som CDs ordfører beskæftige mig en smule med grunduddannelserne.

Men inden jeg gør det, må jeg nok som andre ordførere i allerhøjeste grad forbavses over hr. J. K. Hansens bemærkninger. Jeg ved ikke, hvem det er, der er fornærmet over, at nogle forligspartier holder møde. Jeg kender få forligspartier, der ikke holder møde om deres forlig og videreførelse af det, og jeg kan ikke se, at man kan have nogen som helst baggrund for at sige den slags ting. Men naturligvis må partier, der står uden for forliget, have ret til at kritisere de resultater, som det forlyder man er kommet til. Jeg kender heller ikke eksempler på forlig, hvis indhold ikke er blevet kritiseret af ikke-deltagere. Noget helt andet er, at man jo ikke netop ved at slutte disse forlig i en snæver kreds skaber ro om skolen; det må man være klar over. Jeg tror ikke, man kan komme igennem dette folketing på anden måde end ved at skabe forskellige forlig om forskellige ting, men man skaber ikke ro i folketinget på den måde. Det er givet, at ikke-forligspartier naturligvis må rejse spørgsmål og forholde sig kritisk til resultaterne af et forlig.

Hvad angår førskoleproblematikken, er CD i og for sig slet ikke utilfreds med, at ministeren nu pålægger kommunerne at ud-

vide ordningen med børnehaveklasserne. Vi betragter børnehaveklasserne som en meget nyttig foranstaltning, men jeg understreger også, at vi betragter børnehaveklasserne som en indskoling, som en indgang til skolen, og ikke som en afslutning på børnehaveforløbet og en afslutning af et børneinstitutionsforløb.

Jeg mener derfor, det er meget væsentligt, at det er lærerne, der skal undervise fremover i børnehaveklasserne, og at der allerede på dette tidspunkt i rimeligt omfang finder en indlæring og en undervisning sted. Selvfølgelig er vi ikke så naive at tro, at der ikke er sociale tilpasningsproblemer, der skal ordnes i det allerførste forløb af børnenes skolegang, men jeg er bange for, at vi er ved at lade denne tendens tage overhånd.

Vi forestiller os i CD uden at have stillet konkrete forslag om det, at man lavede en slags indskolingsordning for de første to år af skolen, måske de første tre år, med nogle glidende overgange fra det, der i dag hedder klasse til klasse, at man flyttede skolegangen et år ned og således gjorde børnehaveklasserne obligatoriske, men i virkeligheden rykkede 1. klasse derned, hvor børnehaveklasserne er i dag. Jeg tror, man kunne vinde meget ved det. Det er givet, at vi vil få børn ind, som er umodne, og der må naturligvis netop ved de glidende overgange mellem klasserne gives disse børn mulighed for at modnes og være klar til at gå ind i den rigtige skole, men jeg tror, det er vigtigt, at vi får fanget en hel række børn, som har behovet, og som har lysten, og som har evnerne til at gå i gang med noget andet end det, der foregik i børnehaven. Ministeren har i sin redegørelse i dag forudskikket, at man vil komme med retningslinjer for børneoplysningsordninger, fritidshjemsordninger, i forbindelse med de mindre skoleelever, og det ser vi vist alle sammen hen til, tror jeg, ikke mindst ude i kommunerne.

Jeg håber, at man i disse ordninger vil give mange muligheder, vil give flere anvisninger på, hvordan det kan gøres. Jeg tror bestemt ikke, der er nogen entydig løsning på det problem. Nogle kommuner vil være mere interesserede i at anlægge deciderede fritidshjem i forbindelse med skolen, andre vil netop, som der er nævnt i redegørelsen, satse på børneoplysningsordninger med en stor fleksibilitet i mødetidspunkter, opsyn og den slags ting.

[Mimi Jakobsen]

Derimod kan jeg ikke engagere mig meget i debatten om, hvordan det skal organiseres. Det er givet, at det vil være en fordel for kommuner, der endnu ikke har disse børnehaveklasser, at der er en overgangsordning, men jeg mener, det allermost afgørende i den sammenhæng må være at få afklaret, hvad det er, vi vil med børnehaveklaserne, og hvad de skal indeholde. Der har CD anvist, hvad vi ønsker.

Hvad angår folkeskolen, har centrumdemokraterne tidligere har været inde på problemet undervisning kontra sociale foranstaltninger, socialpædagogisk arbejde. Det skyldes ikke, at vi tror, de to ting kan skilles ud i to grupper, som ikke har noget med hinanden at gøre, for naturligvis finder der en social tilpasning og skal også finde en social tilpasning sted, men igen er spørgsmålet, hvad der skal lægges mest vægt på. CD er ikke i tvivl om, at der skal lægges mest vægt på undervisningen, også begrundet i de udsagn, der kommer fra lærere i dag, som føler, at de ikke kan klare det pres, der er, ikke kan klare de nye opgaver, som ustandselig bliver dynget oven på dem i retning af socialpædagogiske foranstaltninger, og mange af disse lærere er ikke uddannet til det.

Man kunne måske også rejse spørgsmålet, om det i virkeligheden ikke er en undervurdering af de eksperter, man har på det område; jeg tænker på socialrådgivere, sagsbehandlere, psykologer og andre, som virkelig har uddannelsen til det. Jeg tror, vi skal passe meget på, at vi ikke får gjort det så surt for lærerne, at de til sidst ikke har megen tid tilbage til at undervise i. Som jeg hørte en lærer sige for nylig: kunne vi dog bare få lov til at undervise, for det er jo det nemmeste. Og det er altså også det, de er uddannet til.

En anden ting, som flere gange har været inde i debatten i dag, er forældrenes og elevernes ønsker, hvis de kan lade sig definere. Jeg går ud fra, at vi alle sammen lægger det ind i dem, som stort set passer i vores kram, og det vil jeg da også gøre.

Jeg mener, forældrene har tilkendegivet, at der er flere ting i den nuværende folkeskolelov, som er gået for stærkt, som, til trods for at vi betoner, at der nu skal være et samarbejde mellem forældre og skole, alligevel er gået stærkere, end forældrene følelsesmæssigt og intellektuelt har kunnet følge med til, og det tror jeg er meget farligt.

Jeg tror også, at eleverne er klar over, at det kan give problemer, når man kommer ud, hvis der fortsat eksisterer en mistillid hos aftagerne om prøver, om karakterer, om det faglige niveau. Jeg fornemmer selv, at mange elever er meget på vagt over for forringelse af det faglige niveau, fordi de ved, at det er dem, der står med problemerne.

Det bringer mig ind på et andet område, som CD flere gange har lagt vægt på, nemlig spørgsmålet om læseplanerne og vores forslag om, at der skulle indføres minimumskrav. Rent bortset fra at hr. Bertel Haarder naturligvis som sædvanlig beskylder CD for at ønske centralisering og have en centraliserende holdning modsat venstre, der som et liberalt parti gerne vil decentralisere, må jeg bare understrege, at der i virkeligheden ligger et meget stort problem her. Det er jo fundamentalt forkert, at et folketing diskuterer rammer for timer: hvor mange timer skal nu historie have, skal latin ud, skal man styrke dansk ved at give flere timer osv., når man aldrig nogen sinde diskuterer, hvad disse fag skal indeholde? Jeg finder det forkert, at vi ikke har mere føling med, hvad der foregår.

Som det måske vil være nogle bekendt, har vi selv forsøgt at lave en beskeden undersøgelse af historieundervisningen i Københavnsområdet, og jeg tør nok sige, at den undersøgelse bekræfter, at der er utrolig store forskelle på, hvad man bruger formålsparagraffen til.

Må jeg sige til ministeren, at jeg ikke mener, formålsparagraffen er så dårlig, tværtimod, men jeg er bange for den spredning, der sker, som dels gør skoleskifte besværligt, dels gør, at man i virkeligheden har meget løse rammer for, hvad der sker i skolen i dag, og som også gør, at CD må have meget store forbehold med hensyn til værdien af den styrkelse, man nu vil gennemføre af faget historie ved at tillægge faget to ekstra timer.

Jeg håber, at ministeren i den kommende tid vil fortolke sin formålsparagraf i relation til nogle af disse læseplaner, der nu officielt ligger udarbejdede fra kommunerne. Jeg mener ikke, ministeren skal sætte sig ned og sige, om den og den læseplan er god eller dårlig efter ministerens mening – ministeren har ret i, det er en lokal afgørelse – men jeg mener, ministeren må fortolke sin egen formålsparagraf i de forskellige fag og kunne

[Mimi Jakobsen]

sige, om ministeren finder, at disse læseplaner falder inden for eller uden for denne formålsparagraf, som jo skal overholdes.

Hvad angår eksamen, har det naturligvis glædet mange af os, at man nu vil sætte ind med en stramning af opgaverne i regning. Men det er med noget blandede følelser, jeg læser, at man til gengæld vil gøre prøverne i dansk, især de skriftlige prøver, noget nemmere. Jeg har ikke fantasi til at forestille mig, hvordan man kan gøre en skriftlig prøve lettere, en prøve, der består i, at eleven skal indsætte nogle enkeltord i en dikteret tekst, som bagefter må slås efter i en ordbog, og hvor alle tegn er sat på forhånd. Det har jeg ikke fantasi til at forestille mig, og jeg vil ikke engang sige, at jeg glæder mig til at se resultatet. Hr. Bertel Haarder udtalte, at man nu vil tage fat på en anden måde. Jeg håber, det går i den rigtige retning.

Hele problemet med hensyn til eksamen og de to niveauer, som mødes til den samme eksamen, betyder selvfølgelig også, at man skubber til vognen med samlæsning, altså med indførelse af § 8, stk. 3, som vel efterhånden bliver det normale.

Jeg tror, det er en misforståelse, jeg tror, at mange elever netop på grund af den vægt, der er lagt på den sociale tilpasning, føler, at man i dag faktisk ikke kan være bekendt at vælge udvidet kursus, for det er der jo nogle, der ikke kan, og dem er det synd for. Derfor er man solidarisk, og så siger man ja til samlæsning. Jeg er også bange for, at det er præcis de samme elever, som vil udtale, at det faglige niveau bliver sænket, at de beklager det, og at de nu vil have mere undervisning og vil have karakterer og prøver. Jeg tror, man sammenblander disse ting på en meget uheldig måde.

Jeg har allerede været lidt inde på spørgsmålet om latinundervisningens svækkelse i forhold til historie. Jeg lægger ikke megen vægt på den styrkelse, der sker af historie, ud fra de grunde, jeg har givet, og jeg finder det absolut katastrofalt og helt uforståeligt, at man nu vil slagte latin. Jeg ser ikke alene på latin som et spørgsmål om sprogkundskab – det er en meget vigtig islæt i latinundervisningen – eller om den kulturelle og historiske islæt – der også er meget vigtig – men jeg ser sandelig også på latin som et af de sidste krav, vi stillede til en gymnasieadgang.

Jeg mener, det, man er i gang med, er fantastisk farligt. For hvad skal vi med alle de elever, der søger gymnasiet? Jeg kan ikke se, man kan blive ved med at turde lade dem komme ind. Der sker naturligvis én af to ting med den større tilgang af elever: enten at man er nødt til at sænke niveauet – og det fatter jeg ikke man tør – eller at vi får nogle uhyggelig store frasorteringer i gymnasiet, og hvem er interesseret i det? Jeg fatter ikke disse bestræbelser. Jeg synes, det er en mærkværdig dobbeltholdning, det her med, at »det er ikke finere med bøger, men alligevel«. Jeg tror, man i stedet for skulle satse meget, meget mere på de praktiske fag og lade være med at gøre det så attraktivt med gymnasier og forsøge at få lodset så mange ind som overhovedet muligt.

Et andet problem, vi støder på, når man bevæger sig i den ende af skoleforløbet, er spørgsmålet om 10. klasse. Hvad vil vi egentlig med 10. klasse? Vi bliver i CD mere og mere overbeviste om, at der må gøres noget ved 10. klasse. Dels er der problemerne med skoletræthed, dels er der det problem, at vi faktisk ikke fagligt har ret meget at tilbyde de elever, der forbliver i 10. klasse. Man bruger stort set 10. klasse som en modenheds- og en opbevaringsanstalt, og spørgsmålet er bare, om den kunne gøres til noget mere eller til noget andet, og det tror jeg den kan.

Det er således, så vidt jeg har hørt – og jeg vil bede ministeren bekræfte eller afkræfte det – at når man f. eks. i 10. klasse vælger et valgfrit fag som regning og matematik, er det det samme pensum, man skal igennem, som man havde i 9. klasse på grundkursus. Så spørger jeg bare: hvad er meningen med at lade disse elever vælge regning og matematik i 10. klasse, når de kommer op i om ikke præcis de samme opgaver, så præcis samme type opgaver efter 10. klasse? Jeg forstår ikke meningen med det mere.

Vi har tidligere været inde på tanken om, at man i 10. klasse, hvis den skal bevares, kunne tilbyde nogle grundlæggende fag, lad os sige nogle timer om ugen i dansk, nogle timer om ugen i regning, eller hvad det nu kan være, og at man så herudover simpelt hen sendte de unge, der vælger at blive i 10. klasse, ud i erhvervslivet på en eller anden måde. Jeg ved, det er svært. Jeg ved også, at ungdomsarbejdsløsheden gør det til et problem, men jeg tror, man er nødt til at gøre

[Mimi Jakobsen]

noget ved den 10. klasse og så i øvrigt lade så mange som overhovedet muligt gå i gymnasiet efter 9. eller tage EFG-basisåret efter 9. klasse.

Så er der talt en del om disciplin i dag, og der er blevet fremsat et forslag til motiveret dagsorden. CD kan ikke stemme for fremskridtspartiets dagsordensforslag. Ikke fordi vi ikke anerkender, at der er et problem, for vi hører om det daglig og jævnlig fra både elever, lærere og forældre, men når vi rundt omkring bliver spurgt, hvad vi vil gøre ved det, må jeg sige, det ved jeg ikke. Jeg tror ikke, andre end lærere, elever og muligvis et skolenævn kan tage stilling til, hvilke disciplinære midler man kan bruge, når man når så langt ud, at man ikke mere kan snakke sig fra tingene. Jeg tør ikke sætte politikere til det; det må jeg sige med al respekt for dette tings medlemmer.

Et andet problem, som jeg dårligt kan nå at komme ind på nu, er spørgsmålet om integration af de svage elever. Det har vi tidligere fra CDs side udtrykt megen betænkelighed ved, og det ikke alene af de økonomiske årsager, som vi overhovedet ikke kan overskue, men sandelig også, fordi det er et spørgsmål, om vi overhovedet gavner en meget stor del af de elever, der skal integreres, ved at integrere dem i normalklasser.

Et andet problem, jeg gerne vil rejse i dag, og som vi muligvis vil tage fat på senere, er spørgsmålet om skolepsykologernes rolle. Centrum-demokraterne nærer megen respekt og beundring for det arbejde, skolepsykologerne udfører, men det er også givet, at mange forældre føler sig så utrygge, at de ikke går ind i dette samarbejde, og uden et samarbejde mellem psykolog og hjem tror jeg det er halsløs gerning. Vi mener derfor, at forældrene burde have en mulighed for at sige nej til behandling hos skolepsykolog for deres egne børn.

Jeg har kort været inde på spørgsmålet om gymnasiet. Jeg mener stadig væk, det er fantastisk vigtigt at slå fast, at gymnasiet er for de bogligt dygtigste, medens EFG og mesterlære er for de praktisk dygtigste. Lad os for enhver pris undgå en integration af de 16-19-åriges uddannelse.

Jeg kan desværre ikke nå mere.

Ebba Strange (SF):

Det er blevet sagt, at der ikke var noget epokegørende nyt i ministerens redegørelse. Det havde vi vel heller ikke ventet med den formulering, forespørgslen har, for efter at have hørt statsministerens åbningstale og set den skriftlige åbningstale er vi forberedt på, hvad der kommer, og hvad der ikke kommer.

Jeg skal heller ikke her knytte bemærkninger til fremsatte lovforslag – dem har vi haft lejlighed til at kommentere – eller til ikke-fremsatte forslag – dem vil vi få lejlighed til at kommentere – men derimod føler jeg mig nok forpligtet til at knytte nogle bemærkninger til den nye aftale, der er indgået mellem folkeskoleforligspartierne, og som jo har været meget debatteret dels herinde, dels ude omkring i landet.

Som det vil være de fleste her i salen bekendt, var et af SFs hovedsynspunkter i forbindelse med folkeskoleforliget, at folkeskolen skulle kunne udvikle sig til at blive en enhedsskole med tilvalgsmuligheder uden eksamen, at vurderingen af undervisningens kvalitet og elevernes udbytte af uddannelserne skulle ske løbende gennem hele undervisningsforløbet, og at adgangen til gymnasiet på baggrund af en sådan løbende vurdering skulle være fri, det vil sige, at elever, der var gået ud af folkeskolens 9. klasse, skulle kunne komme i gymnasiet, hvis de havde lyst og mente, at de kunne magte det.

Det gik ikke sådan, som SF ønskede, med den nye gymnasielov. Tværtimod gik det sådan, at socialdemokratiet sammen med borgerlige partier gennemførte en gymnasielov, der på forhånd bandt visse elevers valg af fag helt nede i 7. klasse og i 9. klasse til henholdsvis tysk og latin, og som gjorde afsluttende prøver tvungne for elever, der ønskede at komme i gymnasiet.

Vi opfattede og har givet udtryk for den opfattelse, at gymnasieloven i virkeligheden var et brud med nogle principper i folkeskoleforliget. Da ønsket om at styrke historie og idræt kom frem fra nogle af folkeskolepartierne side, var det derfor naturligt for os i socialistisk folkeparti at foreslå, at det f. eks. kunne ske på bekostning af faget latin. Der er ikke nogen af de obligatoriske fag i 8. og 9. klasse, vi ønsker at være med til at stryge i. Når det gælder tilbudsfagene, så det for os ud, som om baggrunden for de tilvalg, der er blevet foretaget, dette, at så mange vælger netop latin, må søges i gymnasieloven. Der-

[Ebba Strange]

for ville eleverne, hvis faget forsvinder som adgangsbetingelse til sprogligt gymnasium, få mulighed for at vælge andre fag, herunder praktiske og kreative fag, som vi desværre må konstatere at eleverne vælger i noget ringe omfang, skønt et af formålene med den nye folkeskolelov var et generelt ønske om at styrke de praktiske og musiske fag. Det formål er faktisk ikke blevet opfyldt.

På den baggrund accepterede vi at gøre historie obligatorisk også på 8. og 9. klassetrin og lade latin blive tilbage som tilbudsfag kun i 10. klasse. Det er dér, vi står i dag, og de endelige drøftelser er næppe helt færdige og bliver det vel næppe, før vi ser de endelige lovforslags udformning.

For socialistisk folkeparti er det ikke svært at acceptere historie som obligatorisk fag i fire af folkeskolens klasser. Vi anser som gode socialister en historisk baggrund for at være en nødvendig forudsætning for at kunne forstå sin egen tid, og en forståelse for sin egen tid i en historisk dimension anser vi for at være en forudsætning for, at man som menneske kan gribe ind og ændre udviklingen i det samfund, man lever i, og det ønsker vi at alle mennesker skal blive i stand til.

Men ligesom fru Mimi Jakobsen, om end med et andet udgangspunkt, synes jeg også, at det i forbindelse med styrkelse af et fag er vigtigt at interessere sig for fagets indhold, fordi styrkelse af et fag ikke kun er et spørgsmål om, hvor mange timer det tildeles.

Jeg mener at kunne se, at der er sket en udvikling inden for historieundervisningen, og at kildekritik og analysemetoder er blevet en vigtigere del af indholdet, i hvert fald end det var i tidligere tiders indlæring af kongerækker og heltehistorier. Vi håber i socialistisk folkeparti, at udviklingen vil fortsætte i retning mod historieundervisning, der i højere grad giver en reel og dokumenteret oplysning om folkets historiske rolle og den egentlige baggrund for de konflikter, der har været med til at skabe den historiske udvikling.

Vi opfordrer på denne baggrund skolelærerne rundt om i landet til at støtte brugen af supplerende alternativt historisk materiale og støtte en undervisning, der tager udgangspunkt i elevernes egen oplevelses- og erfaringsbaggrund. Vi har fra SID og andre grupper fået meget grundige analyser af, hvor lille en rolle arbejderbevægelsens historie spiller i den almindelige historieundervis-

ning, og mens man kan være i tvivl om, hvorvidt der findes kildemateriale, der belyser folkets rolle i historiens udvikling, når man går længere tilbage, ved vi i hvert fald, at der findes et meget omfattende og grundigt materiale, der beskriver arbejderbevægelsens historie. Vi mener, det er vigtigt for de børn, der går i skolen, at de får et virkelig dybtgående kendskab til deres egen klasses historie og den rolle, deres egen klasse har spillet i den historiske udvikling.

I modsætning til fru Mimi Jakobsen mener vi, at det, som jeg sagde før, er skolelærerne, forældrene og eleverne rundt omkring i kommunerne, der skal følge valget af historisk materiale meget nøje og gøre deres indflydelse gældende dér, hvor de sidder.

Spørgsmålet om at styrke et fag og antallet af timer gælder naturligvis også, når det drejer sig om et fag som idræt. Idræt adskiller sig fra de fleste andre af skolens fag ved, at eleverne i hvert fald får lov til at røre sig; det får de efter min vurdering alt for lidt lov til i den almindelige danske folkeskole. Men også med hensyn til idræt gælder det, at styrkelsen er afhængig af, hvilket indhold man putter i faget.

Hvad angår idræt, mener vi i socialistisk folkeparti, at indholdet må have en sådan form, at det appellerer til alle eleverne og ikke kun til dem, der tilhører eliten. Hvis faget kommer til at dreje sig om at bruge sin krop og sine bevægelser på en måde, som fremmer glæden over kroppens funktion og samværet med andre, mener vi, at faget kan miste sin karakter af konkurrencefag, hvor det kun er den, der er god, der har det godt i faget.

Hos flere og flere idrætslærere møder vi forståelse for disse synspunkter, og selv om vi ved, at udviklingen i den danske folkeskole traditionelt går langsomt, tror vi, at udviklingen i idrætsundervisningen går i den rigtige retning.

Da debatten skal handle om andet end folkeskolen, sådan som den er lagt op, skal jeg kun knytte nogle få kommentarer til andre af folkeskolens problemer.

Jeg vil sige generelt, at vi erkender, at det for mange forældre kan være svært at forstå og acceptere en skoleform, der er meget anderledes end den, de kender fra deres egen skoletid. Hvis den usikkerhed, der opstår herigennem, skal overvindes, er det vigtigt

[Ebba Strange]

med et meget dybtgående samarbejde mellem skolen og hjemmene. Hertil kræves der tid og kræfter, og vi opfordrer derfor til, at der ved alle skoler skabes forældreråd, forældreorganisationer, der kan være med til at tilrettelægge et konstruktivt samarbejde. Vi opfordrer til, at skolenævnene kommer til at spille den aktive rolle, der er tiltænkt dem, og vi opfordrer til, at regeringen i de kommende overenskomstforhandlinger viser forståelse for lærernes ønsker om en omlægning af deres arbejdstid. Det er det eneste, jeg skal sige i forbindelse med Danmarks Lærerforenings nys overståede kongres, som jo ellers også har aftunget en del bemærkninger her i dag.

Det er ikke bare det almindelige forældre-samarbejde, der kræver tid, men ved mange skoler, især skoler, der er beliggende i særlig sårbare kvarterer, mærkes efterhånden tydeligt, at der har været arbejdsløshed og økonomisk krise i en årrække. Det ses helt konstant, ved jeg fra flere lærere, på børnenes madpakker, og det fremgår af børnenes psykiske tilstand. De store problemer, der er i mange hjem, afspejler sig naturligvis i børnenes problemer i skolerne. Forudsætningen for, at man kan lære noget, er, at man fysisk og psykisk er i nogenlunde god form, og det er der mange af vores børn der ikke er, fordi en skole naturligvis altid vil komme til at afspejle de kriser, der findes i samfundet.

Endvidere er det en forudsætning for, at integrationen af særforsorgens børn i folkeskolen kan fortsætte, sådan som mange forældre ønsker det, at der stilles tilstrækkelige ressourcer til rådighed både af lærertimer og materialer. I denne forbindelse vil jeg spørge ministeren, hvad hun har af planer for at følge det op, vi har fået at vide om behovet for at udvide videreuddannelsen af lærere i specialpædagogik.

Samfundets økonomiske krise afspejler sig ikke kun i folkeskolen, men også og ikke mindst i ungdomsuddannelserne, og jeg var glad for, at også undervisningsministeren ofrede ungdomsarbejdsløsheden plads i sin redegørelse. Også efter SFs vurdering er ungdomsarbejdsløsheden et af de alvorligste uddannelsesmæssige problemer, vi står over for. På baggrund af redegørelsen vil jeg stille nogle spørgsmål til undervisningsministeren i den forbindelse. Når jeg ser, hvad der sker rundt om i landet, kan jeg godt se, at der sker meget positive ting rundt omkring i

kommunerne. Jeg har også med bekymring set, at bl. a. min egen kommune, Århus kommune, har afvist et projekt, som jeg selv fandt meget værdifuldt, et noksom bekendt cykelprojekt, som jeg vil tro også andre end århusianere har læst om i landets aviser. Jeg tror, det er fantastisk vigtigt, at vi netop i denne tid går konstruktivt ind i utraditionelle projekter.

Jeg skal derfor spørge ministeren, om den nye regeringsdannelse helt har lukket af for et forslag, som jeg ved ministeren selv var meget optaget af for et års tid siden, nemlig forsøget på at kombinere en praktisk ungdomsuddannelse med en teoretisk ungdomsuddannelse.

Jeg vil også spørge regeringen, om der ikke var en mulighed for, at det gode og konstruktive samarbejde, socialdemokratiet har indledt med partiet venstre, dog ikke kunne udnyttes til at forsøge at påvirke venstre til at vise sig positiv over for en økonomisk støtte til de unge EFG-elever i basisåret.

Vi ved - ministeren må også vide det - at mange mennesker forlader EFG-uddannelsen, fordi de får tilbud om en mestrelære eller et arbejde med løn. Vi ved også, at arbejdsløse går ind i en EFG-uddannelse eller en anden ungdomsuddannelse og mister deres understøttelse og må leve på en ussel ungdomsydelse eller uddannelsesstøtte, hvis de overhovedet kan få noget på grund af forældreindkomsten. Her har vi de efter vores vurdering største problemer liggende.

I det hele taget synes jeg, det er fantastisk beklageligt og nærmest katastrofalt, at de uddannelsessøgendes økonomiske forhold skal vente med at få nogle plastre på sårene til 1980. Jeg tror, vi kan forudse, at mange til foråret må forlade uddannelserne, fordi de ikke har råd til at fortsætte og derfor hellere må gå over på bistandskontoret eller arbejdsløshedsunderstøttelsen. Fremfor at kalde det besparelser vil jeg kalde det et forfærdeligt spild af og fråds med menneskelige ressourcer, som jeg synes man skulle prøve at forebygge.

Hvad angår situationen for de videregående uddannelser, skal jeg kun stille et enkelt spørgsmål, nemlig om ministeren kan oplyse noget om, hvordan det går med undervisningsinstruktorenes situation, der jo også, hvis konflikten fortsætter, kan medføre, at

[Ebba Strange]

flere af de unge mennesker ikke kan gå op til eksamen til sommer.

Endelig skal jeg slutte med at sige, at også voksenuddannelserne ligger socialistisk folkeparti meget på sinde, og at vi håber, at der kan komme nogle konstruktive udspil med hensyn til, hvordan vi vil tilbyde især lavtuddannede voksne mennesker, herunder ikke mindst kvinder, nogle uddannelser, som de virkelig synes de har brug for, og at vi kan udnytte arbejdsløshedssituationen til det, hvor folk alligevel har tid til at tage de uddannelser, som de har lyst til og brug for, og som også ville være med til at bygge bro over den kløft, der undertiden er mellem det, børnene lærer, og det, forældrene ved.

Freddy Madsen (DKP):

Den stillede forespørgsel kan ikke siges at udmærke sig ved klarhed; alligevel vil vi hilse dens fremsættelse med tilfredshed, for den aktuelle situation på uddannelsesområdet er fyldt med vanskelige problemer og giver anledning til megen debat, og den har i høj grad påkaldt sig bevågenhed hos dette tings medlemmer.

Det er således en kendsgerning, at folkeskolen under de givne forudsætninger er ude af stand til at løse sine opgaver på en tilfredsstillende måde. Tusinder af unge afskæres fra en faglig uddannelse, bl. a. fordi man har fjernet lønnen i basisåret på EFG. Adgangsbegrænsningen driver videbegærlige unge ud i ørkesløs lediggang, og hvor adgangsbegrænsningen ikke strækker til, skal den kummerlige uddannelsesstøtte, man har, nok sørge for resten. Naturligvis er der nogle unge fra de socialt velbjærgede lag, der klarer sig igennem, men resultatet er, at uddannelsessystemet bliver stadig mere skævt.

Andre ting kunne nævnes, f. eks. problemerne i gymnasieskolen. Alt i alt burde det give anledning til, at en socialdemokratisk undervisningsminister stod frem og sagde: ja, så sandelig, der er nok at tage fat på, lad os nu komme i gang med problemerne! Men hvad ser man så?

Undervisningsministeren, der så sandelig aldrig har været præget af den store dristighed, har nu ladet sig totalt indhylle i SV-politikens mørke. Vi er ikke forvante med undervisningsministerens svar, men det, hun

har leveret her i dag, er i betragtning af problemernes omfang dog det foreløbige lavmål.

Hvad vil hun gøre i denne alvorlige situation? Ja, nævnt i flæng: samarbejdspartnerne i folkeskoleforliget vil lade latin afløse af historie og idræt; alle, der ønsker det, kan få plads i børnehaveklasse; Færøerne skal have reguleret deres skoleforhold; håndarbejde skal fremmes o. lign. Det er hovedindholdet i de realiteter, ministeren har at byde på. Noget af det kan være udmærket, men det rækker som den berømte skrædder i helvede.

Lad mig tage nogle af de brændende problemer frem; først folkeskolen. Alle erkender, at der er alvorlige problemer, og jeg skal såmænd også misbruge formanden for Danmarks Lærerforening, Jørgen Jensen, og citere ham for følgende bemærkninger i hans beretning på den nylig afholdte kongres:

»Vi får i stigende grad henvendelser fra både yngre og ældre lærere, der er ved at køre trætte eller er kørt trætte i den umulige kamp for at opnå det, som omgivelserne utålmodigt minder dem om at de skal få ud af deres arbejde.«

Vi kommunister forstår så udmærket, at lærerne kører trætte, for det er en umulig opgave, de er sat på. Det har vi påvist igen og igen, ikke mindst i debatten om folkeskoleloven, hvor det til overmål er bevist, at vi havde ret i vor afvisning. Det gælder indholdet, der er et af de værste kompromiser, der er indgået i dette ting, og hvor mere eller mindre idealistiske drømme er blandet med almindeligt bagstræv. Det er bare et enkelt eksempel.

Det kommunistiske parti har taget afstand fra folkeskoleloven, fordi den ville videreføre opdelingen af eleverne efter social herkomst, ganske vist skjult, men desto mere effektivt.

Jeg kan ikke undlade at bemærke, at selv om SF dengang påstod, at folkeskoleloven ville betyde store fremskridt, er virkeligheden efterhånden ved at presse luften ud af de illusioner, som hr. Maigaard gjorde sig på SFs vegne. Niveaudelingen gennemføres for fuld udblæsning i de kompetencegivende fag. Elevernes frafald i andre fag eller fuldstændige afholden sig fra at foretage tilvalg giver som resultat, at den elev, der har mulighed for at udnytte alle 34 ugentlige timer i 8. og 9. klasse, alene inden for disse to skoleår vil have opnået en undervisning svarende til ét skoleår mere i forhold til den elev, der nøjes

[Freddy Madsen]

med de 22 timer. Da skolen stadig har problemer med at udvikle indhold såvel som arbejdsformer, bliver børn fra arbejderhjem stadig de store tabere.

Men det værste er, at det skete samtidig med, at nedskæringskniven blev ført med hård hånd. Hvis skolen skal have en chance, må den sikres de nødvendige midler. I vore forslag til ændringer af skoleloven og på de årlige finanslove har vi fastholdt vore krav om øgede midler, så at klassekvotienterne kunne nedsættes og timetallet udvides. Vil man ikke det, er enhver tale om forbedringer uden mening. Det gælder både folkeskolen og for den sags skyld også gymnasiet.

Så er der yderligere det, at i den nuværende situation med stor arbejdsløshed vil det være meget billigt at gennemføre disse foranstaltninger, men i denne som i alle andre situationer foretrækker regeringen og folketingsflertallet at lade pengene flyde ud over dagpengekontoen til arbejdsløshedsunderstøttelse.

Undervisningsministeren taler ganske vist smukke ord om ungdomsarbejdsløsheden, men ministeren ved jo udmærket, at det er ubetydelige lapperier, og hun indrømmer åbent, at man som vanligt kaster ansvaret og byrderne over på kommunerne. Det bør ubetinget ses i sammenhæng med det antal unge, der inden for ministerens regie er gjort arbejdsløse i den samme periode.

LO har påvist, at frafaldet fra EFG er fordoblet siden afskaffelsen af basislønnen. Adgangsbegrænsningen medførte, at 4.777 blev afvist ved de kortere videregående uddannelser, 5.000 blev nægtet adgang til lærerseminarierne, 3.000 blev udelukket fra terapeutiskolerne, og 4.600 er i år blevet hindret i at påbegynde en længerevarende uddannelse. Så kan man godt tale smukke ord om kamp mod arbejdsløsheden; kendsgerningerne taler for sig selv.

Men dertil kommer, at tusinder af unge udelukkes af økonomiske grunde. Det samlede antal ansøgere falder, og der er ingen tvivl om, at det først og fremmest er udsigten til en kæmpegæld til bankerne, der afholder mange unge fra at gå i gang med et studium. Samtidig er der mange, der må afbryde studiet, fordi de ikke kan klare sig, og fordi rentetaxameteret ubønhørligt driver gælden i vejret, som årene går.

DKP har hvert år siden 1974 rejst krav om en rimelig studiestøtte, men alene socialdemokratiet har forhindret, at der blev skabt et flertal i tinget herfor, og det skal åbenbart fortsætte endnu værre. Ganske vist vil undervisningsministeren snarest fremsætte et forslag, men vi ved ikke, hvad det går ud på, ud over at det skal være i overensstemmelse med statsministerens redegørelse, og det er i og for sig også tilstrækkeligt. Det betyder, at eventuelle forbedringer først får virkning fra august 1980, og det er helt utilfredsstillende. Der er brug for en øjeblikkelig indsats, også af hensyn til bekæmpelsen af ungdomsarbejdsløsheden. Men også på det område skal det som sagt forblive ved de smukke ord.

Selv et så beskedent krav som støtte til kantinepriserne, der sættes i vejret af EF-momsen, afviser regeringen. Jeg vil gerne understrege, at vi ikke deltager i den hellige forargelse over, at maden er billig i visse offentlige kantiner. Det er en del af personalets hævdvundne rettigheder, og de bør ikke anfægtes. Det ligger i øvrigt på linje med, hvad der er praksis i en række private virksomheder. Men så meget mere forargeligt er det, at man ikke giver tilsvarende rettigheder til de unge, som så sandelig stærkt har brug for det. Jeg vil gerne spørge ministeren, om hun virkelig ikke på dette beskedne område vil tage et initiativ.

Men trods alle disse problemer må man sige, at undervisningsministeren bevarer noget af sin lyserøde optimisme. Ministeren glæder sig oven i købet, og det kan være svært at forstå, men hun har lært at være beskeden i sine fordringer. Det, hun glæder sig over, er, at U 90 har givet anledning til debat. Det har endda efter ministerens opfattelse været et af U 90's hovedformål. Så ved vi det. Vi andre tog det faktisk alvorligt og troede, at den skulle danne grundlag for en mere langsigtet planlægning af hele vort uddannelsessystem, men det må indrømmes, at vi nok har været lidt for naive i den sag. Hos nogle har det vakt undren, at U 90 var præget fremfor alt af de løse ender. Man tog fat på en række delproblemer, men der manglede overblik over den samlede planlægning. Efterhånden står det imidlertid mere og mere klart, at den strategiske hovedlinje var lagt, lang tid før U 90 så dagens lys. U 90 skulle blot tjene til at give befolkningen indtryk af, at den kunne debatteres, og at befolkningens

[Freddy Madsen]

mening kunne få indflydelse på afgørelserne. Vi har længe haft en mistanke om, at det forholdt sig på den omvendte måde. Det glæder mig på ét område at kunne rette en tak til ministeren, og det gælder indrømmelsen af, at vi også på dette punkt vurderede tingene rigtigt. Efter at ministeren har glædet sig over debatten som et hovedformål for U 90, fortsætter hun – jeg citerer:

»En vurdering af den offentlige debat om U 90 er derfor en vigtig opgave for det centrale uddannelsesråd i den kommende tid. Jeg har da også bedt det centrale uddannelsesråd om at komme med en vurdering af denne debat i 1980-81. Herudover kan jeg til afslutning henvise til, at jeg for nylig har anmodet uddannelsesrådet om at påtage sig en ny opgave nu efter afslutningen af arbejdet med U 90.«

Ja, så er den sag klaret.

I 1980-81 kan CUR afgive en venlig kommentar til den folkelige debat, men i øvrigt er arbejdet med U 90 afsluttet. Imens fortsætter ministeren sin rullende planlægning ud fra nøje afstukne retningslinjer. Ministeren siger, at hun vil forsøge at uddrage væsentlige elementer af debatten om U 90. Ja vist, men formålet er klart. Under dække af smukke ord om lighedsfremmende uddannelsesbestræbelser skal uddannelsessystemet indrettes efter storkapitalens behov. Uddannelserne skal splittes op i små moduler, hvor den enkelte harmoniseres til hensigtsmæssige adfærdsformer under skiftende samarbejdsforhold, som det hedder. I forgrunden står erhvervslivets ensidige behov. På det grundlag skal man opbygge den livslange og tilbagevendende uddannelse afpasset efter kapitalens behov.

Kommunisterne er ikke modstandere af ændringer i uddannelsessystemet. Vi kan også anerkende, at moduler er anvendelige under visse omstændigheder, men vi advarer nok en gang mod de indsnævring af overblik og udsyn, der er en del af de planer, der nu realiseres. Vi ønsker, at uddannelsen, samtidig med at den giver kompetence til en indsats i det produktive liv, skal udvikle menneskene til stadig større forståelse af den omgivende virkelighed. Det er ud fra denne forudsætning, vi bekæmper den nuværende tendens og stiller vore egne forslag.

Lad mig så til slut sige, at også denne debat er i og for sig lærerig. Det, vi i hvert fald

får ud af den, er, at hvis der nu er nogen, der står sammen i dansk politik, så er det Bertel Haarder og Ritt Bjerregaard, og det er jo da en oplysning . . .

Første næstformand (Erlendsson):

Undervisningsministeren!

Freddy Madsen (DKP):

Ja, undskyld, hr. formand, uanset titlerne står de sammen alligevel.

Første næstformand (Erlendsson):

Man diskuterer ikke med formanden, og den rette omtale af disse personer her har jeg givet taleren besked om.

Freddy Madsen (DKP):

Undskyld, hr. Bertel Haarder og undervisningsministeren. Og de står fortsat sammen i dansk politik.

Man kunne få det indtryk af den fremstilling, som hr. Bertel Haarder gav her fra talerstolen, at det nu var ham, der efter måske god højskolemanér var blevet bøjelig og føjelig, men efter vores opfattelse forholder det sig nu noget anderledes, for man skal også se lidt på proportionerne i det. Det kommer vel meget godt frem, når det, hr. Bertel Haarder eventuelt skal give køb på, er karakterskalaen i folkeskolen, mens det, undervisningsministeren allerede har givet køb på, er en forbedring af uddannelsesstøtten allerede i 1979. Her har vi nogle af dimensionerne i samarbejdet, også under den forudsætning, at der faktisk kunne skabes et andet flertal i dette ting. Det er et nyt vidnesbyrd om, hvad den SV-regering, vi nu har fået, betyder.

Og så til allersidst til hr. J. K. Hansen. Jeg synes, det er et stift stykke, det, han her fører frem. Der er en række partier, der har indgået dette folkeskoleforlig, og så har alle andre faktisk i den forbindelse at holde deres kæft og i øvrigt følge det, de fem partier bliver enige om for lukkede døre. For vores skyld må hr. J. K. Hansen og socialdemokratiet diskutere og snakke, med hvem de vil, men at fratage mere end 60 mandater her i folketinget retten til også at sige deres barske mening om, hvad det er, de sidder og laver bag de nedrullede gardiner, det kan han nu engang ikke. Konsekvensen, hvis hr. J. K. Hansens linje skulle følges, ville i realiteten være,

[Freddy Madsen]

når man tager i betragtning, at vi har boligforlig, at vi har forsvarsforlig, at vi har septemberforlig, og at vi nu også har et SV-forlig, at oppositionen skulle afskaffes. Det kunne være meget rart at høre, om det er det, der er hr. J. K. Hansens mening.

Første næstformand (Erlendsson):

Jeg undlod at afbryde taleren, da han citerede Lærerforeningens formands udtalelser, men jeg vil gøre opmærksom på, at ifølge § 27 er det ikke tilstrækkeligt blot at sige, hvor citatet begynder, og hvor det slutter. Det skal også tydeligt fremgå, hvorfra citatet er hentet, og det kan hr. Freddy Madsen få lejlighed til at sige, næste gang han kommer herop.

Ole Vig Jensen (RV):

Man har umiddelbart undret sig over, hvad formålet var med denne debat, der opfordrer regeringen til at redegøre for, hvilke planer den har på uddannelseslovgivningens område, så kort tid efter, at vi har hørt statsministerens åbningstale. I den skriftlige del af den blev der gjort rede for, hvad regeringen havde tænkt sig af foranstaltninger i den kommende periode.

Som tilskuer og tilhører i nogle år til uddannelsesdebatten herinde havde jeg på fornemmelsen, at der måtte ligge noget andet under, og jeg havde vel egentlig forestillet mig, at nu var de store kanoner igen rullet i stilling. Jeg må så til gengæld sige, at da er jeg egentlig positivt overrasket. Jeg synes, at de to ordførere fra centrum-demokraterne har været ganske stilfærdige i forhold til, hvad vi somme tider har hørt, og i virkeligheden på en række områder er kommet med nok så positive indlæg, om end der stadig væk er områder, hvor jeg må konstatere at vi har svært ved at blive enige. Alligevel synes jeg ikke, man skal have utak for at have startet en sådan uddannelsesdebat.

Jeg vil gerne tilslutte mig, at netop uddannelserne har en central og stigende betydning i et samfund, der forandrer sig i et stadig hastigere tempo. For alle, der lever i et sådant samfund, er det en udfordring; det gælder både børn, unge og voksne. Under sådanne forhold er det vigtigt, at et samfund støtter og hjælper sine borgere til bedre at kunne klare mange af tilværelsens proble-

mer, og da er det naturligvis ingen hemmelighed, at netop gennem uddannelserne har vi god mulighed for at give et sådant bidrag.

Ingen skal være i tvivl om, at i det radikale venstre er vi indstillet på at udbygge og forbedre uddannelserne og uddannelses tilbuddene. Det gælder i de førstkommande år ikke mindst de grupper i samfundet, som i dag har de ringeste muligheder for at gøre brug af vort uddannelsessystem.

Fra radikal side ønsker vi at slå fast, at det i de kommende år vil være nødvendigt først og fremmest at koncentrere sig om voksenundervisningen, og vi er indstillet på at ville være med til at opprioritere denne del af uddannelsessystemet. Jeg skal vende tilbage til dette spørgsmål, men først komme med nogle enkelte bemærkninger om andre dele af uddannelsessystemet.

For det første folkeskolen, som nu engang er det overhovedet vigtigste led i vort uddannelsessystem og også det sted, hvor stort set alle børn skal modtage deres undervisning. Om folkeskolen foregår der stadig en intens debat, skønt den nye lov er gennemført for kun få år siden. Til dem, der har været bekymrede for den debat, vil jeg sige, at jeg tror, det er nyttigt, at der altid foregår en debat om skolen. Og så vil jeg naturligvis gerne understrege, at det er ønskeligt, at det er en nyttig debat, der foregår på et både realistisk og sagligt plan.

Fra radikal side tror vi ikke på, at der er noget behov for at gennemføre en ny folkeskolelovgivning. Vi mener, at den, vi har, må have længere tid til at fungere i, før vi træffer større beslutninger, men vi er naturligvis indstillet på at være med til at forbedre på de områder, hvor der umiddelbart er behov for det. Det har vi givet udtryk for tidligere, og det har vi netop bidraget til gennem den aftale, der foreløbig er indgået mellem forligspartierne, og som nu er omtalt af flere ordførere, om fagene historie, idræt og latin. Derfor skal jeg ikke gøre meget mere ud af de bemærkninger på nuværende tidspunkt, men blot sige, at for latins vedkommende mangler vi vel endnu en runde for at drøfte færdig, hvordan vi får placeret det fag på en fornuftig måde for fremtiden.

Jeg synes, der er mere grund til at interessere sig for en anden side af folkeskolen, for folkeskolens største problem er stadig, at den

[Ole Vig Jensen]

ikke er en skole for alle børn. Den jammer, man ofte kan høre over, at de dygtige børn har manglende muligheder i folkeskolen, er efter vor opfattelse ikke at sammenligne med de manglende muligheder, som skolen har i dag for at hjælpe netop de svage børn i skolen. Vi må erkende, at indførelsen af 9 års undervisningspligt har skabt problemer, også ganske betydelige problemer, i skolen igennem de senere år, men vi mener ikke, at vi skal ophæve denne udvidelse af undervisningspligten. Jeg tror, at vores opgave i de kommende år ligger i at udvide undervisningsbegrebet. Det, der er behov for, er tilbud til den gruppe af elever, som først og fremmest er praktisk indstillet og ofte har gode og veludviklede evner på området. Fra radikal side er vi indstillet på at ville være med til at overveje oprettelsen af værksteds- og produktionsskoler. Det er et noget ømfindtligt emne, der ikke sådan uden videre kan klares, det er erkendt, men vi mener altså, at tiden er inde til nu for alvor at komme med nye initiativer, som kan være et reelt tilbud til den gruppe i folkeskolen, som har vanskeligt ved at klare de boglige krav, der stilles. Vi understreger, at folkeskolen netop skal være for alle elever, og derfor tror vi, at det er dér, der skal sættes ind.

Vi har også den opfattelse, at hvis det skulle vise sig muligt at løse nogle af de problemer, der knytter sig netop til skolens svage elever, løser vi en række af skolens andre problemer, også dem, man med en vis ret kan føre frem i forhold til de mere bogligt begavede, for de har naturligvis ikke de samme muligheder, hvis de skal arbejde i en skole, der ikke fungerer tilfredsstillende.

Vi tror dog nok, at nogle af de største problemer i folkeskolen i dag knytter sig til skolens indre liv. Det er påpeget i øvrigt af flere af talerne, det er citeret fra Lærerforeningens årsmøde, og jeg skal gerne understrege også, at jeg tror, det knytter sig til en række af de nye sociale opgaver, som skolen har fået at løse. Det har forespørgerne i øvrigt selv gjort opmærksom på.

Jeg tror også, det er rigtigt konstateret, at de fleste af ordførerne har været indstillet på at ville være med til at tage fat på det problem, og vi tror, det må gå omkring en omlægning af lærernes tjenestetid. Vi har været tilbageholdende på området. Vi syntes, at vi skulle i gang med den nye folkeskolelov, før

vi foretog justeringer på området her. Vi mener fra radikal side, at tiden er inde til at give lærerne bedre muligheder for at løse en række af de opgaver, der knytter sig til skolens daglige liv, og som også er i forlængelse af de krav, vi har stillet i folkeskoleloven, om at udbygge samarbejdet mellem skole og hjem, stadig en vigtig opgave.

Hvis det skulle være muligt at komme igennem – og det mener vi absolut vi bør prøve – med en sådan tjenestetidsomlægning, mener vi måske nok også, at man fra lærerside skal være åben over for eventuelt at lade andre end egentlige folkeskolelæreruddannede lærere få lejlighed til at arbejde i skolen. Her tænker jeg naturligvis på tanken om, at vi må udvide undervisningsbegrebet og have etableret værksteds- og produktionsskoler. Her får vi brug for andre typer af lærere – hvis man vil kalde dem det – end dem, der lige umiddelbart i dag uddannes på vore seminarier.

Med hensyn til uddannelserne for de 16–19-årige er vi af den opfattelse, at der er foregået en så lang og intens debat herom gennem de senere år her i tinget, at vi vel ikke i øjeblikket skal koncentrere vore kræfter netop om det område, selv om vi erkender, at der på længere sigt er behov for en debat igen om de 16–19-åriges uddannelser, også ud fra et ønske om at sikre en bedre koordinering, en bedre samordning, af disse uddannelser.

Der er én ting i den forbindelse, som jeg godt vil pege på, og som jeg beder ministeren være opmærksom på. I en tid, hvor der bliver taget mange og udmærkede initiativer i forbindelse med bekæmpelse af ungdomsarbejdsløsheden, hvoraf en række også har et uddannelsesmæssigt sigte, tror jeg, det er vigtigt, at man på den ene side giver den størst mulige frihed til, at disse initiativer kan tages og får lov til at leve videre, men på den anden side beder jeg ministeren være opmærksom på, at hvis ikke der på dette område sker en koordinering med de tilbud, vi i øvrigt giver til vore 16–19-årige både på det boglige område og i de praktiske uddannelser, mener jeg måske nok, at vi kan køre af sporet med nogle af de tiltag, som vi har gjort bl. a. også med de erhvervsfaglige grunduddannelser.

De videregående uddannelser er en tung kolos i uddannelsessystemet, og jeg vil også

[Ole Vig Jensen]

godt sige, at området står ikke umiddelbart øverst på det radikale venstres prioriteringsliste. Vi tror nok, at vi har brug for en mere dybtgående debat om området, og vi vil gerne medvirke til de bestræbelser, der er i gang for at sikre en større smidighed og fleksibilitet i de videregående uddannelser. Vi vil også gerne være med til at fremme arbejdet for at skabe nye korttids- og mellemuddannelser og måske også for at få omdannet nogle af de længerevarende studier til udprægede korttidsstudier med medfølgende udbyggede muligheder for efteruddannelse og videreuddannelse, alt sammen i god overensstemmelse med de tanker, man gør sig om livslang uddannelse eller tilbagevendende uddannelse, hvilket begreb man nu ønsker at arbejde med.

Med den tid, der er til rådighed, skal jeg lade være med at sige noget om adgangsreguleringen, men jeg mener, at der nok er behov for, at vi på et senere tidspunkt får drøftet den sag igennem igen, idet alle vel anerkender, at der er problemer knyttet til området, sådan som det fungerer i dag.

Vedrørende uddannelsesstøtten har vi selvfølgelig mærket os, at det centrale uddannelsesråd nu er kommet med sit udspil, og jeg går ud fra, at det skal give anledning til mere dybtgående overvejelser med henblik på fremtiden. Men vi har også fra radikal side hæftet os ved, at regeringen har sagt, at den er indstillet på at forbedre uddannelsesstøtten med 250 mill. kr. i 1980 og yderligere 250 mill. kr. i 1981. Det er vi indstillet på at ville medvirke til, men jeg kan også sige, at vi er interesserede i at fremrykke tidspunktet for iværksættelsen, sådan at man allerede i 1979 går ind i overvejelser om at forbedre uddannelsesstøtten. Vi mener faktisk, det er nødvendigt. Vi vil gerne være med til at forhandle om det, og vi har ikke lagt os fast på noget bestemt beløb.

Så til afslutning voksenundervisningen, som vi gerne vil være med til at prioritere højt og måske i virkeligheden højest. Det er et område, som har været forsømt i forhold til de behov, der har været konstateret gennem de senere år. Jeg vil også godt sige, at fra radikal side vil vi gerne være med til at gennemføre et voksenundervisningens handlingsprogram, og vi vil gerne arbejde frem imod at kunne udarbejde og vedtage her i folketinget et, om man vil, 9 punkts program

for voksenundervisningen, ganske som vi har kendt det for folkeskolens område, hvor man lagde en plan for gennemførelsen af en række reformer af betydning for folkeskolen. De blev ikke gennemført uden sved, det ved vi, men det er formentlig den samme opgave, der ligger for på voksenundervisningens område. Vi mener, det er nødvendigt, at vi får lavet et sådant aktionsprogram, får taget fat på problemerne og får gennemført de nødvendige reformer i den takt, som det nu er muligt at overkomme.

Der er naturligvis en lang række elementer, som kan indgå i et sådant handlingsprogram. Vi mener, det er nødvendigt – og endda snarest – at få iværksat et forsøgs-, udviklings- og forskningsarbejde omkring voksenundervisningen. Vi ved, der er gjort de første begyndelser, navnlig med ønsket om at få kortlagt de problemer, der knytter sig til de korttidsuddannede. Jeg synes, det var ønskeligt at få taget fat på den opgave, endda snarest muligt.

Vi vil gerne være med til at udvikle alternative førstegangsuuddannelser. Det spørgsmål har været rejst her i dag, om de voksenuddannelser, vi har på området, i høj grad er præget af børneskolen. De bør udarbejdes på de voksnes egne præmisser, og det kunne være et af de elementer, der indgik i et sådant handlingsprogram.

Vi mener også, at vi bør overveje, hvordan vi kan konvertere arbejdsløshedsunderstøttelse til en form for uddannelsesstøtte, sådan at man udnytter den ofte indholdsløse arbejdsløshedsperiode på en mere konstruktiv og positiv måde, f. eks. gennem udnyttelse af uddannelsessystemet. Vi ved meget vel, at der knytter sig en række problemer hertil, men de er til for at blive løst, og vi mener, vi bør tage fat om dem.

Der kunne nævnes flere ting. Om programmet skal indeholde 9 punkter eller 7 eller 11, er naturligvis ikke afgørende. Det afgørende er, at vi får taget fat på at få formuleret et handlingsprogram for voksenundervisningen.

Inger Stilling Pedersen (KrF):

Kristeligt folkeparti ønsker at understrege, hvor vigtigt det er, at folkeskolen får den fornødne arbejdsro, hvor vigtigt det er, at der ikke hele tiden ændres ved det bestående.

[Inger Stilling Pedersen]

Men når det er sagt, må vi også sige, at vi finder det lige så vigtigt, hvis der ikke synes at være den fornødne ro omkring folkeskolen, da at få undersøgt årsagerne hertil; og hvis de findes i skoleloven, må det være skoleforligspartiernes opgave at få ændret disse ting. Kristeligt folkeparti er indstillet på at fortsætte forhandlingerne skoleforligspartierne imellem for at få ændret folkeskoleloven på de punkter, hvor det er nødvendigt, for at vi kan få skabt arbejdsro omkring skolen. Herudover har vi selvfølgelig vore egne ønsker til en folkeskolelov, som ingen kan forhindre os i fortsat at arbejde for.

Indtil nu er det lykkedes os gennem forhandlinger at opnå resultater. Der er nævnt noget om forøgelse af timetal på de ældste klasser, og det er sagt, at det er uden betydning. Selv om det kun er få elever, der har brugt det, er der alligevel nogle, der har haft gavn af det. Vi er også glade for, at det er lykkedes at få historie ind som obligatorisk fag i 8.-9. klasse og flere idrætstimer i 4.-5. klasse.

Jeg kan godt sige, at kristeligt folkeparti ikke er tilfreds med, at latin er gledet ud af folkeskolen, men var der ikke andre muligheder for at opnå resultat, måtte vi acceptere det, da vi alligevel fandt historie mest væsentligt. Jeg vil dog gerne understrege, at vi hellere havde rørt ved samtidsorientering eller haft latin som valgfag i 8.-9. klasse. Da vi nu også erkender, at det vil blive overført til ungdomsskolen, er det et spørgsmål, om det økonomiske argument for ikke at have det som valgfag holder, men vi vedstår det, vi har opnået.

Kristeligt folkeparti håber også, at det gennem forhandlinger med skoleforligspartierne kan lykkes at få indført prøver på to niveauer. Der bliver aldrig ro omkring folkeskolens afsluttende prøver – altså om de er for lette eller for svære – før eleven får lov til at gå op til prøve på det niveau, han eller hun er undervist på. Den nuværende ordning er uretfærdig for både dygtige og svage elever, og kun mellemlgruppen kan have glæde af den, da den nogenlunde må lægges på deres niveau. Da kristeligt folkeparti som sagt er indstillet på at være med til at give skolen arbejdsro, må vi stå fast på, at det skal være muligt at aflægge prøve på det niveau, man er undervist på. Vi regner med, at forhandlingerne herom snarest kan blive gen-

optaget, og at det kan give et godt resultat. Hvis ikke det er tilfældet, må vi forbeholde os ret til at fremsætte forslag herom.

Kristeligt folkeparti mener også, at den nuværende formålsparagraf giver anledning til uro. Vi havde naturligvis ønsket at beholde den gamle formålsparagraf, der bygger på et kristent livssyn, men det var der ikke flertal for. Jeg vil også understrege, at det, der er galt med den nye formålsparagraf, ikke så meget er ordene, der står i den, som den måde, der er en tendens til at fortolke dem på, sådan at de kan bruges snart sagt, som enhver finder for godt, og det er sådan set ikke ordenes skyld.

Skal jeg nævne endnu en ting, som skaber utryghed og uro i skolen, må det blive fremkomsten af U 90. Nu understreger ministeren ganske vist, at det er et debatoplæg, men når man ser, at tankerne fra U 90 begynder at resultere i lovforslag – jeg tænker her på kommunernes pligt til at oprette børnehavklasser og på spørgsmålet om skolepasningsordninger – er det nok ikke uden grund, at U 90 af mange betragtes som mere end et debatoplæg. Det, der vel bekymrer og ængster forældre mest, er, at der i U 90 er helt andre tanker end i folkeskoleloven, hvor der tales om forældrenes medindflydelse, mens U 90 klart siger, at det må være samfundet, der præger børnene i den retning, samfundet ønsker. Børnene skal have de rigtige meninger og holdninger, men hvem skal afgøre, hvad der er rigtige meninger og holdninger? Jeg synes, der virkelig er grund til, at forældre føler sig utrygge.

Kristeligt folkeparti mener, at det først og fremmest er forældrenes opgave at påvirke og opdrage deres børn, og derfor ønsker vi heller ikke at fremme en udvikling, der synes at gøre skolen til et sted, hvor man skal opholde sig hele dagen. Da U 90 også understreger formålet hermed, er der også her grund til at være på vagt.

Vi mener ikke, at børnene har godt af at være i et skolemiljø hele dagen. Der kan være enkelte tilbud som f. eks. idræt og musik efter skoletid, men der bør være plads for de private initiativer. Der kan være fritidshjem oprettet på forskelligt grundlag, spejderarbejde, idrætsarbejde og kristeligt børnearbejde. Her har forældrene også en mulighed for at vælge, hvor deres barn skal gå.

[Inger Stilling Pedersen]

Jeg har tidligere berørt forældresamarbejdet, som kom med i folkeskoleloven. Efter min mening og erfaring er dette et særdeles vigtigt spørgsmål. Skal man virkelig hjælpe den enkelte elev, er forældresamarbejdet en nødvendighed, men vi må også huske på, at det tager tid for både lærere og forældre. Ønsker vi at fremme udviklingen i forældresamarbejdet, er det nødvendigt, at vi anerkender også økonomisk, at det er et tidkrævende arbejde.

Jeg vil også gerne understrege, at det er nødvendigt, at lærerne har gode arbejdsvilkår og trivsel på arbejdspladsen, hvis der skal skabes gode arbejdsvilkår og trivsel for eleverne. Sådan erkender vi jo alle at det er på alle arbejdspladser, men når det gælder skolen, kniber det med at forstå det.

Ministeren beskæftigede sig i sin tale en del med ungdomsarbejdsløsheden og undervisningstilbuddene til disse ungdomsarbejdsløse. Kristeligt folkeparti er helt enig med ministeren i, at ungdomsarbejdsløsheden er et af vore alvorligste problemer, som kan få alvorlige konsekvenser langt ud i fremtiden. Jeg tror, det er vigtigt, at der bliver givet tilbud, der kombinerer produktion og uddannelse, for vi må nemlig erkende, at ikke alle mennesker er bogligt begavede eller bogligt interesserede. Hvis mennesker trives bedst – og det gælder også store børn – ved at have et praktisk stykke arbejde, må det da være en menneskeret at få lov til at få det.

En anden ting er, at mange mennesker, vel de fleste, gerne i deres fritid vil beskæftige sig med andre ting, end de gør i deres arbejde. Vi må forstå, at dette også gælder børn og unge. Skal de sidde på en skolebænk i mange timer, har de brug for at få afløb for deres kræfter rent fysisk. Vi trænger ganske enkelt herhjemme til at få en opvurdering af det praktiske arbejde og til at give det enkelte menneske mulighed for at bruge og udvikle de evner, som man nu har, enten de går i praktisk eller boglig retning eller er en kombination af begge dele.

Hvad angår studiestøtten, vil kristeligt folkeparti gerne være med til at arbejde for, at alle får mulighed for at få rentefri lån eller måske lån til en lav rente, men vi vil gerne understrege, at vi finder den nuværende ordning uretfærdig. Vi mener ikke, den tilgodeser de socialt dårligt stillede, som det var

meningen, men dem, som er i stand til at få de største afskrivninger.

Jeg vil også lige nævne Det nødvendige Seminarium. For at der ikke skal herske tvivl om kristeligt folkepartis stilling, så er vi gået med til en forsøgsordning, og vi vil gerne understrege, at når dette forsøg er slut, må resultatet af den indgå og være til gavn for den almindelige læreruddannelse.

Ministeren sagde noget om, at der ville blive iværksat en undersøgelse af dansk- og modersmålsundervisningen. Fru Gerda Møller var også inde på det og var lidt bange for det med dem, der skulle foretage undersøgelsen, når man tænker på U 90. Jeg synes, det er godt, at vi får sådan en undersøgelse, og skulle den vise sig at gå i retning af det, fru Gerda Møller tror, har vi jo mulighed for ligesom i U 90 at komme med vores syn på sagen. Ikke mindst når vi tænker på det europæiske samarbejde, er det meget vigtigt, hvis Danmark skal klare sig i EF og ikke drukne i det europæiske samarbejde også rent sprogmæssigt, at vi virkelig gør noget ud af dansk og værner om vores danske sprog.

Der har også være nævnt noget om mellemuddannelser og videregående uddannelser, som er lige så væsentlige som folkeskolen, og hvor der i dag er virkelig store problemer. Vi kommer til at stå i det dilemma, om unge mennesker selv skal vælge det, de har lyst til, eller vi må sige, at der ikke er brug for dem, og derfor vil samfundet ikke betale for det. Jeg tror ikke, at vi kommer uden om adgangs begrænsning, og derfor er kristeligt folkeparti også gået med til det. Det er et spørgsmål, om vi kan forsvare at lade unge mennesker læse så længe og opnå så stor en gæld, når der så ikke er brug for dem. Et andet vigtigt emne, som har været berørt i dag, er voksenundervisningen, og det er også et af de emner, som jeg tror vi i de kommende år kommer til at gøre meget ved. Jeg er glad for, at det er blevet understreget i dag, at det ikke skal være på, skal vi sige børne- eller helt ungt niveau, men at man måske kan få lejlighed til at se på, hvad det er, disse voksne mennesker har brug for. På den anden side har jeg også lyst til at understrege, at vi skal passe på, at vi ikke for at gøre enhver uddannelse i dette land lidt finere prøver at lægge så meget teori som muligt ind i den. Der kan være visse ting, det vil være godt at have, men hvis man f.eks. gen-

[Inger Stilling Pedersen]

optræner nogle 40–50-årige, er det et spørgsmål, hvor meget matematik og andre ting det absolut er nødvendigt at få ind her. Jeg kunne godt tænke mig at spørge ministeren om, hvilke planer der er her, og om man måske har i tankerne at gøre denne voksenundervisning virkelig relevant, sådan at mange vil have lyst til at tage den.

Jeg vil gerne vende et øjeblik tilbage til folkeskolen igen, også fordi vi har haft en hel del indlæg om den, og da har jeg lyst til at sige, at når jeg har nævnt alle disse ting, som giver uro i skolen i dag, kan jeg heller ikke undlade at sige, at der er mange, der ser en værdi og et formål i at mistænkeliggøre alt, hvad der sker i folkeskolen. De siger, at det er den ny folkeskolelovs skyld, og så lægger de skylden over på skoleforligspartierne. Ja, det er så horribelt somme tider, at man kommer ud for, at ting, som går år tilbage i tiden, får den ny folkeskolelov også skyld for. Jeg tror nok, at man måske skal vurdere lidt mere, før man kommer med udtalelser, om der virkelig er grundlag for dem. Kristeligt folkeparti vil gerne understrege, at det, der virkelig er grund til at ændre, må ændres, og det er vi parate til at være med til. Nu taler vi om disciplin Krise, vi taler om, at man ikke har lært at arbejde i skolen og meget andet, men det er jo ikke noget, der er kommet inden for de sidste par år. Vi skal faktisk en del år, måske 5 år, måske 10 år, tilbage i tiden, da det var moderne, i hvert fald visse steder, ikke at skulle bestille noget, og kun det, eleverne havde lyst til, skulle de gøre. Hvis de ikke havde lyst til noget, skulle de heller ikke gøre det. Det var altså under den gamle folkeskolelov, og sådan kunne jeg trække mange ting frem. Der er mange af disse unge, der i dag står med problemer, fordi de måske ikke fik lært at bestille noget.

Det er mit indtryk fra det kendskab, jeg har til skolen også i dag, at langt de fleste elever er interesseret i at lære noget – det er også sagt før i dag – at man vælger så højt et niveau, man kan, at man vælger fag, som man ved man vil få brug for. Man er virkelig fra disse ganske unges side meget målbevidst, og man ønsker ro til at få lært noget. Når der så tales om disciplin Krise, må vi også sige, at hver skole og hver kommune udarbejder sine egne ordensregler, og jeg tror, det er dér, man virkelig skal tage fat for at få løst disse problemer. Men jeg tror, at i det

øjeblik der virkelig er trivsel i skolen, vil man også få mulighed for at lære, og det er ikke bare ord, når man siger, at der skal to til at lære. En lærer kan ikke påtvinge eleverne noget, hvis eleven ikke har lyst til at lære det, og derfor er det faktisk nødvendigt, at vi fremmer denne lyst til virkelig at lære noget, giver mulighed for det. Jeg tror, vi alle sammen nok dybest set kan blive enige om, at der er ting, som er væsentlige for folkeskolen, og at vi skal stå sammen om virkelig at få skabt en skole til gavn for hele vort folk.

Alfred Hansen (DR):

Vi har fra retsforbundets side tidligere gjort opmærksom på – bl.a. udsendte jeg i januar måned dette år en pressemeddelelse, hvor jeg slog til lyd for det – at man skulle pålægge kommunerne at oprette børnehaveklasse, hvis der var forældre, som ønskede deres børn undervist, og det var ud fra et ligestillingsprincip. Derfor hilser vi med tilfredshed, at regeringen med ministeren som primus motor har været enig med retsforbundet i denne tanke og derfor nu har bebudet, at kommunerne skal have pligt til at oprette børnehaveklasse for de børn i kommunen, hvis forældre ønsker, at de optages i en børnehaveklasse.

Vi kan også tilslutte os regeringens planer om at styrke fagene historie og idræt i folkeskolen. Det, der så kan diskuteres, og som det kunne være interessant at få løftet en flig for her, er, hvilke planer ministeren har for indholdet i den historieundervisning, der skal gives. Som sagt vil vi gerne støtte disse bestræbelser, men så er der nok heller ikke ret mange flere roser og lovord til ministeren og forligspartierne bag folkeskoleloven, i hvert fald ikke med de planer, de har for en kommende revision.

Vi vender os stærkt mod planerne om at fjerne latin som en valgmulighed på 9. klassetrin. Det er efter vores mening et brud på frihedstraditionerne i dansk skolelovgivning, når man nu vil fjerne elevernes frie valgmuligheder. Man har koketteret med fra disse 5 forligspartiets side, at der her var lagt op til en tilvalgsskole, altså en skole, hvor eleverne i vid udstrækning selv skulle sammensætte deres program, selv vælge de fag, som de har evner og lyst til og interesse for at sætte sig ind i. Vi mener ikke, at det er ministeren og

[Alfred Hansen]

hr. Bertel Haarder, der skal bestemme, hvilke fag eleverne skal kunne vælge. Det er eleverne, der skal bestemme, hvilke fag de ønsker at blive undervist i. Jeg vil ikke lægge mig fast på, om det skal være den nutidige ordning, der skal køre videre, men jeg synes, det var et værdifuldt udgangspunkt, hvis man kunne diskutere, om latin skulle have mulighed for placering i 8. og 9. klasse, måske to timer hvert sted, eller man måske skulle reducere det, da der er knaphed på timer, og så sagde: vi kunne måske nøjes med 3 timer i stedet for de nuværende 4, men på 9. klassetrin. Det, vi vil afvise, er, at man siger, at de bare kan vælge det i 10. klasse, for vi ved, at i hvert fald over halvdelen af de elever, der normalt vælger latin, går i gymnasiet, og at en del af dem, der forlader folkeskolen efter 9. klasse, går på efterskole, fagskole og alle de andre mange gode uddannelsesmuligheder, der er, mens kun en lille del fortsætter i 10. Det er nok med velberåd hu, at man henviser det til 10. klasse, fordi man ved, at der reelt ingen valgmulighed vil blive. Her ligger i forvejen faget fransk, som mange steder frister en trist tilværelse; det kan ikke oprettes, fordi der ikke er elever nok, som vælger det. Nu man vil altså sende latin hen i 10. klasse og lade dette fag konkurrere med fransk, hvilket måske kan medføre, at ingen af fagene kan blive oprettet på grund af mangel på elever. Jeg synes også, det er værd at bemærke, at de undersøgelser, der foreligger, viser, at 28 pct. af dem, der vælger latin, går i matematisk gymnasium, de vælger altså en linje i gymnasiet, hvor latin ikke er et adgangskrav, og derfor er det naturligvis forkert, når fru Ebba Strange påstår, at de kun tager det, fordi det er nødvendigt. Man regner med, at ca. 27 pct. af dem, der vælger latin, vælger det sproglige gymnasium, men af de elever, som vælger matematik, vælger altså 1 pct. mere latin.

Der har også fra ministerens side været ytret ønske om besparelser, og dette koster penge. Man fik at vide i uddannelsesudvalget, at der også var et økonomisk aspekt i det. Jeg vil vove den påstand, at der ikke er penge at spare, at det ikke koster mere fortsat at tilbyde faget latin i 9. klasse. Det betyder nok, at de måske vil bortvælge nogle andre valgfri fag, fordi man nu forhøjer det obligatoriske timetal fra 22 til 24. Det er heller ikke rigtigt, at det er nødvendigt at drop-

pe, at likvidere faget latin i folkeskolen for at kunne få timer nok til at forhøje det obligatoriske timetal fra 22 til 24. Så godt som ingen af eleverne udnytter de 34 timer, som folketingsrådet sidste år vedtog de maksimalt kunne have.

Det er, som om forligspartierne bag skoleloven synes totalt at overse manglende opbakning i befolkningen til at likvidere latin som valgfag i folkeskolen. Det er også, som om de ignorerer modstanden i befolkningen mod, at prøven i dansk ved folkeskolens afgangsprøve skal gøres lettere. Dette er også nævnt af ministeren, at det er det, man er blevet enig om mellem disse fem partier.

Forligspartierne bør efter vores mening ved en revision af skoleloven erkende, at det er uholdbart med den samme prøve for de elever, der undervises henholdsvis på grundkursus og udvidet kursus. Derfor mener vi, at afgangsprøven på de to niveauer bør være forskellig og tilpasses den undervisning, som eleverne har fået. For hvordan er situationen? Situationen er, at man har 2 hold elever. Et hold undervises på grundkursus, et andet hold på udvidet kursus. Nu skal man altså udarbejde en prøve, som tilfredsstiller behovet og viser den praktiske formåen på begge kurser. Så kan man vælge at lægge niveauet for prøven midt imellem. Det betyder, at de elever, der undervises på grundkursus, ikke rigtig kan nå derop, og det betyder samtidig, at de elever, der undervises på udvidet kursus, skal dykke et godt stykke ned og rent faktisk ikke får mulighed for at bevise, hvad de reelt kan præstere. Jeg mener, det er synd, at de ikke kan få lov til at præstere det, de gerne vil, men jeg mener også, det er synd, at de elever, som undervises på grundkursus, skal have svært ved at nå op til det faglige niveau, som prøverne stiller krav om, hvis man lægger prøven midt imellem disse to grupper. Så kan man selvfølgelig vælge – og det har været tilfældet indtil nu – at lægge prøven på grundkursusniveau, og så skulle alle have mulighed for at klare opgaverne tilfredsstillende. Men hvad så med de elever, der undervises på udvidet kursus? Får de muligheder for rigtig at vise, hvad de kan præstere? Ja, de kan måske snuppe et 11-tal eller et 13-tal, og så er de da sikre på at komme i gymnasiet, i hvert fald hvad dette fag angår. Jeg synes, det er utilfredsstillende for begge parter, og jeg kan

[Alfred Hansen]

ikke forstå den modstand, der fra socialdemokratiets side er mod at udarbejde prøverne på et niveau, som eleverne har mulighed for at klare. Jeg skal ikke bruge mange ord på min fuldstændige uforståenhed over for, hvordan venstre og kristeligt folkeparti, som er med i dette forlig, kan acceptere det.

Vi fik at vide af hr. J. K. Hansen på socialdemokratiets vegne, at han da godt forstod, der var stor irritation hos de partier, som ikke er med i forliget. Nej, der er såmænd ikke stor irritation fra retsforbundets side. Vi finder bare, at det ville være rart, om man kunne få informationer på anden vis end gennem medierne. Når man er medlem af et udvalg, som primært sidder og arbejder med uddannelsesspørgsmål, var det vel det rigtige forum at forelægge regerings- og forligspartiernes planer for først.

Man kan også stille sig spørgsmålet: hvor længe gælder sådan en musefældeklause, som der åbenbart er tale om? Der er intet forkert i, at 5 partier i 1975 vedtager en skolelov. Der er heller ikke noget forkert i, at 5 partier reviderer den. Men jeg har indtryk af, at visse partier i dette forligssammenrend er utilfredse med de opnåede resultater eller mangel på samme, og så er det spørgsmålet, om disse partiers medlemmer kan leve op til deres første forpligtelse, at stemme efter deres overbevisning. Og det er spørgsmålet, om ikke vi er kommet til et punkt, hvor partierne måske burde gå fra hinanden og så se: hvad er i grunden flertallets ønske her i folketinget med hensyn til folkeskolen fremover? Betyder det, at de 5 partier resten af dette århundrede alene skal bestemme folkeskolens indhold? Hvis det kun skal være det, som de 5 partier kan blive enige om at være tilfredse med resultatet af, tror jeg, det bliver meget begrænsede reformer, der vil komme inden for folkeskolen.

I faget samtidsorientering, som er tillagt 3 timer på ugeplanen, og som er et obligatorisk fag, kan eleverne på nuværende tidspunkt ikke indstille sig til prøve. Jeg vil på det bestemteste afvise en obligatorisk prøve for faget, men jeg mener samtidig, at hvis der skal stå respekt om faget samtidsorientering, og hvis faget skal have en placering på lige fod med andre fag, må eleverne også have mulighed for at indstille sig til en prøve i dette fag. Det synes jeg også man skulle overveje i denne sluttede kreds, når man man nu skal

til at revidere skoleloven. Ellers må vi andre tage initiativ til at supplere med ændringsforslag til de forslag, som bliver lagt på bordet.

Jeg vil også gerne bebrejde disse forligspartier, at de ikke har fulgt skoleloven op med de nødvendige økonomiske midler, for det er naivitet i højeste potens, hvis man tror, at man bare ved at lave en skolelov på papiret har reformeret folkeskolen, har givet folkeskolen et andet indhold. Det er ikke nok, at man så bagefter kommer og siger: ja men det vil koste penge, og dem har vi ikke. Så er hele skoleloven faldet til jorden. Man må da have gjort sig nogle økonomiske overvejelser, da man i 1975 vedtog folkeskoleloven. Ellers synes jeg det er beskæmmende, og det er måske her hovedårsagen skal søges til de problemer, som med rette påstås at være inden for skolens porte.

Folkeskolen er naturligvis et spejl af det omgivende samfund, og det betyder, at skolen ud over at løse de rent undervisningsmæssige opgaver også i stadig større omfang må løse sociale opgaver. Det er et spørgsmål, om ikke løsningen af de sociale opgaver tager langt mere tid og mange flere kræfter fra lærerne end undervisningen af eleverne.

Der har været talt meget om ungdomsarbejdsløshed, og det er der god grund til at gøre, idet netop den unge generation bærer en uforholdsmæssig stor del af de uheldige følger, som uværgerligt kommer i kølvandet på arbejdsløsheden, og det er måske dem, der står dårligst rustet til at klare de strabadser. Derfor er det også et kynisk træk ved regeringen, at den stadig gennem en restriktiv adgangsbegrænsning forhindrer de unge i at få den uddannelse, som de har evne til og interesse for at få.

Undervisningsministeren henviser ofte til det »fortrinlige« værk U 90, hvori man netop siger, at de unge skal have den uddannelse, som de har lyst til og interesse for, ingen skal afskæres fra at få den uddannelse, som de har lyst og evner til at få. Hvis ministeren er enig i de intentioner, der er i U 90, skulle ministeren måske starte med at sige: lad os nu give de unge en mulighed for i den periode, hvor de ikke kan få arbejde, i hvert fald at få en uddannelse. Jeg synes, det ville være et smukt træk. Om det skal være i forligspartiernes kreds, man skal lave det, kan jeg ikke vide, men ellers skal jeg gerne tilsige retsforbundets støtte til socialdemokratiet, hvis det

[Alfred Hansen]

vil tage initiativ til at ophæve adgangsbe-
grænsningen.

Jeg mener også, det er udtryk for kynisme, når regeringen fortsat undlader at revidere loven om Statens Uddannelsesstøtte. Det har været lovet indtil flere gange, og lige så ofte er det blevet udsat. De statsgaranterede lån bør omgående efter vores mening afskaffes og erstattes af statslån, som er rente- og afdragsfri i uddannelsesstiden. Vi mener, at lånene skal kunne søges uanset forældrenes indtægts- og formueforhold, idet det både er urimeligt og nedværdigende for myndige personer at skulle være afhængige af forældrene på det økonomiske område.

Mange ting kunne siges, og mange ting er sagt, og flere ting vil blive sagt. Dér, hvor jeg tror irritationen er størst med hensyn til de planlagte reformer, er i og for sig mellem de 5 partier. Hr. Bertel Haarder åbnede ligesom op for, at vi nok alligevel burde finde en ordening, så latin kunne bibeholdes. Fru Inger Stilling Pedersen sagde, at det med prøverne var vi ikke færdige med at tale om. Jeg synes, det ville være rart og givtigt for denne debat, hvis vi kunne få at vide: sker der noget med prøverne? Fastholder man den ene prøve, eller bliver der 2 prøver til to niveauer, som jeg tidligere har omtalt? Er kristeligt folkeparti og eventuelt venstre, men kristeligt folkeparti specielt, villig til at acceptere, at de nuværende forhold fortsat skal bestå? Jeg synes, det kunne være rart at få afklaret.

Der er talt om disciplin. Jeg mener, at den disciplinkrise, som man har, må søges i bl. a. højere klassekvotienter, end der retteligt burde være. Jeg synes også, det var værd at bruge lidt tid på integrationstanken. Folkeskolen skal jo til at undervise både de åndeligt og de fysisk handicappede, men dette kræver bevillinger.

Jeg vil gerne fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folketinget henstiller til regeringen at sikre elevernes fortsatte mulighed for i folkeskolen at blive undervist i faget latin, inden de forlader 9. klasse,

går tinget over til næste sag på dagsordenen.«

Første næstformand (Erlendsson):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Jeg skal lade dette forslag indgå i forhandlingen.

Steen Folke (VS):

Fjernsynet bragte for nylig en på mange måder interessant transmission fra CDs landsmøde. Det fremgik heraf, at der selv blandt CDs egne medlemmer er utilfredshed med CDs reaktionære uddannelsespolitik. Selv om kritikken var forsigtigt formuleret og navne ikke blev nævnt, var det klart, at utilfredsheden bl. a. rettede sig mod hr. Erhard Jakobsens korstog mod skolen.

Jeg ved ikke, om den ventilerede utilfredshed har været medvirkende årsag til, at CD har valgt hr. Ingolf Knudsen som ordfører i dagens debat i stedet for hr. Erhard Jakobsen. Det må nok opfattes som en sejr for den saglige linje over den mere demagogiske. Vi slap altså for en hel del bulder og rabalder i dag, til gengæld var der ikke meget politik i hr. Ingolf Knudsens indlæg. Det er nok symptomatisk for CD i det hele taget, at når hr. Erhard Jakobsens galluporienterede demagogi og hr. Brusvangs medieorienterede taktik skrælles bort, bliver der ikke meget tilbage i CDs politik.

Ved begyndelsen af dagens debat dalede der nogle løbesedler ned over vore syndige hoveder. Af hensyn til dem, der ikke var så heldige at få fat i et eksemplar, vil jeg gerne læse op, hvad der står på løbesedlen. Jeg citerer:

»Snak er ikke nok.

Skolen er siden vedtagelsen af folkeskoleloven i 1975 gradvis blevet forringet. Gennem augustforlig og dårlige finanslove – og ikke mindst gennem selve skoleloven. I dag er situationen sådan, at der ganske enkelt må ske forbedringer.

Problemerne er åbenlyse for enhver:

- skoletrætheden flourer som aldrig før
- nedskæringerne på bloktilskuddene betyder forringet skolestandard i kommunerne
- kursusdelingen betyder stor social skævhed.

Men på trods heraf sker der ikke noget. I politikere snakker bare. Nu er det på tide, I får hænderne op af lommerne og kommer i gang med konkrete initiativer til forbedringer i skolen.

[Steen Folke]

Vi ønsker imidlertid ikke Erhards »sorte skole« – den skole, vi ønsker os, er en skole, der ikke deler os op og splitter os, en skole, hvor vi lærer noget, en skole, man giver de rimelige og tilstrækkelige penge, og en skole, der er rar at gå i.

Vi ønsker en god skole.

Gennemfør forbedringer nu.

Lands-Organisationen af elever.«

Elevernes egen organisation er såmænd hermed kommet med et af de rimeligste indlæg i dagens debat.

For VS' vedkommende skal jeg afholde mig fra at gentage vores principielle synspunkter vedrørende uddannelsessystemet. Dels tog VS initiativ til en forespørgselsdebat om problemerne i folkeskolen, som blev holdt den 30. marts i år, og som jeg kan henviser til, dels havde vi også for nogle måneder siden debatten om U 90, hvor jeg ligeledes kan henviser til VS' indlæg.

Om den aktuelle situation på folkeskoleområdet vil jeg komme med nogle bemærkninger.

Partierne bag folkeskoleloven er tilsyneladende blevet enige om nogle mindre justeringer af loven. Fagene historie og idræt skal styrkes, og latin skal udgå som tilbudsfag for 9. klassetrin. Også folkeskolens afgangsprøver og spørgsmålet om niveaudeling i de ældste klasser er blevet gjort til genstand for fornyet diskussion.

En vurdering af, om en styrkelse af faget historie vil være en forringelse eller en forbedring af loven, vil ikke alene være spørgsmålet om, hvilket indhold man vil give faget, men også om, hvilken placering man har tænkt sig at give faget i skolens fagrække.

Hvad indholdet angår, turde det være indlysende, at vi anser forståelse for samfundsmæssige sammenhænge – det går vel ikke an at sige klassekampen – for at være det centrale og ikke terprning af ligegyldige kongerækker og årstal. Det skulle ikke være nødvendigt at ofre mange ord på det.

Det er problematisk at føje endnu et 2 timers fag til fagrækken på de ældste klassetrin, hvis ikke det gøres på en måde, så det bidrager til at modvirke den stærkt skemaopdelte hverdag. En mulighed for at bidrage til det ligger i at tillægge timerne til faget samtidsorientering, sådan at der bliver tale om samtidsorientering med historie eller omvendt, hvad man nu vil foretrække. Det skal

forstås sådan, at det bliver den samme lærer, der får fagene, og hvis det så også er den samme lærer, klassen har i dansk og klassens time, har de da en mulighed for at få noget fornuftigt ud af det, men det er nok for optimistisk at forestille sig.

Hvad en styrkelse af faget idræt angår, er vi i princippet enige i, at det er noget positivt. Det er i sig selv vigtigt og tilfredsstillende at være i god fysisk form, og selv om en ugentlig time mere i 4. og 5. klasse nok ikke vil medføre den helt store revolution med hensyn til børnenes fysiske form og velbefindende, er det dog et skridt i den rigtige retning. Igen må jeg sige, vel at mærke hvis idrætsundervisningen får et ordentligt indhold, og det kan vi så håbe at den får.

Udøvelse af sport og idræt uden for skolen får som så meget andet mere og mere karakter af forretning og bliver derved kendetegnet af en behård konkurrence og optrapning af voldsepisoder. Det er klart, at disse tendenser hverken falder ned fra himlen eller er noget medfødt i børnenes og de unges hjerner, men derimod hænger sammen med, hvordan samfundet i øvrigt udvikler sig i disse år. Derfor er det vigtigt, at man i skolen får mulighed for at sætte spørgsmålstegn ved den udvikling, der sker på idrættens område med professionalismisme, skærpet konkurrence og vold, og for at vise, at idræt og sport kan være noget andet. Et forøget timeantal til idræt kan hjælpe på det, men gør det ikke nødvendigvis.

At latin bortfalder som tilbudsfag i 9. klasse, skal vi ikke klage over, og det må nu være rimeligt at begynde at se på faget tysk med henblik på at afskaffe det som en del af den bagage, der skal med for at komme i gymnasiet, altså som et krav, som det er formuleret i gymnasieloven.

Da vi i sidste folketingssamling rejste forespørgslen om folkeskolen, var der et problem, som vi af gode grunde var afskåret fra at tage op, idet den første eksamensseance under den nye lov på det tidspunkt endnu ikke havde fundet sted. Det har den nu, og der kan derfor være grund til at gøre eksamenstilhængerne klart, hvis de ikke allerede ved det, at skolerne i en udstrækning, som det er mange år siden man har kendt magen til, oplever den almindelige undervisning sat i skyggen af hele eksamenshalløjet. Fra engang i maj måned og frem til omkring 20.

[Steen Folke]

juni er det kun i beskedent omfang muligt at lave normal undervisning. Det har man altså oplevet det første år med eksamen, hvor det kun var 9. klasserne, der var med i billedet.

Til næste sommer bliver både 9. og 10. klasserne inddraget i prøverne, og der er god grund til at regne med, at der så i hvert fald ikke bliver tale om almindelig undervisning i de folkeskoler, der har 9. og 10. klasser, fra engang i maj og resten af skoleåret ud. Lærernes medvirken ved eksamen på egen skole og deltagelse i censorvirksomhed på andre skoler vil få et sådant omfang, at der stort set ikke vil kunne tales om almindelig skolegang i skoleårets sidste 20–25 dage.

Dette er naturligvis ikke den eneste og slet ikke den afgørende grund til, at VS er modstander af eksamen i folkeskolen, men det er et aspekt, som ikke har været særlig belyst, og derfor kan der være grund til at trække det frem. Vores øvrige argumenter imod eksamen skal jeg ikke komme ind på ved denne lejlighed.

Hvad niveaudelingen angår, er det jo sådan, at der rundt omkring i skolevæsenet foregår en rivende udvikling med hensyn til undladelse af kursusdeling, og mange flere ville følge efter, hvis der kunne sikres nogenlunde rimelige arbejdsbetingelser omkring disse fag. Det er sådan, at de skoler og skolevæsenet, der har erfaringer med at undlade kursusdeling, ønsker at fortsætte. Der er bred forældreopbakning bag denne skoleform, og mange føler det helt naturligt at fortsætte med undladelse af kursusdeling også på 10. klassetrin, hvilket kræver ansøgning efter lovens § 18. Der kan derfor kun være grund til at anbefale, at man, når der alligevel skal ændres i folkeskoleloven, går i gang med at ændre lovens § 8 på en sådan måde, at undladelse af kursusdeling gøres til reglen og ikke til undtagelsen, og at 10. klassetrin kommer med.

Sådan som folkeskoleloven ser ud i dag, udgør den en elendig ramme om skolen. Lad mig blot nævne undervisningens teoretiske slagside, den lange fagrække, undervisningens opsplittede og usammenhængende karakter, karakter- og eksamensræset, niveaudelingen, den alt for lille elevindflydelse, men mange andre ting kunne nævnes. Lad mig også understrege, at en hel del af de højst reelle problemer, som findes i folkeskolen i dag, skyldes, at lærerne har umulige

arbejdsvilkår. Lærerne er generelt så overbelastede, at de ikke har nogen jordisk chance for at gennemføre en forsvarlig, endsige en inspirerende undervisning.

Om de øvrige uddannelser vil jeg ikke sige mange ord. EFG lider stadig katastrofalt under, at et flertal herinde forhindrede, at der bliver udbetalt løn på basisåret. Med SV-regeringen kan man nok kigge i vejviseren efter en ændring på dette punkt. Derimod kunne man tænke sig, at regeringen trods alt ville gøre et eller andet for at løse de alvorlige problemer med at skaffe praktikpladser til EFG-lærlinge. Jeg vil godt spørge undervisningsministeren, om hun agter at tage nogle konkrete initiativer for at løse praktikproblemerne.

Til slut nogle bemærkninger om uddannelsesstøtten. I et nummer af det socialdemokratiske tidsskrift Ny Politik for ikke så længe siden kritiserede det socialdemokratiske folketingsmedlem, hr. Nørgaard Sørensen, at SV-regeringen har aftalt ikke at gøre noget ved de uddannelsessøgendes katastrofalt dårlige økonomiske situation for i 1980. Lige så berettiget denne kritik er, lige så lidt er den værd, på baggrund af at hr. Nørgaard Sørensen såvel som den øvrige socialdemokratiske folketingsgruppe sagde ja og amen til SV-regeringen og regeringsaftalen. Det siger sig selv, at ingen uddannelsessøgende, som skal klare sig selv – og det skal langt de fleste, i hvert fald når de er over 18 år – kan leve af uddannelsesstøtten. Den forringelse, der nu reelt bliver tale om, den udhuling, vil kun gøre de uddannelsessøgendes økonomiske situation endnu mere håbløs.

Dette er alle politikere naturligvis udmærket klar over. Ved behandlingen af forskellige forslag til forbedring af Statens Uddannelsesstøtte i sidste folketingssamling hældte både socialdemokratiske og borgerlige ordførere en masse vand ud af ørerne. Man havde skam stor forståelse for de unges anstrengte økonomi, og nogle talte om investering i uddannelse som nøglen til fremtiden osv., osv.

Siden dengang har det centrale uddannelsesråd som bekendt fremlagt planer for en reform og forbedring af uddannelsesstøtten. Man går ganske vist her ind for en opretholdelse af den asociale banklånsordning, som træskoregeringen indførte for at styrke bankernes betrængte økonomi. Men hvis det centrale uddannelsesråds forslag blev gen-

[Steen Folke]

nemført, ville der dog i det mindste blive tale om en klækkelig forhøjelse af uddannelsesstøtten.

Alligevel må de uddannelsessøgende altså vente endnu et par år på en forhøjelse eller blot ajourføring af uddannelsesstøtten. Dette skyldes ikke blot, at uddannelsesstøtten er et taknemligt sted at spare, fordi det går ud over en svagt stillet gruppe, som i virkeligheden ikke råder over nogen magtmidler, og som i forvejen er søgt lagt for had af bl. a. fremskridtspartiet – de forkælede studenter og alt det dér. I sammenhæng med adgangsbegrænsningen øger en lav uddannelsesstøtte også konkurrenceræset og selvdisciplineringen. Socialdemokratiet og venstre er enige om at bruge uddannelsesstøtten til at kanalisere de unge ind i de korte og mere erhvervsrettede uddannelser. At nogle i stedet for bliver kanaliseret ud til de andre 75.000 ungdomsarbejdsløse, er en realitet, som vil blive beklaget, men ikke reelt imødegået.

Da den påtvungne momsharmonisering, som er en konsekvens af det danske EF-medlemskab, nu har forøget kantinepriserne med 10 pct., er der en del uddannelsessøgende, der har fået nok. Derfor er der i den sidste tid blevet gennemført boykot af kantinerne på en række uddannelsessteder. Man gør nok klogt i at tage det som en lille advarsel om, at de uddannelsessøgendes tålmodighed er ved at nå bristepunktet.

Til allersidst et par ord om fremskridtspartiets dagsordensforslag. Det betragter jeg som et helt genialt forslag til løsning af problemerne i skolen med ét slag. VS vil dog kun stemme for det, hvis fremskridtspartiet kan garantere, at det foreslåede udvalg kommer til at bestå af repræsentanter for politiet, hæren, søværnet og flyvevåbnet – så skal der nok blive ro og orden i skolerne.

Undervisningsministeren (Ritt Bjerregaard):

Ordføreren for forslagsstillerne til denne forespørgsel, hr. Ingolf Knudsen, mente, at jeg i min redegørelse her i dag overså, at der var en lang række problemer, og at der foregik en debat omkring uddannelsessektoren. Det tror jeg ikke at jeg gør. Men det kan være, at hr. Ingolf Knudsen og jeg ikke har den samme opfattelse af, hvad der kan komme ud af en debat til løsning af de problemer som den, vi fører her i dag.

Hr. Ingolf Knudsen spurgte mig også, hvad der kunne gøres, eller om jeg ville tage initiativ til at få afklaret omfanget af folkeskolelærernes arbejde. Her kan jeg gentage, hvad jeg sagde på Danmarks Lærerforenings kongres, at jeg helt bestemt mener, at det haster med den arbejdsgruppe, der nu er nedsat, og som skal undersøge lærernes tjenstlige aktiviteter.

Den sidste del af hr. Ingolf Knudsens indlæg om højskolerne og oplysningsforbundene og vores traditioner er jeg i og for sig ikke uenig i, men jeg synes, hr. Ingolf Knudsen manglede at understrege, at vi faktisk har fortsat alt det, hr. Ingolf Knudsen stod og talte så pænt om. Man kunne få det indtryk, at det var fra sådan en svunden tid, at vi havde disse ting, som hr. Ingolf Knudsen roste så meget, og jeg skal da bare her pege på en enkelt sag, som hr. Ingolf Knudsen selv var inde på, nemlig enkeltkursusloven. Hr. Ingolf Knudsen nævnte den ikke direkte, men jeg går ud fra, at det var derfra, bemærkningerne om undervisningsmateriale, som ikke var i særlig overensstemmelse med de voksnes, stammede, og jeg er enig i, at der er nogle problemer på det område, som vi må forsøge at få løst.

I øvrigt føler jeg ikke trang til at kommentere alle de indlæg, der har været her i dag. Jeg skal nøjes med at tage fat i et par enkelte ting.

Fru Gerda Møller mente, at når jeg havde talt om, at der skulle være ro om folkeskolen, så måtte jeg være slemt utilfreds med den megen diskussion, der nu var på dette område. Det er jeg faktisk ikke. Jeg synes, det er mægtigt godt, at vi har en debat om folkeskolen. Jeg synes, det er vældig glædeligt, at forældrene interesserer sig for, hvad der foregår i skolen, og jeg synes, det var vigtigt, at så mange forældre bakkede op bag skolenævnsvalgene, og jeg er hermed i virkeligheden enig i de bemærkninger, hr. Ole Vig Jensen kom med.

Derimod synes jeg, det er vigtigt, at der er ro om folkeskolen, når det drejer sig om omfattende ændringer i forhold til den folkeskolelov, der for nylig blev vedtaget, og som først trådte i kraft i 1976. Her er jeg glad for, at det er lykkedes for de partier, der vedtog denne lov, på trods af forskellige interesser og på trods af principielle forskellige opfat-

[Undervisningsministeren]

telser, at holde sammen om det forlig, der dengang blev indgået.

Jeg tror, jeg har haft lejlighed til en anden gang over for fru Gerda Møller at påpege, at det børnehaveklasseforslag, som jeg også i dag omtalte, jo ikke behøvede at præge disse stakkels børn, som fru Gerda Møller talte om, og som nu ville blive præget stærkere af skolen, fordi vi gav børnehaveklassetilbudet. Det er fortsat forældrenes valg. Det forslag, der bliver lagt frem, er den ændring, at det er en pligt for kommunerne, og man skulle vel tro, at fru Gerda Møller og jeg kunne være enige i, at det er en fordel, at det er forældrene, der har afgørelsen og ikke en kommunalbestyrelse.

Så skal jeg bare sige vedrørende skolelovsforliget, at selv om fru Gerda Møller selvfølgelig kan have en politisk interesse i at få det til at fremstå, som om det er SF, der spiller den alt afgørende rolle inden for dette forlig, så er det ikke desto mindre sådan, at samtlige partier spiller en rolle, og at alle partier skal være enige, før der kan gennemføres ændringer på dette område, i hvert tilfælde inden for det forlig, vi har truffet.

Jeg takker fru Ebba Strange for de positive bemærkninger om ungdomsarbejdsløsheden. Om kombinationen af de praktiske og teoretiske uddannelser på det 16-19-årige niveau må jeg vel sige, at det har vi uden held i en tidligere socialdemokratisk mindretalsregering forsøgt os med her i folketinget, så der må i alle tilfælde ske noget på dette område, før et lignende forslag kan fremsættes. Men hvad der vel er vigtigt i forbindelse med drøftelserne om ungdomsarbejdsløsheden, er, at der jo ingen ændringer er i de planer og i de aktiviteter, der foregår på dette meget vigtige område efter regeringsdannelsen. Både socialdemokratiet og venstre er enige i, at dette er et vigtigt område.

Fru Ebba Strange spurgte også til undervisningsassistent- og instruktorstrejken. Derom deltog jeg i et meget konstruktivt møde i går i finansministeriet, og jeg har indtryk af, at forhandlingerne er genoptaget, og jeg kan da så håbe på, at man hurtigt kan nå frem til en løsning.

Hr. Freddy Madsen gentog en af sine sædvanlige fejltagelser omkring adgangsbe- grænsningen. Jeg tror ikke, vi har haft en debat her i folketinget, uden at jeg har haft lejlighed til at korrigere hr. Freddy Madsen. Det

er den dér argumentation med alle de stakkels unge, der på grund af adgangsbe- grænsningen bliver drevet ud i arbejdsløsheden. Hr. Freddy Madsen ved, at med den totaldimen- sionering, som vi har sat, er der plads til alle. Der er ingen, der med de tal, vi opererer med i dag, bliver jaget ud i arbejdsløshed. Der kan være unge, der inden for den ramme, vi har stillet op, ikke kan komme ind i den uddannelse, de helst vil, men der er plads til dem alle sammen.

Jeg synes heller ikke, det var helt reelt, at hr. Freddy Madsen remsede alle disse tal op på unge, der var blevet afvist, uden at gøre opmærksom på, at adskillige unge jo havde en del mere end ét ønske, og det vil sige, at mange unge i den opgørelse, hr. Freddy Madsen kom med, var talt indtil flere gange.

Jeg har ikke noget nyt at sige vedrørende kantinepriserne. Det, der er sket på dette om- råde, er, at der er foretaget en ekstra udlod- ning af Statens Uddannelsesstøtte, som kommer til udbetaling efter den 1. december. Den giver dækning til de unge, der er under uddannelsesstøtten, for de stigninger, der er sket af kantinepriserne.

Det var tydeligvis meget vanskeligt for hr. Freddy Madsen at forstå, at det var nødven- digt overhovedet med en folkelig debat om- kring U 90. Det undrer ikke mig så forfærde- lig meget, for jeg tror i virkeligheden, at hr. Freddy Madsen, ligegyldigt hvad vi drøfter, ville synes, at det såmænd var en uskik, at der var særlig mange, der behøvede at blan- de sig i det, der nu skulle drøftes, eller det, der på et senere tidspunkt skulle træffes be- slutning om.

Ellers kan man vel sige, at hr. Freddy Madsens indlæg var præget af det sædvanli- ge herperi på socialdemokratiet og temmelig blottet for konstruktive forslag.

Jeg takker også hr. Ole Vig Jensen for be- mærkningerne om ungdomsarbejdsløsheden og også for bemærkningerne om værksteds- og produktionsskolerne. Også jeg er enig i, at der ligger en lang række problemer, og at det er vigtigt, at vi i mange forskellige sammen- hænge får taget det op.

Jeg er også enig i, at det er vigtigt at gøre noget ved voksenundervisningen. Jeg tror ikke, vi kan klare det inden for undervis- ningssektoren alene. Jeg tror, det kræver ak- tiv medvirken fra arbejdsmarkedets parter.

[Undervisningsministeren]

Jeg deler fru Inger Stilling Pedersens opfattelse, at den nye folkeskolelov har været god at bruge til alle slags angreb, selv om det i virkeligheden vedrørte helt andre forhold i folkeskolen.

Hr. Alfred Hansen gentog en lang række af sine spørgsmål vedrørende latin, som jeg havde lejlighed til at svare på under et samråd i folketingets uddannelsesudvalg i går. Der var ikke nogen nye spørgsmål, så jeg skal ikke trætte med at gentage svarene.

Jeg var glad for hr. Steen Folkes begejstring over virkningen af § 8, stk. 3, den udvikling, der har fundet sted ude omkring, hvor man undlader kursusdelingen. Jeg undrede mig måske lidt over, at hr. Steen Folke drog den konklusion, at siden man nu havde denne gunstige lokale udvikling, og siden forældrene nu var tilfredse med at kunne gennemføre de ting, så skulle vi straks gribe til et lovinitiativ og ændre den bestemmelse, som gav en lokal mulighed. Jeg synes i og for sig, at det er ganske vigtigt, at vi nu har en periode, hvor man efter lokal beslutning kan gennemføre ændringer på dette område.

Jeg deler hr. Steen Folkes betænkeligheder ved praktikpladssituationen for EFG-uddannelserne, og den forsøger vi på forskellig vis at få taget op og at få gjort noget ved.

Så skal jeg slutte med at sige, at det har vel været karakteristisk for denne debat som for så mange andre debatter, at partierne til højre for venstre har sagt, at det var venstre og hr. Bertel Haarder, der alene havde bøjet sig for socialdemokratiet og havde måttet give totalt køb på alle sine synspunkter, mens partierne til venstre for socialdemokratiet sagde, at det var undervisningsministeren, som havde måttet give køb på alle sine synspunkter og alene havde måttet bøje sig, og sådan er alt nok ganske rimeligt.

Ingolf Knudsen (CD):

Det glæder mig, at hr. Steen Folke havde været i stand til at følge udsendelserne fra centrum-demokraternes landsmøde. Det er man jo i stand til, når pressen overværer et landsmøde og på den måde kan delagtiggøre befolkningen i, hvad der sker. Det kunne måske for os andre have været glædeligt, om vi også havde været i stand til at følge, hvad der skete på venstresocialisternes møde.

Ellers skal jeg da lige understrege over for hr. Steen Folke, at i de perioder, jeg har været medlem af folketinget, har jeg været uddannelsesordfører for centrum-demokraterne, så det kan altså ikke være nogen overraskelse, at jeg også er det i dagens debat.

Hr. Bertel Haarder, der tilhører grupperingen omkring de unge lam, var i dag særdeles bundet af sit manuskript, og det forstår man jo egentlig godt. Hr. Bertel Haarder plejer jo nok i uddannelsesdebatter at være særdeles udfarende, kritisk og engageret, men i dag var det tamt og føjeligt og bøjeligt. Men sådan skal det vel være, når man kommer ind i et regeringssamarbejde.

Alligevel vil jeg dog godt understrege over for hr. Bertel Haarder, at jeg ikke forstar, at man, når man har et lovforslag, som man virkelig har taget til sit hjerte og føler som sit eget barn, kan svigte et sådant forslag. Det er da at svigte sit barn sådan at overlade det i fremmede hænder og til andres initiativ, og jeg synes ikke, at det tyder på en særlig omsorgsfuldhed over for det, man ellers vil kæmpe for.

Når vi i centrum-demokraterne vender os stærkt imod dette at overlade, skal vi sige udformningen af folkeskolen til andre instanser, for de grundlæggende fags vedkommende i hvert fald, end folketinget, så er det bl. a., fordi vi ikke tror på denne decentralisering, som hr. Bertel Haarder er så glad for. Vi tror ikke på, at man oplever disse mange forskellige skoler med meget forskelligt indhold udfolde sig på lokalt initiativ. Og hvis vi endelig oplever det, så kunne vi godt have lyst til at rette en lille smule på det, der sker. Vi tror ikke, at det er de lokale politikere, der har indføling med, hvad der sker. Derfor kan vi egentlig ikke forså, at hr. Bertel Haarder ustandselig ikke vil gå ind på de ideer og de tanker, som vi hos os har, ikke om en centralisering i ordets værste forstand, men om, at folketinget får indseende med grundfagenes indhold.

På samme måde må jeg egentlig, jeg vil nok sige drille fru Inger Stilling Pedersen en smule, fordi jeg har forstået kristeligt folkeparti som et parti, der tager »kristeligt« med i sit navn, og fru Inger Stilling Pedersen sagde ordret her, at kristeligt folkeparti gerne havde beholdt den gamle formålsformulering om, at skolen er en kristen skole, men at det var der ikke mulighed for. Der kan vi jo nok

[Ingolf Knudsen]

sige, at hvis man endelig vil kalde sig kristeligt folkeparti, så burde det dog være en af de mærkesager, man virkelig kæmpede for og ikke gav køb på. Der er så mange andre steder, man kan give køb, hvis det er ens mærkesag, som nu barnet ved hr. Bertel Haarders behårede bryst.

Må jeg takke hr. Ole Vig Jensen, som jeg føler var den ordfører i dag, som havde forstået mest af det, vi egentlig ville med denne forespørgselsdebat. Vi havde ikke forventet, at det blot skulle blive en debat om folkeskoleproblemer, men mere en vidtrækkende debat om hele uddannelsessituationen. Jeg vil gerne understrege endnu en gang, at vi føler, det er rimeligt med mellemrum at tage sådan nogle emnedebarer op i folketinget, så vi herfra kan videregive intentioner og ideer til embedsmænd, til dem, der sidder og arbejder med problemerne i ministeriet, sådan at vi, før vi får lovforslagene placeret her i folketinget og dermed kun kan debattere de enkelte lovforslag og inden for de rammer, der er afstukket, har haft mulighed for at debattere tingene her i folketingssalen. Det tror jeg er gavnligt, og jeg tror, det er rimeligt, at man fastholder sådan nogle emnedebarer.

Jeg vil godt endnu en gang understrege, at jeg føler, at det nok er inden for voksenundervisningen, man nu skal til at have en tilbundsgående debat i gang ude omkring, sådan at vi får debatteret indhold, mål og hensigt med voksenundervisningen.

J. K. Hansen (S):

Jeg skal ikke forlænge debatten ret meget. Jeg har lige et par korte bemærkninger til fru Gerda Møller.

Må jeg sige, at den skole, som fru Gerda Møller ønsker at fremme, det er jo eliteskolen, det er en skole for elitebørn, det er en skole, der fremmer klasseforskellene i vores samfund. Vi ved det, og derfor kan fru Gerda Møller lige så godt sige det rent ud.

Vi vil noget andet. Vi har en anden holdning på dette område, og hvis man har fulgt bare en lille smule med i udviklingen i de sidste 15 år i folkeskolen, så vil man opdage, at udviklingen går i den retning, som vi taler om, og som vi ønsker. Jeg kan bare nævne undladelsen af delingen mellem 5. og 6. klassetrin, jeg kan nævne samlæsningen. Det er sådanne ting, som jeg også synes bør nævnes

her i dag, og det er ikke det, som fru Gerda Møller vil. Det er en anden retning.

Mit citat af formanden for Danmarks Lærerforening blev også kritiseret af fru Gerda Møller. Nu kan jeg ikke beskyldte fru Gerda Møller for citatfusk, for det var jo kun en henvisning til en udtalelse i lærerforeningsformandens beretning, ganske vist et andet afsnit end det, jeg omtalte. Nu er lærerforeningsformandens beretning blevet meget omtalt her i dag, og det kan da kun glæde hr. Jørgen Jensen, men jeg vil godt lige tage det ordrette citat frem. Jeg citerer, hvad lærerforeningsformanden siger i sin beretning under afsnittet om folkeskolens prøver:

»Skønt foreningen altså ikke ubetinget er tilhænger af den nuværende ordning, skal der ikke herske tvivl om, at man naturligvis vil tage sit udgangspunkt for det videre arbejde med prøver og evalueringsproblemer i de gældende bestemmelser«.

Det var ordret, hvad lærerforeningsformanden sagde.

Der er stillet to forslag om motiveret dagsorden i dag. Det ene er af hr. Wissing, fremskridtspartiet. Jeg skal undlade at sige, hvad jeg egentlig kunne tænke mig at sige om et sådant dagsordensforslag, som vil skrue tingene mange, mange, mange, mange år tilbage i vores samfund, hvis vi skulle lave noget sådant. Det vil jeg slet ikke sige. Jeg vil bare sige her, at vi naturligvis vil stemme imod, vi vil afvise dette dagsordensforslag.

Så skal jeg sige på vegne af folkeskoleforligspartierne socialdemokratiet, venstre, kristeligt folkeparti, socialistisk folkeparti og det radikale venstre, at det dagsordensforslag, som er stillet af hr. Alfred Hansen, vil vi afvise. Det gør vi med den begrundelse, at der jo kommer et lovforslag – det har ministeren redegjort for her i dag – om hele dette område. Til den tid må der så og kan der så tages stilling, og på dette tidspunkt kan der stilles ændringsforslag, og man kan tage stilling til disse ændringsforslag. Derfor afviser vi forslaget fra hr. Alfred Hansen, Danmarks retsforbund.

Wissing (FP):

Jeg må sige til hr. J. K. Hansen, at jeg ikke kan se, at man skruer tiden tilbage ved at tage et brændende aktuelt problem op og revidere en gammel udgave af et cirkulære

[Wissing]

og en bekendtgørelse, som i dag har en alt for ringe virkning i skolen, og som er medvirkende til, at forholdene i skolen er så dårlige, som de er i dag.

Det er i det hele taget dette disciplincirkulære, jeg gerne vil beskæftige mig lidt med. Fru Mini Jakobsen sagde, at hun var klar over, at der var store problemer i skolen, men at hun ikke kunne gå ind for dette dagsordensforslag. Bl. a. var hun bange for at overlade til politikerne at lave dette cirkulære. Ja men jeg sagde jo netop, at det først og fremmest gjaldt om, at vi fik forældrene og lærerne i tale og fik en debat med dem om, hvad det er, det drejer sig om, hvor det virkelig er galt. Jeg er da villig til at overveje det med politikerne, hvis ellers det kunne fremme det lidt, om vi trak det dér, hvis vi i hvert fald kunne få de andre til at gå i gang med dette arbejde,

Der var flere andre, der var inde på disciplinkrisen. Hr. Alfred Hansen mente, at det var de høje klassekvotienter, der var skyld i det. Det er selvfølgelig nok en medvirkende årsag, men hr. Alfred Hansen er nok også så kendt med skolen, at han ved, der er mange andre årsager, der spiller ind.

Hr. Steen Folke nævnte noget om, at vi skulle garantere at medtage repræsentanter for både politi, hær og luftvåben, og hvad ved jeg, men hr. Steen Folke har ikke hørt ordentlig efter, hvad jeg sagde. Jeg fremhævede netop, at det var lærerne og forældrene, vi skulle have fat i, og at disciplinærcirkulæret er en vejledning for skolerne og kommunerne.

Fru Inger Stilling Pedersen sagde, at det ikke var noget nyt, at der var disciplinkrise i skolerne. Det var ikke noget, der var kommet de sidste par år, det lå måske 5 eller 10 år tilbage, og det kan jeg da give fuldstændig ret i.

Så sagde ministeren ligesom så mange andre, at vi skal have ro om folkeskolen. Men det, jeg synes, at der nok lige så meget burde have været sagt, er, at vi skal have ro i folkeskolen. Så kunne jeg næsten spørge ministeren, om ministeren da er ligeglad med, om der er ro i folkeskolen. Det bør ministeren bestemt ikke være, og det bør folketingets flertal heller ikke være, for det er jo ministeren og folketingets flertal, der har ansvaret for folkeskoleloven, og denne folkeskolelov vil ikke komme til at fungere bare nogenlun-

de tilfredsstillende, før vi har ro i skolen. Det er jo derfor vi foreslår, at vi starter på det sted, at vi kommer med nogle nye retningslinjer, så vi prøver at se på, hvad der kan gøres for at skabe ro i skolen. Vi skal altså begynde et sted. At jeg selvfølgelig også gerne vil være med til at lave en ny folkeskolelov, er en anden side af sagen, men man kan ikke få det hele på én gang.

Jeg vil lige til sidst omtale lærernes kongres én gang til. Det vil jeg gøre, fordi hele den debat, der har været både før og efter, opfatter jeg faktisk som et nødråd fra lærerne til politikerne om, at vi skal hjælpe dem. Jeg mener, at vi ved at tage fat på at lave nogle nye bekendtgørelser om disciplinen i skolen kunne hjælpe, kunne igangsætte en aktion til fordel for lærerne, en aktion, som i den sidste ende ville være til fordel for hele skolen og dermed også for elever og forældre. Derfor anbefaler jeg selvfølgelig, at man stemmer for vores dagsordensforslag.

Bertel Haarder (V):

Jeg skal forsøge i denne korte anden omgang at vise hår på brystet, så hr. Ingolf Knudsen kan blive tilfreds, og forsikre fru Gerda Møller om, at hun aldeles ikke skal stille sig selv op som en modsætning til mig og sige, at hun kan tale frit i modsætning til ham Bertel Haarder, som ikke kan tale frit. Hr. Ingolf Knudsen var inde på det samme. Han sagde, at jeg virkede, som om jeg var bundet af manuskriptet. Ja men så tror jeg, at jeg må låne de damer og herrer mit manuskript, for der stod udtrykkelig, at hvad meninger og holdninger angår, har de to regeringspartier overhovedet ikke solgt sig til hinanden. For øvrigt har vi jo hele tiden haft et skoleforlig, så specielt på skoleområdet er der intet nyt sket.

Og når det f. eks. gælder den kritik af U 90, som jeg selv har været med til at fremføre, så vil jeg da ikke trække ét eneste ord tilbage, ikke det mindste. Det er ikke fælles åndeligt gods. Der var visse fornuftige ting i U 90, og vi har taget hul på en af tingene i dag, men der er meget andet, som jeg ud fra en grundholdning vil kritisere, og det vil jeg gøre fuldstændig uhemmet også i fremtiden.

Fru Ebba Strange nævnte, at historien ikke skulle drukne i kongerækker. Det har hun fuldstændig ret i. Hun fremhævede kildekri-

[Bertel Haarder]

tikken, og at man i højere grad skulle dyrke folkets historie. Det kan der være meget om. I det hele taget synes jeg, at hendes indlæg var fornuftigt. Men man kan nu også drukne i kildekritikken. Og dette med folkets historie kan altså også misbruges til at bruge historien til at fremme éns egne synspunkter med, og det var jo ikke meningen.

Men over for alt dette, som også centrumdemokraterne har halet frem til mistænkeliggørelse og til undergravelse af glæden ved, at vi er i færd med at få styrket faget historie, vil jeg sige med Grundtvigs ord – som jeg beder højskoleforstander, hr. Ingolf Knudsen høre efter – fra sangen »Er lyset for de lærde blot«:

»Skal for misbrugens skyld måske
på åndens himmelbue
vi heller mulm og mørke se
end solens blanke lue?«

De ord vil jeg bede hr. Ingolf Knudsen læse nede på sin højskole, når han nu forlader tinget, og tænke på, om han egentlig har trukket på den rette grundtvigske vogn dernede i sin forstanderstol, mens han samtidig sad her i sin stol i folketinget.

Fru Mimi Jakobsen nævnte dette med, at der var kommet alt for mange i gymnasiet, og at det skred nedad i enhver henseende. Det er rigtigt, at der i år er sket en oversvømmelse af gymnasierne, fordi man i stigende grad er gået uden om 10. klasse og gået direkte fra 9. og over i gymnasiet. Men der har også været et meget stort afrald i år, fordi det viser sig, at for mange er kommet i gymnasiet, som ikke kunne klare det. Det går jeg ud fra er udtryk for for det første, at gymnasiet holder niveauet, og det skal gymnasiet, og for det andet, at skolerne nok næste år må være lidt mere forsigtige med hensyn til, hvem de anbefaler at gå i gymnasiet. I hvert fald er denne udvikling i retning af, at flere kommer i gymnasiet direkte fra 9. klasse, jo ikke noget, der kan blive ved at fylde gymnasierne i flere år frem i tiden, for så er der til sidst ikke nogen overhovedet, der går fra 10. klasse til gymnasiet, så det problem må være et engangsfænomen. Lad os vente og se, hvad der sker på det felt.

Jeg vil gerne lige kort sige til hr. Ingolf Knudsen, at når man skal være varsom med at lade læreren handle på direktiv fra oven, så skyldes det, at hvis eleverne møder op på

et forældremøde og siger til en lærer: hør, hvad er det for noget, du laver, så er den bedste undskyldning, man kan give læreren, og det bedste middel til at forflygtige ansvaret i enhver henseende, at læreren kan sige: ja men det skal jeg gøre, for der står, at sådan skal det være. Hvis man giver læreren den pædagogiske frihed og bevarer den, så er læreren selv ansvarlig, og så kan man klynge ham op på det, der foregår i timerne.

Derfor er betingelsen for, at forældrene skal have indflydelse i folkeskolen, at læreren ikke er styret som en marionet af direktiver fra oven. Det er også en meget vigtig betragtning, som jeg vil bede højskoleforstanderen lægge sig på sinde, eftersom han er så glad for de frie skoleformer i det hele taget her i landet, som han jo stiller forslag om ekstra bevillinger til.

Lad mig til slut blot sige, at begge dagsordener stemmer vi med sindsro ned. Hvad angår retsforbundets dagsorden, er forslaget jo ikke fremme endnu, og derfor er det alt for tidligt at begynde at stemme om den sag.

Første næstformand (Erlendsson):

Vi bør nok have at vide, hvorfra det citat fra Grundtvig stammer.

Bertel Haarder (V):

Højskolesangbogen!

Gerda Møller (KF):

Ja, jeg kunne jo godt være enig med undervisningsministeren, når hun sagde, at hun var enig med mig i, at det er godt med en debat om folkeskolen, og at det var glædeligt, at forældrene interesserer sig for deres børns skole. Det synes jeg bestemt også, men jeg synes, det var bedre, hvis den debat, der foregår, foregik ud fra en positiv indstilling til det, der sker i folkeskolen, og det er desværre ikke tilfældet for de flestes vedkommende.

Så sagde ministeren, at samtlige partier spiller en rolle ved skoleforliget. Det var, fordi jeg sagde, at det måtte være ubehageligt for venstre og kristeligt folkeparti stadig væk at skulle være afhængig af, hvilken indstilling SF har, og at de bliver nødt til at bøje sig for SFs indstilling til folkeskoleloven. Så siger jeg, det er da muligt, at alle partier spiller en rolle, som ministeren hævder. Men det

[Gerda Møller]

er nu alligevel mit indtryk, at der er nogle partier, der spiller en større rolle end andre partier.

Her kan jeg ikke lade være med med det samme at gå over til hr. Bertel Haarder, som sagde her for et øjeblik siden, at de to regeringspartier – og altså først og fremmest venstre, da jeg nu henvender mig til hr. Bertel Haarder – ikke har solgt sig til hinanden. Ja, jeg ved ikke rigtig, hvad hr. Bertel Haarder kalder det ikke at have solgt sig, når jeg f. eks. tænker på styrelsesloven. Den har også været nævnt fra hr. Ingolf Knudsens side. Forholdet var jo det, at venstre var primus motor ved den styrelseslov. Hr. Bertel Haarder var ordfører, og han har selv brugt udtrykket, at han var far til den. Når vi så kommer denne gang og spørger venstre, om man vil være med til igen i år at fremsætte forslag om styrelsesloven, så får vi det svar: det ville vi egentlig forfærdelig gerne, gør det endelig, men vi kan altså ikke være med. Og vi kan læse i Kristeligt Dagblad, at man altså heller ikke kan stemme for den.

Så bruger hr. Bertel Haarder heroppe fra talerstolen den undskyldning, at forslaget alligevel ikke bliver gennemført. Det kan ikke vinde flertal her i tinget, og så gør det jo ikke så meget, at venstre ikke kan være med. Det er altså en elendig undskyldning at bruge. Hvordan kan man være med til at få andre overbevist om sine tanker og indstilling, når den, der er forslagsstiller, og som kalder sig fader og primus motor, ikke engang selv kan gå ind for sit eget forslag? Det synes jeg er meget dårligt.

Så siger hr. Bertel Haarder: ja men vores stilling i folkeskoleforliget er ikke ændret, vi var jo selv med i forliget. Nå ja, men i al den tid, der er gået, siden folkeskoleforliget blev en kendsgerning, har vi set hr. Bertel Haarder i alle landets aviser komme med udtalelser om den dårlige danskundervisning, det dårlige niveau for prøverne og masser af kritik, og i dag falder han altså ned som et fromt lam.

Så vil jeg gerne sige til hr. J. K. Hansen, som beskylder det konservative folkeparti for, at det, vi går ind for, de tanker, vi har om folkeskolen, det er en eliteskole, at det er bestemt ikke en eliteskole, vi går ind for. Vi går ind for en folkeskole, hvor man tager hensyn til alle eleverne, både de, der er dårligst stillede, og de der er bedst stillede. Vi

har en undersøgelse, den er vistnok kun for Københavns amt, det tør jeg ikke sige, men det var en kompetent lærer, der gennemførte denne undersøgelse.

Hvad viser den undersøgelse? Den viser, at når vi i dag skal undervise eleverne i samme klasse, altså udelt, så er det en umulighed for læreren, fordi han hverken har fået undervisning i det eller har materialer til det, at nå ud til mere end 20 pct. af eleverne. Det vil altså sige, at de bedst stillede elever når han ikke ud til med sin undervisning, de dårligst stillede når han ikke ud til. Han når altså kun ud til 20 pct. af dem, der er midt imellem. Hvis hr. J. K. Hansen kalder det for en eliteskole, vi vil, så vil jeg gerne spørge, hvad han i grunden mener med en eliteskole.

Dernæst vil jeg bare sige til hr. J. K. Hansen, som nu igen citerede hr. Jørgen Jensen: ja men så tag da det hele med, for det var ligesom om hr. J. K. Hansen mente, at hr. Jørgen Jensen ikke gik ind for prøver. Han siger udtrykkelig, hvad hr. J. K. Hansen også citerede, at man ikke er ubetinget tilhænger. Det vil altså sige, at man heller ikke er modstander, og det kan Danmarks Lærerforenings formand jo heller ikke være, for hvad står der i indledningen? Der står, at Danmarks Lærerforening i forbindelse med drøftelserne omkring den nye folkeskolelov gik ind for, at der burde være mulighed for frivillig prøveaflæggelse efter 10. klasse. Så det var igen en mangel ved et citat fra hr. J. K. Hansens side.

Til sidst bare dette, at det konservative folkeparti må stemme imod fremskridtspartiets dagsorden, medens vi kan stemme for retsforbundets.

Mimi Jakobsen (CD):

Det er et par bemærkninger fra hr. Bertel Haarder, som kalder mig herop.

Hr. Bertel Haarder sagde i sit sidste indlæg, at lærerne ikke skal styres af direktiver fra oven. Det gælder til en vis grænse. Jeg er ganske enig i, at lærernes metodefrihed skal der ikke røres ved. Det er centrumdemokraterne bestemt heller ikke inde på, men en metodefrihed er ikke det samme som en pensumfrihed. Det er ikke lærerne i den danske folkeskole, der skal bestemme, hvad der skal undervises i. Disse krav må fastsættes som brede rammer for folkeskolen, og de

[Mimi Jakobsen]

skal ikke fastsættes af den enkelte lærer. Men metodefriheden ønsker vi naturligvis ikke at angribe. Det vil altså sige, at det alene er læreren, der sammen med elever og forældre kan diskutere sig frem til målet, men det må naturligvis være lærerens uddannelse, der gør, at han er kvalificeret til det.

Med hensyn til den centralisering, som vi bliver beskyldt for at ønske i forbindelse med indførelse af disse minimumskrav, vil jeg gerne sige, at selv hr. Bertel Haarder må vide, at i dag med de vejledende læseplaner har vi den situation ifølge ministerens oplysninger, at hovedparten af landets kommuner følger de udsendte vejledende læseplaner i uændret form. Så ved jeg ikke, hvor meget man kan kalde vores forslag for centralisering, for der er altså en centralisering allerede i dag, og det er i virkeligheden meget få kommuner, der ofrer kræfter på at gøre det store arbejde, det er at udarbejde selvstændige læseplaner.

Derfor synes jeg ikke, at der er den store forskel på forholdene i dag, men der er én væsentlig forskel, og det er, at de vejledende læseplaner ikke er diskuteret i dette folketing, og det er den diskussion, vi ønsker. Det er ikke folketingets medlemmer, der skal udarbejde disse minimumskrav, fri os for det, det er naturligvis fagfolk. Men vi bør i folketinget tage os tid til at diskutere, hvad fagene skal indeholde, og ikke bare hvor mange timer fagene skal tillægges pr. uge.

Må jeg så sige, at vi fra CDs side kan støtte hr. Alfred Hansens dagsorden, og at vi stadig væk ikke vil støtte hr. Wissings - beklager.

(Kort bemærkning).

Bertel Haarder (V):

Hvis vi som foreslået af fru Mimi Jakobsen lader centrale fagfolk bestemme, at der i historie skal undervises i perioden fra det 13. til det 16. århundrede i f. eks. 2. og 3. klasse, sådan som jeg har hørt fru Mimi Jakobsen nævne det i Danmarks Radio, så er vi på vej ind i en centralisme, som vi aldrig har set magen til, og så er vi nede i det, som Grundtvig før kaldte nattens mulm og mørke i det, jeg citerede.

Ebba Strange (SF):

Jeg skal kun komme med nogle få bemærkninger her i anden runde.

For det første skal jeg naturligvis og på det skarpeste afvise hr. Wissings dagsordensforslag, ikke mindst med den uddybning, han gav det i anden runde, hvor det drejede sig om, at nu skulle vi have ro i folkeskolen. Jeg kan med gru forestille mig, hvordan hr. Wissing vil skabe ro i folkeskolen ved hjælp af et nyt cirkulære.

Jeg vil godt sige, at jeg ikke synes, der skal være ro i folkeskolen. Jeg synes, det er dejligt de steder, hvor man oplever en skole, hvor eleverne i modsætning til, hvad de måtte for 20 år siden, har lov til at bevæge sig rundt, hvor de har lov til at tale med hinanden, hvor de ikke er tvunget til at sidde stille på deres dertil indrettede hele timen igennem og falde i søvn - for det var jo det, vi gjorde i realiteten, fordi vi altid skulle være stille i folkeskolen. Som jeg sagde i mit første indlæg, så mener jeg slet ikke, det er det, der er skolens problem. Jeg ridsede i mit første oplæg op, hvorfor jeg mente, at der både var tale om psykiske og sociale vanskeligheder hos nogle af børnene. Det skal jeg ikke gentage.

Efter at hr. Alfred Hansens dagsorden er blevet afvist af alle folkeskolelovspartierne, vil jeg godt knytte et par bemærkninger til det, fru Mimi Jakobsen sagde. For det første mente fru Mimi Jakobsen, at latinens afskaffelse i folkeskolen var fantastisk farlig. Jeg bliver ærlig talt lidt beklemt på de 80 pct. af Danmarks befolknings vegne, der aldrig har haft lejlighed til at læse latin. Hvordan i alverden er de overhovedet i stand til at klare sig, de stakkels mennesker? Det er, som om det nu ligesom er blevet udgangspunktet for al almindelig dannelse og udgangspunktet for, at man overhovedet er i stand til at læse andre sprog og klare sig i det hele taget, at man har den latinprøve. Jeg synes, det er en fantastisk placering at give det fag, og det er i virkeligheden en fantastisk nedvurdering af alle os, der ikke har læst latin, og som det dog alligevel er lykkedes at lære et nogenlunde hæderligt dansk og måske også at klare os igennem på et eller andet fremmedsprog derudover.

Jeg vil også godt benytte lejligheden til på socialistisk folkepartis vegne at vende mig mod enhver tendens i retning af centrumdemokraternes forsøg på at centralisere ind-

[Ebba Strange]

holdet i folkeskolen, ved at folketinget skulle diskutere de vejledende læseplaner. Jeg har tillid til de fagfolk, der sidder og laver de vejledende læseplaner. Jeg synes, de virker velgennemarbejdede og omhyggeligt gennemarbejdede, og jeg har tillid til de folk, der sidder rundt omkring i kommunerne i skolenævnene og skal beslutte, om det nu er de vejledende læseplaner eller andre, de vil bruge. Jeg har tillid til, at forældre, lærere og kommunalbestyrelser rundt omkring selv kan træffe beslutninger omkring disse ting.

Til allersidst lige et spørgsmål til undervisningsministeren. Jeg beklager, at det stilles på dette sene tidspunkt. Når regeringen ikke kan fremsætte lovforslag om at lave forsøgsuddannelser, der kombinerer det faglige og det teoretiske på det gymnasiale niveau – og det forstår jeg – betyder det så også, at et amt, der måtte ønske at gøre noget sådant, er udelukket fra at gøre det? Det ved jeg faktisk ikke rigtig, men det kan være, jeg kan få et svar af undervisningsministeren.

Freddy Madsen (DKP):

Jeg vil gerne indledningsvis give formanden en undskyldning for før, fordi jeg ikke var meget omhyggelig med at nævne, hvorfra jeg havde citatet af hr. Jørgen Jensens udtalelser. Jeg sagde, det var fra Danmarks Lærerforenings kongres, men jeg kan yderligere oplyse, at det stammer fra et referat i »Folkeskolen«, nr. 46 af 16. november, 95. årgang, 1978, s. 2387, andet afsnit fra neden.

Jeg vil gerne komme med en venlig bemærkning til fru Ebba Strange i anledning af hendes redegørelse for, at SF er gået ind i forliget om at genindføre historie i folkeskolen. Jeg deler helt og fuldt de synspunkter, som fru Ebba Strange gjorde gældende. Jeg mindes bare, at vi i andre situationer af SF er blevet bebrejdet, at vi forlangte, at de grundlæggende kundskaber i folkeskolen, og deriblandt faget historie, skulle være med; dengang ville man kun have samfundsorientering. Men jeg glæder mig da over, at denne erkendelse breder sig; det skal man ikke høre noget for.

Jeg vil også godt i den anledning sige, at jeg er enig med fru Ebba Strange i, at det ikke er voldsomt ophidsende, det dér med latinen, det er det heller ikke for os. På den anden side er vi gået ind for, at der skulle

være stort udbud i folkeskolen. Nu har man haft det som et tilbud, og det synes vi såmænd godt man kunne fortsætte med. Derfor vil vi stemme for retsforbundets dagsorden. Samtidig vil vi afvise fremskridtpartiets dagsorden.

Jeg vil godt sige til undervisningsministeren, at ligesom hun ikke undrede sig over, hvad jeg har sagt, så må jeg desværre sige, at det gjorde jeg såmænd heller ikke over, hvad hun sagde, for det var nu også de gammelkendte ting, der blev kørt frem her.

Med hensyn til adgangs begrænsningen hørte vi det velkendte standpunkt, at vi har totaldimensioneringen, der er de 20.000 pladser, og der er såmænd ikke engang nok, der søger dem. Nej, det er rigtigt nok, for der er f. eks. den unge, der gerne vil være læge. Det kan han ikke blive. Han kan i stedet for få et tilbud fra undervisningsministeren om en af hendes nye fornemme uddannelser – hvad er det, de hedder – turistfører, salgstekniker og sådan noget. Det er klart, at det er ikke alt for tilfredsstillende for en ung, der gerne vil være læge. Eller hvis man vil studere samfundsfag i København og kan bo hjemme hos sine forældre og gøre det forholdsvis billigt. Det kan man ikke, men man kan i stedet komme til at studere i Odense. På den baggrund kan man sagtens stå frem og sige: ja men der er jo pladser nok.

Jeg påviste også omhyggeligt, at der er et betydeligt frafald blandt dem, der ansøger, på grund af de økonomiske forhold. Så vidt jeg ved – jeg vil ikke hænges helt op på tallet – er der et fald fra 25.000 til omkring ved 22.000 på et år, altså et fald i ansøbertallet. Hvorfor? Fordi man ikke kan overskue, hvad det betyder med disse banklån.

Undervisningsministeren siger, at vi er modstandere af en debat om U 90. Naturligvis er vi ikke modstandere af en debat. Det, vi har sagt, er bare, at vi ønsker medindflydelse og medbestemmelse for befolkningen. I hvert fald skal debatten ikke være meningsløs og beslutningerne truffet på forhånd, men det bestred undervisningsministeren faktisk ikke at de er.

Med hensyn til kantinemomsen: det er meget godt, at man udlodder nogle beskedne almisser nu til de unge, men jeg sagde udtrykkeligt, at det, der er forargeligt, er, at man ikke, samtidig med at man anerkender i

[Freddy Madsen]

en række andre kantiner, at man skal have tilskuddene, også har det over for de unge.

Endelig var der spørgsmålet om, hvem der har givet køb på sine standpunkter, og hvem der ikke har givet køb på sine standpunkter, venstre eller socialdemokratiet. Jeg sagde ikke, at undervisningsministeren har givet køb på alle sine standpunkter, og hun kan ikke klare sig med at sige: ja men det er godt, nu bliver vi angrebet både fra højre og fra venstre. Jeg nævnedes oven i købet et eksempel, hvor hun har fået et forhåndstilsagn fra hr. Bertel Haarder om, at man kan snakke om karakterskalaen, og det er jo et kæmpefremskridt. Jeg påviste samtidig, at man havde givet køb på et års uddannelsesstøtte fra socialdemokratiets side. Kan vi ikke her få dokumenteret, hvad det er for nogen indrømmelser, socialdemokratiet har fået fra venstre på uddannelsesområdet? Lad os få det på bordet, så vi kan se, om der er nogen indrømmelser. Det korte af det lange er, at det er venstre, der har klappet låget på for forbedringer på dette område.

Undervisningsministeren siger, at vi ikke er konstruktive, at vi aldrig er konstruktive. Vi har stillet vore ændringsforslag til folkeskoleloven, vi har fremsat forslag vedrørende skolestyrelsesloven, vi har på en lang række andre områder stået sammen med socialdemokratiet og den socialdemokratiske mindretalsregering i forsvaret over for nogle af de angreb, som de reaktionære foretog. Men jeg vil da gerne understrege vores konstruktive holdning også ved denne lejlighed. Så må vi jo se, om socialdemokratiet er konstruktivt i denne situation. Det er foranlediget af, at vi med interesse har lyttet til debatten. En lang række partier har givet udtryk for, at de gerne vil være med til at forbedre uddannelsesstøtten. Det, jeg især mærkede mig, var ordføreren for det radikale venstre, som sagde, at de gerne ville være med til at yde de 250 mill. kr. på finansloven til næste år, men at man foretrak, at det blev rykket frem, så det kom til udbetaling allerede i 1979. Det er et yderst beskedent ønske, men jeg synes, vi skal have dokumenteret, at der er et flertal her i tinget, der vil give denne beskedne indrømmelse, og derfor skal jeg tillade mig på vegne af SF, VS og DKP at fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folketetinget pålægger regeringen at forbedre uddannelsesstøtten med mindst 250 mill. kr. med virkning fra august 1979, går tinget over til næste sag på dagsordenen.«

Første næstformand (Erlendsson):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Også dette forslag indgår nu i forhandling.

Undervisningsministeren (Ritt Bjerregaard):

Blot den enkelte korte bemærkning til hr. Freddy Madsen, at hvis han har fulgt debatten her i dag omhyggeligt, så behøver han ikke at efterlyse argumenter for, hvilket parti der har bøjet sig for hvem. Så kan han lytte til, hvad fru Gerda Møller og hr. Ingolf Knudsen mener, lige så vel som hr. Bertel Haarder kan lytte til, hvad hr. Freddy Madsen mener om socialdemokratiet.

(Kort bemærkning).

Freddy Madsen (DKP):

Det var så sandelig afslørende for, hvor langt man i virkeligheden er kommet ud. Nu skal det altså dokumenteres ved hjælp af sandhedsvidner som fru Gerda Møller og centrum-demokraterne, hvad socialdemokratiets holdning er her. Vi har fulgt, hvordan disse partier netop på undervisningsområdet på en lang række områder har ført de mest sorte, de mest reaktionære standpunkter frem, og nu står undervisningsministeren op og bruger dem som sandhedsvidner for, at det så sandelig går godt, og at socialdemokratiet har fået indrømmelser. Så fik vi det at vide.

Ole Vig Jensen (RV):

Jeg skal nøjes med nogle få bemærkninger om et par af de emner, der har været debatteret i løbet af dagen. For det første vil jeg glæde mig over, at så mange af ordførerne har været enige i, at vi i de kommende år skal forsøge at opprioritere voksenundervisningen. Ministeren havde i den forbindelse en enkelt bemærkning, som gik på, at her var det ikke alene folketetinget, der kunne, om jeg så må sige, lovgive og tilrettelægge al voksenundervisning, men at der i praksis er en række uddannelser, som ligger i forbindelse

[Ole Vig Jensen]

med arbejdsmarkedet og finansieres og tilrettelægges af arbejdsmarkedets parter. Det er rigtigt, og det jeg tror i og for sig vi skal fortsætte med, men det forhindrer jo ikke, at folketinget – netop dér, hvor der i øvrigt svigtes over for en række grupper – tager initiativer. Vi må naturligvis bestræbe os på i vort arbejde på området at få koordineret og samordnet de fælles bestræbelser, der er nødvendige, herunder arbejdsmarkedets parter.

Forespørgerne har interesseret sig en del for skoleskiftproblematikken ud fra ønsket om at få udstedt centrale bestemmelser. Jeg vil gerne sige, at vi er fra radikal side tilhænger af, at vi får så få centrale bestemmelser som muligt på folkeskoleområdet, men der er måske ét område, hvor det kan være nødvendigt at interessere sig for det, og det er netop med hensyn til skoleskift, idet vi ved, at stadig flere elever i dag må skifte skole i løbet af et almindeligt skoleforløb. Jeg skal dog minde forespørgerne om, at vi allerede i dag har visse muligheder. For det første ved vi, at de vejledende læseplaner stort set følges af de fleste kommuner, og at vi har mulighed for at give supplerende undervisning til de elever, som måtte være kommet i klemme ved skift fra én skole til en anden.

Spørgsmålet om 10. klasse blev rejst. Der blev sagt, at det mest måtte opfattes som en modenheds- og opbevaringsanstalt, og det var nok rigelig stærkt sagt, det kan jeg også se på ordføreren for forespørgerne. Jeg tror bestemt ikke, det er nogen opbevaringsanstalt, jeg tror derimod, det er rigtigt, at det er en modenhedsperiode, eleverne gennemløber i 10. klasse. Jeg indrømmer, at det ikke er overbevisende rigtigt, at vi for fremtiden skal have en 10. klasse hæftet på folkeskolen, som tilfældet er i øjeblikket, men det er ikke aktuelt at drøfte det lige nu. Det, der kan være anledning til at være opmærksom på under de drøftelser, vi vel engang skal have, er, at 10. klasse betyder forholdsvis meget for en gruppe af elever, der ved at forlade folkeskolen et år senere kan gøre det med en langt bedre og mere positiv udgang end fra 9. klasse.

Om de to dagsordensforslag, der er stillet – det sidste har jeg ikke haft lejlighed til at se endnu – vil jeg sige, at jeg følger den indstilling, som er tilkendegivet af hr. J. K. Hansen på forligspartiernes vegne.

Inger Stilling Pedersen (KrF):

Jeg skal først på kristeligt folkepartiis vegne afvise den af fremskridtspartiet foreslåede dagsorden. Jeg finder den fuldstændig urealistisk.

Jeg skal også afvise den af kommunisterne foreslåede dagsorden. Vi kan ikke sådan bare lige med et snuptag ændre hele studiestøtten. Der skal virkelig ses dybere på den, også på de skævheder, der er i den; de rettes ikke ved dette forslag.

Jeg sender en lille hilsen til hr. Ingolf Knudsen, der ønskede at drille mig en lille smule. Jeg følte det nu ikke sådan, for enhver i dette folketing, når de skal være helt ærlige, ved jo godt, at skal vi opnå noget, så skal der samarbejdes, det er man helt klar på. Da vi behandlede folkeskoleloven kunne vi vælge at stå udenfor og vaske vores hænder, som nogle har gjort, og senere have lejlighed til at kritisere alt det vi kunne. Men vi står jo også på et fag, der hedder kristendomskundskab, og vi mente, at hvis vi gik med, så var der en mulighed for, at vi kunne opnå noget ved at styrke dette fag.

Jeg synes også, at det, vi har oplevet i dag, hvor hr. Bertel Haarder har udtrykt sig kritisk, netop viser, at der er ingen musefælde, der er ingen, der har solgt sig selv. Man er bare blevet enige om, at skal der ske ændringer, så skal alle være enige. Ingen har frasagt sig sin ret. Når der opstår situationer, når der opstår ting, som vi ikke kan acceptere, så er vi selvfølgelig parate til at tage dem op. Det føler kristeligt folkeparti, og det har vi f. eks. udtrykt i forbindelse med prøverne. Her finder vi noget, der virkelig er væsentligt.

Vi ved jo godt, at vi ikke kan ændre den formålsparagraf, før der er basis i befolkningen for det. Jeg har lyst til at sige én ting til: Hvordan virkede det før med formålsparagraffen? Her var man netop vidne til, at dette med den kristne skole ikke alene var gjort med, at det stod i formålsparagraffen. Det så man stort på. Men i dag prøver man at udnytte den nuværende formålsparagraf, der måske kunne være god nok på mange måder, men som netop bliver misbrugt, derved at man anvender den yderste fortolkning. Derfor kan der siges både for og imod. Men som jeg sagde: vi vil fortsætte arbejdet for, at vi kan få en anden formålsparagraf, og det gø-

[Inger Stilling Pedersen]

res ikke mindst ude i befolkningen. Det er realistisk.

Alfred Hansen (DR):

Det er, som om debatten hovedsagelig har været centreret omkring folkeskolen, selv om der også var mange andre uddannelsesområder, som kunne have fortjent en grundig debat. Det er nok naturligt og forståeligt, at debatten har været centreret omkring folkeskolen. Det er folkets skole, det er dér, man får sin basisuddannelse, det er dér, man får et alsidigt kendskab til omgivelserne og til de forskellige fags indhold, det er dér, hvor man fornemmer, hvad man selv kan præstere. Det er derfor vigtigt, at vi skaber en folkeskole, hvor alle, der virker inden for skolens rammer, befinder sig godt, det være sig elever, det være sig lærere, det være sig de forældre, som ønsker at være medengageret i det, der foregår på skolen.

Jeg tror, mange i folkettinget vi være enige, at mange lærere og mange skoleledere i dag er sat på en uriaspost. Vi ved, hvor ofte der har været drøftet problemer her i folkettinget, hvor man har sagt: det må folkeskolen tage sig af, kan vi ikke lade folkeskolen klare nogle af de problemer? Det kan være alkoholproblemer, det kan være i forbindelse med erhvervsvejledning, det kan være sygeplejerskeordninger, det kan være tandlægeordninger. Alt det skal puttes ind i folkeskolen. Det er svært både at tilgodese disse krav fra folketingets side og samtidig tilfredsstille kravet om, at man skal lære mere og mere og have flere og flere fag. Derfor må vi prøve at vurdere, at der er de og de fag, som er nødvendige, og som skal være obligatoriske, og så er der et stort antal fag, som skal være valgfrie fag.

Når det har været påstået, at faget latin kun tages, fordi man kræver det i gymnasiet, ja, men så kunne man da roligt lade det være et tilvalgsfag i folkeskolens 8.-9. klasse. Jeg skal ikke her stille krav om, at det skal oprettholdes som adgangskrav til gymnasiet. Hvis man nu i forligspartierne bliver enige om, at det skal fjernes som adgangskrav til sprogligt gymnasium – jeg kan personlig beklage det, men hvis man nu bliver enige om det – og man mener, at man kun tager det i 9. klasse, fordi gymnasiet kræver det, ja men så prøv dog at tilbyde det, og I vil se, at der fortsat

vil være mange elever, der tager det, fordi de personlig ønsker at få dette indblik i faget latin.

Jeg vil gerne spørge ministeren, hvordan ministeren har tænkt sig, at denne skolepasningsordning skal praktiseres. Jeg synes, det kunne være spændende at høre lidt om det, og jeg vil bede ministeren om at løfte en fliq af de planer, som ministeren har på dette område, med hensyn til hvem der skal forestå skolepasningsordningen, hvordan aflønningsforholdene skal være, og hvilke planer ministeren i øvrigt har på dette område.

Jeg tror også, der i folkettinget er enighed om, at studentereksamen ikke skal bringes ned på et niveau, hvor vi må sige, at om fem år er studentereksamen det, som realeksamen var for ti år siden. Det tror jeg ikke man ønsker i folkettinget, og jeg tror ikke, at gymnasieeleverne ønsker en sådan niveausænkning.

Med hensyn til vores dagsordensforslag bemærkede jeg, at hr. J. K. Hansen på regeringens vegne, på socialdemokratiets vegne, sagde, at der kom jo et lovforslag, og så kan vi stemme om det. Det forstår jeg derhen – jeg vil helst forstå det sådan – at der i dette lovforslag vil være åbnet mulighed for at bevare latin som et valgfrit fag i folkeskolen.

I sine kommentarer til prøverne sagde hr. Bertel Haarder, at skolerne må være mere forsigtige med, hvem de sender i gymnasiet. Ja men folkeskolen har tre muligheder for at karakterisere de elever, der ønsker at komme i gymnasiet. De kan få betegnelsen »egnet«, »måske egnet« eller »ikke egnet«. Og hvis nu prøverne er så let tilgængelige og vurderingsgrundlaget er sådan, at langt de fleste af eleverne får topkarakter, så er lærerne nødt til at sige: de er velegnet til at komme i gymnasiet. Dette er ikke noget, som skolen skal kunne regulere; det er jo det, der ligger i de prøver, som skal afholdes.

Om hr. Wissings forslag om motiveret dagsorden skal jeg sige, at retsforbundet ikke kan stemme for det. Hvis nu dette udvalg finder ud af, at man skal nedbringe klassekvotienten for at løse problemerne, vil man så også i fremskridtspartiet være med til at betale det, det koster? Vi kan under ingen omstændigheder støtte dette forslag, men anbefaler, at man støtter retsforbundets forslag om motiveret dagsorden.

[Bodil Liventhal]

Bodil Liventhal (CD):

Hr. Ingolf Knudsen mente, at man burde overveje at tage problemerne op omkring læreruddannelsen, og her vil jeg gerne tilføje, at der tiltrænges en langt større almen viden hos de mennesker, der skal ud at undervise vore børn. Gang på gang klager de lærerstuderende over, at læreruddannelsen er for teoretisk. Med længere praktikperioder ville læreruddannelsen vel nok blive mere folkeskolelevante. Det kunne f. eks. gøres ved, at man konverterer timepraktik til periodepraktik, for ét af formålene må bl. a. være et snævert samarbejde mellem seminarierne og folkeskolen.

(Kort bemærkning).

Wissing (FP):

Det var hr. Alfred Hansen, der kaldte mig herop med sine bemærkninger om klassekvotienterne. Det er ikke det, det drejer sig om, hr. Alfred Hansen. Det drejer sig om det cirkulære og den bekendtgørelse, vi har vedrørende de foranstaltninger, man kan træffe til fremme af god ro og orden i skolerne. Der står ikke noget om klassekvotienter i den, men der er en hel række anvisninger på, hvordan man kan fremme denne orden.

Fru Ebba Strange var meget stærkt imod, at vi havde sagt, vi skulle have ro i folkeskolen. Efter fru Ebba Stranges mening skulle eleverne have lov at gå en tur, snakke i timerne osv., og hvad der ellers kunne findes på af mærkelige ting. Jeg vil med ændringer af bekendtgørelsen forsøge at skaffe arbejdsro. Jeg vil ikke have, at der skal være så stille i en klasse, at man kan høre en knappenål falde til jorden, men der skal være et arbejds-klima, så der kan undervises. For mig er det spørgsmålet, om lærerne skal have lov til at undervise. Jeg forstår efterhånden på de forskellige ordførere, at det er noget, lærerne selv skal finde ud af. Her fra dette ting skal man i hvert fald ikke vente nogen hjælp.

(Kort bemærkning).

Alfred Hansen (DR):

Både hr. Wissing og jeg har en del års erfaring fra arbejde i folkeskolen, og det er mig ufatteligt, at hr. Wissing tror, man via et cirkulære kan skabe ro og orden i folkeskolen. Det er helt andre steder, der skal tages

fat, men det kan vi tale om uden for folketingsalen – der er jo ikke så megen tid til rådighed her. Men det er en total misforståelse af de faktiske forhold.

Jeg skal lige for fuldstændighedens skyld gøre opmærksom på, at retsforbundet naturligvis kan stemme for det dagsordensforslag, der er fremsat af det kommunistiske parti, VS og SF ved hr. Freddy Madsen.

(Kort bemærkning).

Ole Vig Jensen (RV):

Jeg skal gøre en enkelt bemærkning til det dagsordensforslag, der er fremsat af hr. Freddy Madsen på de tre socialistiske partiers vegne. Hr. Freddy Madsen forestillede sig, at det radikale venstre nok ville være med. Nu er der måske en hensigt med, at vi ikke er medforlagsstillere. Det kan måske opfattes, som om det er noget, man gerne vil have lov til at have for sig selv. Men ligegyldigt hvad der kan ligge bag ved denne fremsættelse, så vil jeg gerne have lov til at sige, at vi er indstillet på at ville forbedre forholdene, og at vi vil være med til at forbedre uddannelsesstøtten allerede i 1979, men vi har ikke lagt os fast på noget beløb, og vi kan derfor ikke tiltræde det dagsordensforslag, der ligger her.

J. K. Hansen (S):

Jeg skal meddele, at vi ikke kan stemme for det af hr. Freddy Madsen m. fl. fremsatte dagsordensforslag. Vi vil stemme imod. Det er meddelt her i dag, at regeringen har et lovforslag på vej, hvor der er afsat 250 mill. kr. fra 1981. Det er i øvrigt en aftale i regeringssamarbejdet. Vi stemmer imod dagsordensforslaget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden af Wissing (FP) (se foran)

forkastedes, idet 25 stemte for, 113 imod; 1 stemte hverken for eller imod.

Forslag om motiveret dagsorden af Alfred Hansen (DR) (se foran)

forkastedes, idet 54 stemte for, 83 imod.

Forslag om motiveret dagsorden af *Freddy Madsen* (DKP) (se foran) forkastedes, idet 19 stemte for, 116 imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

Meddelelser fra formanden:

Første næstformand (Erlendsson):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Fra medlem af folketinget *Melchior*, der har orlov på grund af midlertidig udsendelse i offentligt hverv, har jeg modtaget meddelelse om, at han fra og med den 28. november atter kan give møde i tinget. Stedfortrædernes, *Arnfasts*, hverv som midlertidigt medlem af folketinget ophører fra nævnte dato at regne.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Socialudvalget (22/11 78):

Udtræder: Grete Hækkerup
Ny stedf.: Jørgen Damgaard

Kirkeudvalget (22/11 78):

Udtræder: Grete Hækkerup
Nyt medlem: Jørgen Damgaard

Kommunaludvalget (23/11 78):

Udtræder: Freddy Madsen
Nyt medlem: Tove Jørgensen

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 24. november, kl. 11.00.

Angående dagsordenen henviste første næstformand til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 17.16
